

Handelshögskolan

VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för Informatik

2005-06-02

I väntan på mjukvarupatent

Abstrakt

Främsta syftet med denna magisteruppsats har varit att undersöka om svenska utvecklingsföretag är förberedda inför ett eventuellt införande av mjukvarupatent eller ej. Vi har för att ta reda på detta, samt för att utröna utvecklingsföretagens inställning och kunskaper om mjukvarupatent, genomfört en enkätundersökning. Vi har även tagit upp och diskuterat kring de argument som motståndare och förespråkare till mjukvarupatent angivit. Detta har skett dels genom litteraturstudier, men även genom intervjuer med företrädare för de båda åsiktsgrupperna. I uppsatsen har vi även försökt avgöra huruvida mjukvarupatent kommer att befästas i lag eller ej, vilket bland annat har skett med hjälp av en åsiktsundersökning av samtliga svenska europaparlamentariker. I anslutning till analys och slutsats har vi tagit fram förslag på tänkbara verksamhetsstrategier till utvecklingsföretag, samt rekommendation till hur lagstiftare bör förhålla sig till mjukvarupatent.

Nyckelord

Systemutveckling, mjukvara, mjukvarupatent, mjukvarurelaterade patent

Författare: Erik Pettersson
Johan Sandblom

Handledare: Mathias Klang
Magisteruppsats, 20 poäng

Kontaktinformation

Johan Sandblom
tel. 0739-876045
mail. sanjo@skip.informatik.gu.se

Erik Pettersson
tel. 0707-177575
mail. s02eripe@student.informatik.gu.se

Uppsatsen är licensierad under

Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike License

Mer information
www.creativecommons.se

www.creativecommons.org

Förkortnings- och synonymförteckning

EPC	European Patent Convention (europeiska patentkonventionen)
EPO	European Patent Office (europeiska patentverket)
EU	Europeiska unionen
FFII	Foundation for a Free Information Infrastructure
FSF	Free Software Foundation
IPR	Intellectual Property Rights
PCT	Patent Co-operation Treaty
PRV	Patent- och registreringsverket
TRIPS	Trade-Related Aspects of Intellectual Property Right (handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter)
WTO	World Trade Organization

Vi är fullt medvetna om att följande ord i vissa lägen inte är utbytbara, men vi har för att variera språket och öka läsbarheten i uppsatsen valt att likställa dem:

- Systemutveckling och mjukvaruutveckling.
- Företag, utvecklingsföretag och mjukvaruutvecklingsföretag.
- Mjukvarupatent, mjukvarurelaterade patent och patent på mjukvarurelaterade uppfinningar.

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	5
1.1	BAKGRUND TILL PROBLEMOMRÅDET	5
1.2	AVGRÄNSNING AV PROBLEMOMRÅDET	6
1.3	FRÅGESTÄLLNING OCH SYFTE	7
2	METOD	8
2.1	METODANSATS	8
2.2	VETENSKAPLIGA FÖRHÅLLNINGSSÅTT	9
2.3	INSAMLINGSMETOD.....	10
2.4	INTERVJUER	12
2.5	ÅSIKTSUNDERSÖKNING.....	12
2.6	ENKÄTUNDERSÖKNING	12
2.7	METODKRITIK	14
2.8	METODSAMMANFATTNING.....	15
3	TEORI	16
3.1	AKTÖRER	16
3.2	EGENDOM	19
3.3	MJUKVARUSKYDD	22
3.4	MJUKVARUPATENT I DAGSLÅGET.....	28
3.5	HARMONISERINGSFÖRSLAG AV PATENTREGLERNA INOM EU.....	29
3.6	DISKUSSION OM MJUKVARUPATENT	33
4	RESULTAT.....	39
4.1	ÖVRIGA SYNPUNKTER	46
5	ANALYS.....	47
5.1	PATENTKOSTNAD	47
5.2	FORSKNING OCH UTVECKLING	48
5.3	FÖRETAGS KUNSKAP OCH INSTÄLLNING.....	48
5.4	SYSTEMUTVECKLING	49
5.5	HANDLINGSPLAN	50
6	SLUTSATS.....	52
6.1	VIDARE FORSKNING	53
7	REFERENSER.....	54
7.1	INTERVJUER OCH UNDERSÖKNINGAR	57
7.2	TELEVISION.....	57
7.3	ÖVRIGA KÄLLOR	57
8	BILAGEFÖRTECKNING.....	58

Figurförteckning

FIGUR 1: SKILLNADEN MELLAN INDUKTION OCH DEDUKTION	9
FIGUR 2: AKTÖRER OCH DERAS SAMVERKAN KRING MJUKVARUPATENT.	16
FIGUR 3: HUR PATENT OCH UPPHOVSRÄTT FÖRHÅLLER SIG TILL MJUKVARA	23
FIGUR 4: SAMMANSTÄLLNING AV SVENSKA EUROPAPARLAMENTARIKERS INSTÄLLNING TILL KOMMISSIONENS FÖRSLAG.	33
FIGUR 5: ANTAL ANSTÄLLDA HOS RESPONDENTFÖRETAGEN.	39
FIGUR 6: SVARSFÖRDELNINGEN PÅ FRÅGAN ”HAR NI EGEN MJUKVARUUTVECKLING?”.	40
FIGUR 7: SVARSFÖRDELNINGEN PÅ FRÅGAN ”HAR NI NÅGON FUNKTION INOM FÖRETAGET SOM HANTERAR JURIDISKA FRÅGOR?”.	40
FIGUR 8: SVARSFÖRDELNINGEN PÅ FRÅGAN ”KÄNNER NI TILL BEGREPPET MJUKVARUPATENT?”.	41
FIGUR 9: SVARSFÖRDELNINGEN PÅ FRÅGAN ”HAR ERT FÖRETAG UNDERSÖKT EFFEKTERNA AV MJUKVARUPATENT?”.	41
FIGUR 10: SVARSFÖRDELNINGEN PÅ FRÅGAN ”SER ERT FÖRETAG NÅGRA MÖJLIGHETER MED MJUKVARUPATENT?”.	42
FIGUR 11: SVARSFÖRDELNINGEN PÅ FRÅGAN ”SER ERT FÖRETAG NÅGRA RISKER MED MJUKVARUPATENT?”.	42
FIGUR 12: SVARSFÖRDELNINGEN PÅ FRÅGAN ”HAR ERT FÖRETAG NÅGON GÅNG ANSÖKT OM MJUKVARUPATENT?”.	43
FIGUR 13: SVARSFÖRDELNINGEN PÅ FRÅGAN ”HAR NI NÅGON HANDLINGSPLAN FÖR OM NI BLIR ANKLAGADE FÖR PATENTINTRÅNG?”.	44
FIGUR 14: SVARSFÖRDELNINGEN PÅ FRÅGAN ”ARBETAR NI AKTIVT MED ATT UNDVIKA ATT ANVÄNDA PATENTERADE LÖSNINGAR I ER MJUKVARA?”.	44
FIGUR 15: SVARSFÖRDELNINGEN PÅ FRÅGAN ”VILKEN STORLEK AV FÖRETAG TROR NI HAR MEST ATT VINNA PÅ MJUKVARUPATENT?”.	45
FIGUR 16: SVARSFÖRDELNINGEN PÅ FRÅGAN ”HUR TROR NI KONKURRENSEN PÅVERKAS AV MJUKVARUPATENT?”.	46

1 Inledning

Mjukvara skyddas i dagsläget främst genom upphovsrätten, vilket av vissa anses vara kraftfullt nog, medan andra menar att patent behövs som komplement. Förespråkare och motståndare i frågan om mjukvarupatent står åsiktsmässigt långt ifrån varandra och det råder en minst sagt stormig och osaklig debatt.

Mjukvarupatent är idag ett globalt fenomen som återfinns i flera regioner så som USA, Japan och Europeiska Unionen. Europeiska patentverket har hittills godkänt cirka 30 000 mjukvarurelaterade patent, trots att många av dessa saknar lagligt stöd i de nationella domstolarna. Detta är en utav anledningarna till att det just nu pågår ett arbete inom EU att harmonisera patentreglerna för medlemsländerna. Som del i detta arbete diskuteras det även huruvida mjukvarupatent skall få lagligt stöd eller ej.

I Sverige representeras förespråkarna främst av storföretag, Svenskt Näringsliv samt större politiska partier. Motståndarna företräds framför allt av mindre företag, rörelser och organisationer som arbetar med öppen källkod och fri programvara. Förespråkarna hävdar att syftet med mjukvarupatent är att skydda uppfinnaren och stimulera vidare utveckling. Motståndarna däremot menar att mjukvarupatent skulle hämma utvecklingen genom att ett fåtal stora företag skaffar sig monopol på självklara lösningar. Frågan om mjukvarupatent handlar därför i grund och botten om mjukvarulösningar skall vara allmän egendom eller om de skall kunna ägas.

Mjukvarupatent, om det befästs i lag, kommer att påverka systemutvecklingsarbetet såväl i stora organisationer som för enskilda programmerare, eftersom de under utvecklingsarbetet kommer tvingas ta hänsyn till existerande patent. Problemområdet för mjukvarupatent spänner således över hela informatikämnet, men har direkt påverkan på systemutveckling. Hur pass förberedda är svenska mjukvaruutvecklingsföretag inför ett eventuellt införande av mjukvarupatent? Vi kommer i uppsatsen att undersöka detta samt ta fram sakliga argument från förespråkare såväl som motståndare.

1.1 Bakgrund till problemområdet

Therese Kreuer, jurist på Svenskt Näringsliv, hävdar att harmoniseringsarbetet inom EU inte handlar om att skapa nya regler, utan att istället förtydliga den nu rådande lagstiftningen. Detta är viktigt då EU:s regelverk tolkas olika i olika länder, och syftet skulle då vara att skapa en gemensam tolkning. Den rädslan som råder av att det i Europa kommer bli som i USA, där i stort sett allt är patenterbart bara det är nytt och användbart, motsäger Kreuer genom att hävda att diskussionen inom EU ligger långt ifrån den amerikanska. Näringsminister Tomas Östros hävdar att en tydligare patentlagstiftning skulle få motsatt effekt av vad som idag är möjligt i USA. Kravet på det tekniska nytänkandet, som är en förutsättning för att erhålla patent, är enligt Östros en garanti för detta.¹

¹ Høj, *Ja-sidan vill se tydliga regler*, Computer Sweden, 12.

Professorn i civilrätt vid Stockholms universitet, Marianne Levin, påstår att upphovsrätten inte ger ett fullgott skydd vad gäller mjukvara. Det som egentligen bör skyddas är programmets kärna, algoritmen. Annars är det alltför svårt att endast genom upphovsrätt skydda sina alster. Dessa är alltför lätta att kringgå genom kreativa ändringar på ytan. Genom att patentera idéer och lösningar sker ett offentliggörande som leder till spridning av teknik, och därmed stimulerar andra till nya innovationer. Vid sidan av bioteknik- och läkemedelsbranschen är mjukvara ett utav de mest patenterade områdena enligt Levin. Mjukvarupatent används för att säkra investeringar gjorda när det gäller forskning och utveckling. Parallellt med att en uppfinning offentliggörs, ges andra möjligheten att vidareutveckla denna, samtidigt som företaget erhåller en skyddad marknadsställning i syfte att få intäkter och därmed få tillbaka det som tidigare investerats.²

Mjukvarupatentmotståndaren Kaj Arnö, vice VD på företaget MySQL, påstår att de höga patentansökningsavgifterna leder till att företag kommer dra sig för att göra patentansökningar. Eftersom patentförespråkarna representeras av erfarna lobbyister blir kampen mot dessa orättvis. Han påstår att det endast är storföretag som Nokia och Ericsson som har något att vinna på mjukvarupatent.³

En annan motståndare, Hans Davidsson som är verksam inom öppen källkodsrörelsen, gör jämförelsen med att patent på mjukvara skulle kunna likställas med att patentera vanlig skrift. Christer Lindh som är utvecklingsansvarig på företaget Mainloop i Stockholm anser att copyrightskyddet räcker gott och väl. I jämförelse med fotografering handlar det om att skydda specifika bilder, inte om att skydda en viss typ av bilder.⁴

Erik Josefsson, ordförande i Foundation for a Free Information Infrastructure (FFII), påstår att knappt 75 procent av mjukvarurelaterade patent i Europa ägs av utomeuropeiska företag, samt att det är av stor vikt att nationella domstolar underkänner europeiska patentverkets praxis. Vinnare när det gäller mjukvarupatent kommer att finnas, men det kommer att bli desto fler förlorare påstår Josefsson.⁵

1.2 Avgränsning av problemområdet

Trots att frågan om mjukvarupatent inte bara är ett nationellt fenomen hänvisat till Sverige, är det ändå mjukvaruutveckling i Sverige vi utgått ifrån vad gäller vår empiriska undersökning samt i beskrivningen av den nu rådande lagstiftningen. Eftersom svensk lagstiftning påverkas av europeisk, kommer vi även i korthet att beskriva vad som gäller i EU. Vi har även valt att avgränsa oss till svenska utvecklingsföretag, eftersom det är vår uppfattning att kommersiell systemutveckling huvudsakligen sker inom företag.

Vi ämnar inte avgöra om mjukvarupatent är bra eller dåligt i allmänhet, eftersom frågan är väldigt komplex och således inte kan avgöras innan mjukvarupatent befästs i lag. Om

² Danielson, *Upphovsrätten inte tillräcklig*, Computer Sweden, 13.

³ Danielsson, *Förödande för småföretag*, Computer Sweden, 12-13.

⁴ Ibid.

⁵ Josefsson, *Ja till innovation – nej till patent på datorprogram!*, Computer Sweden, 18.

frågan hade varit trivial och möjlig att besvara, hade uppsatsen saknat relevans och diskussionen kring mjukvarupatent hade sannolikt varit mindre laddad.

1.3 Frågeställning och syfte

Vi vill med uppsatsen väcka intresse hos utvecklare i allmänhet, men utvecklingsföretag i synnerhet, eftersom om mjukvarupatenten får lagligt stöd kommer detta troligtvis få effekter på systemutvecklingen. Därför har vi valt att ha följande som huvudfråga:

Hur väl förberedda är svenska utvecklingsföretag inför ett eventuellt införande av mjukvarupatent?

För att få en mer heltäckande bild av problemområdet, är det även intressant att ställa följande kompletterande frågor:

- **Kommer mjukvarupatent att befästas i lag?**
Svaret på denna fråga avgör om huvudfrågan är relevant eller ej. Om mjukvarupatent inte kommer att befästas i lag, minskar huvudfrågans relevans betydligt.
- **Hur skulle mjukvarupatent komma att påverka svensk systemutveckling?**
Genom att utröna de effekter mjukvarupatent skulle kunna få på svensk systemutveckling, avser vi avgöra om det är nödvändigt för utvecklingsföretag att förbereda sig inför ett eventuellt införande.
- **Hur pass insatta är svenska utvecklingsföretag i frågan om mjukvarupatent, samt vad är deras inställning?**
Frågan syftar till att besvara hur pass insatta företagen är i frågan om mjukvarupatent, och om de är positivt eller negativt inställda. Det som är intressant att utröna är om det finns någon korrelation mellan deras kunskap och inställning.

Med dessa frågor som grund ämnar vi undersöka svenska utvecklingsföretags beredskap, inställning och vilka effekter ett eventuellt införande av mjukvarupatent kan komma att få på svensk systemutveckling. Vi kommer även att ta fram en handlingsplan för lagstiftare och utvecklingsföretag, där vi beskriver hur vi anser att dessa bör förhålla sig till mjukvarupatent.

2 Metod

Vårt arbete med uppsatsen kan delas in i tre moment, som delvis skett med viss överlappning. Det första momentet bestod av kunskapsbildning och teoriinsamling. Förutom att läsa böcker, artiklar och andra texter, genomförde vi under detta moment även tre stycken intervjuer med representanter för motståndare och förespråkare till mjukvarupatent. Dessa intervjuer syftade dels till att ge oss mer kunskap om ämnet samt även att samla in material till teoriavsnittet i uppsatsen. Det andra momentet av uppsatsarbetet bestod i att samla in åsikter och information från mjukutvecklingsföretag i Sverige. Denna insamling skedde med hjälp av en enkätundersökning som i närmare detalj beskrivs i avsnitt 2.6. Tredje och sista momentet av uppsatsarbetet bestod i att skriva ner och analysera det insamlade materialet. Vi har valt att bifoga allt insamlat material i slutet av uppsatsen i form av bilagor, för att ge läsaren möjligheten att kunna kontrollera våra resultat och slutsatser.

Under hela uppsatsarbetets gång har vi kontinuerligt använt oss av en dagbok som varit tillgänglig via Internet. Där har vi lagt upp dokument och skrivit ner uppsatsrelaterade tankar och idéer. Detta dels för att samla våra arbetsdokument på ett och samma ställe samt även för att underlätta kommunikationen oss författare sinsemellan. Dagboken har även fungerat som en "att göra"-lista, för att vi inte skulle glömma bort saker som skulle göras senare under uppsatsens gång. Det är av vår bestämda uppfattning att dagboken underlättat arbetets gång, då vi bland annat sluppit hantera flera versioner av samma dokument, samt haft tillgång till en dokumenterad historik

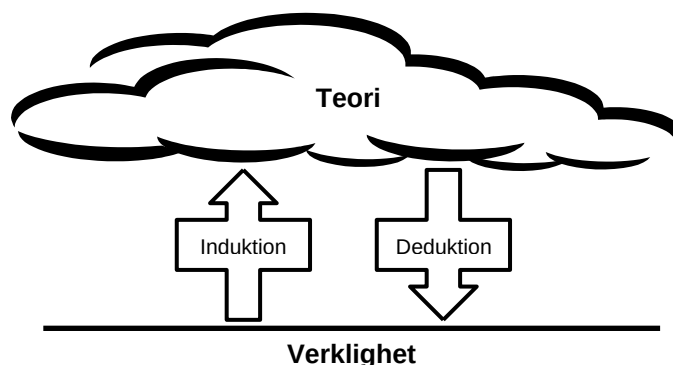
2.1 Metodansats

Vilken metodansats som används påverkar i hög grad förhållandet mellan teori och empiri. En deduktiv forskningsansatts innebär att forskaren skapar sig en hypotes utifrån de teorier som finns tillgängliga. Denna hypotes prövas sedan empiriskt för att utröna dess validitet. För att en forskare skall kunna använda sig av en deduktiv forskningsansats krävs det att han eller hon vet tämligen mycket om det som skall undersökas.⁶

Att arbeta enligt en induktiv ansats innebär att forskaren, helst förutsättningslöst, samlar in data. När insamlingen är avslutad utgår forskaren från det insamlade materialet, drar slutsatser och bildar nya teorier. Ett problem med induktiv ansats är, enligt Wallén, att forskaren i och med valet av det som skall undersökas, redan gjort ett teoretiskt ställningstagande. Med anledning av detta kan forskaren omöjligen vara förutsättningslös i sitt arbete med den fortsatta datainsamlingen.⁷

⁶ Wallén, *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, 47-48.

⁷ Ibid.

Figur 1: Skillnaden mellan induktion och deduktion⁸

Figur 1 visar på skillnaderna mellan induktion och deduktion. Induktion utgår från verkligheten och utifrån detta skapar forskaren nya teorier. Vad gäller deduktion skapar sig forskaren först teorier som sedan testas mot verkligheten.⁹

I och med att vi har använt enkäter för att undersöka hur utvecklingsföretag påverkas av mjukvarupatent, som därefter analyserats, har vi valt att utgå från en induktiv metodansats. Ur enkätsvaren har vi extrapolerat vad svenska företag i allmänhet vet och tycker om mjukvarupatent. Denna kunskap har vi sedan kombinerat med teorin för att försöka utröna vad som kommer att hända om mjukvarupatent får lagligt stöd i Sverige. Precis som Wallén skriver så påverkas vårt resultat av frågorna som vi har ställt. Om vi hade ställt annorlunda frågor hade vi kanske fått andra svar.

2.2 Vetenskapliga förhållningssätt

Positivismen har sitt ursprung i filosofiska diskussioner i Tyskland under början av 1900-talet. Kort kan det sägas att enligt det positivistiska synsättet är inget sant om det inte kan verifieras genom återupprepbara experiment.¹⁰ Utgångspunkten i en positivistisk undersökning består av en hypotes som sedan skall verifieras eller falsifieras med hjälp av experiment.¹¹ Ett par av grundpelarna i positivismen är att forskaren skall vara objektiv samt att alla förklaringar skall kunna anges i termer om orsak och verkan.¹² Enligt Patel och Davidson¹³ kan ett problem alltid, enligt det positivistiska synsättet, delas upp i mindre och fristående problem som kan undersökas var för sig. Det positivistiska förhållningssättet är mycket vanligt inom naturvetenskap och samhällsvetenskap.¹⁴

⁸ Wiedersheim-Paul och Eriksson, *Att utreda, forska och rapportera*, 150.

⁹ Ibid.

¹⁰ Wallén, *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, 26.

¹¹ Runa Patel och Bo Davidson, *Forskningsmetodikens grunder*, 27-28.

¹² Wallén, *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, 27.

¹³ Patel och Davidson, *Forskningsmetodikens grunder*, 26-27.

¹⁴ Lundahl och Skärvad, *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*, 43.

Hermeneutiskt, eller tolkande som det kan översättas till, förhållningssätt har sitt ursprung i tolkning av bibeltexter under 1600- och 1700-talet.¹⁵ Inom hermeneutiken handlar det om att hitta underliggande mönster och att tolka sina resultat.¹⁶ Eftersom forskaren måste tolka sina resultat kan han eller hon inte längre vara objektiv. I tolkningsprocessen påverkar forskaren oundvikligen resultatet.¹⁷ Med anledning av att forskaren inte är objektiv är det viktigt att meddela läsaren de faktorer hos forskaren som kan ha haft påverkan på tolkningen.¹⁸ Enligt Patel och Davidson kan hermeneutiken ses som raka motsatsen till positivismen¹⁹, medan Wallén skriver att de olika synsätten istället skall ses som komplement till varandra²⁰.

Vi började uppsatsarbetet med inställningen att vi skulle vara så objektiva som möjligt i enlighet med ett positivistiskt synsätt. Dock insåg vi ganska snart att frågan om mjukvarupatents påverkan på systemutveckling inte kan beskrivas i helt objektiva termer utan vi måste, som författare, tolka de källor vi har haft tillgång till. Detta eftersom källorna vi har använt i många fall är ytterst subjektiva i sin framställning. I och med att vi har tolkat källor, har vi arbetat enligt ett hermeneutiskt förhållningssätt. Trots att vi har tolkat våra källor har vi försökt att framställa de olika källornas argument på ett så objektivt sätt som möjligt. Det går dock inte att utesluta att de tolkningar som vi har gjort har färgats av våra åsikter. Inte heller kan vi uttala oss om huruvida våra tolkningar har varit till förespråkarna eller motståndarnas förmån eftersom våra personliga åsikter om mjukvarupatent har skiftat flera gånger under arbetets gång. Vidare har vi i enlighet med det positivistiska synsättet delat upp vårt huvudproblem i mindre delproblem som tillsammans besvarar huvudfrågan.

2.3 Insamlingsmetod

Valet mellan kvalitativ och kvantitativ insamlingsmetod beror på vilken frågeställning som driver arbetet, det vill säga vilket problem som skall lösas. Vid svar på frågor som: "Var?", "Hur?", "Vilka är skillnaderna?" och "Vilka är relationerna?", faller dessa under statistiska bearbetnings- och analysmetoder, det vill säga kvantitativa metoder. Om problemet däremot handlar om att tolka och förstå människors upplevelser eller om vi vill ha svar på frågor som: "Vad är detta?" eller "Vilka är de underliggande mönstren?". I sådana fall bör verbala kvalitativa analysmetoder användas.²¹

Kvantitativa metoder är sådana metoder som innebär att mätning sker av samma variabel många gånger eller på många ställen. Detta kan ske till exempel med enkäter, där mätning sker på många personer, eller med experiment där försöket upprepas flera gånger.²² När en kvantitativ undersökning genomförs är det viktigt att två krav uppfylls i form av validitet och reliabilitet. Validitet innebär att mätning endast sker av det som ämnar mätas, och för att uppnå detta måste huvudproblemet brytas ner i mindre, och

¹⁵ Patel och Davidson, *Forskningsmetodikens grunder*, 28.

¹⁶ Wallén, *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, 33.

¹⁷ Patel och Davidson, *Forskningsmetodikens grunder*, 30.

¹⁸ Wallén, *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, 34.

¹⁹ Patel och Davidson, *Forskningsmetodikens grunder*, 28.

²⁰ Wallén, *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, 33.

²¹ Patel och Davidson, *Forskningsmetodikens grunder*, 80-81.

²² Nyberg, *Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar med stöd av IT och Internet*, 100.

enklare mätbara, delproblem.²³ Reliabilitet innebär att samma resultat skall åstadkommas varje gång undersökningen genomförs och detta kan uppnås på olika sätt beroende på undersökningsformen. Om data till exempel samlas in med hjälp av en enkätundersökning, får hjälp tas av statistiska metoder för att forskaren skall kunna försäkra sig om att undersökningen blir tillförlitlig.²⁴

Om en kvantitativ undersökning skall genomföras måste den, enligt Dahmström, använda sådana metoder att undersökningen kan upprepas av en oberoende person. Detta beror på att resultatet som följer av undersökningen skall kunna verifieras på ett oberoende och objektivt sätt.²⁵

För att undersöka saker som är svåra att mäta, till exempel hur någon har upplevt en speciell händelse, räcker oftast inte de kvantitativa metoderna till. Då kan det istället vara bättre att minska antalet respondenter och intervjua dessa på ett mer ingående sätt, och på så vis utföra en kvalitativ undersökning. Inom ramen för kvalitativ metodik faller bland andra metoder såsom djupintervjuer och fältstudier.²⁶

Intervjuer kan vara av tre typer: strukturerad, semistrukturerad eller ostrukturerad. Dessa beskriver graden av förberedelse och styrning. Strukturerad intervju innebär att frågorna är helt framtagna i förväg och ställs i en förutbestämd ordning. I en ostrukturerad intervju saknas förberedda frågor, intervjun löper således obestämt. Blandning mellan dessa två kallas semistrukturerad, där frågor är förberedda men inte följer någon bestämd ordning. Alla tre grader av struktur tillåter den intervjuade att komma med egna synpunkter.²⁷

Vi har arbetat enligt en blandning av kvalitativ och kvantitativ metod. Under teoriinsamlingen genomförde vi tre stycken intervjuer med personer som företrädde motståndare och förespråkare till mjukvarupatent. Dessa intervjuer faller under kategorin kvalitativ insamlingsmetod eftersom intervjuerna var långa, semistrukturerade och inte heller är upprepbara av tredje person. Det främsta skälet till att vi valde att använda intervjuer som informationsinsamlingsmetod var för att det gav oss en möjlighet att snabbt få en inblick i problemområdet. Den mesta informationen som vi extraherade från intervjuerna går säkert att hitta på till exempel Internet också, men vi bedömde att detta var ett mer effektivt sätt att samla in information på.

Under empirin använde vi oss av enkäter för att försöka fånga in branschens samlade åsikter, då vi ansåg detta ge en så bred och rättvisande bild som möjligt. Denna enkät faller onekligen under kategorin kvantitativa insamlingsmetoder, då den med lätthet kan upprepas av andra hur många gånger som helst.

²³ Dahmström, *Från datainsamling till rapport*, 55.

²⁴ Wallén, *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, 66.

²⁵ Dahmström, *Från datainsamling till rapport*, 16.

²⁶ Wallén, *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, 75.

²⁷ Patel och Davidson, *Forskningsmetodikens grunder*, 78.

2.4 Intervjuer

Vi har genomfört tre stycken semistrukturerade intervjuer med företrädare från förespråkare och motståndare vad gäller mjukvarupatent. Varje intervju varade mellan 45 och 90 minuter. Den första intervjun hölls med fyra representanter från Free Software Foundation (FSF) Europe: Jon Kristensen, Niclas Larsson, Henrik Sandklef och Jonas Öberg. Jonas Öberg är ordförande för FSF Europe. Denna intervju syftade till att ge oss en utgångspunkt i vårt vidare arbete samt att ge oss argument att använda i senare intervju med förespråkare för mjukvarupatent.

Den andra intervjun hölls med en patentjurist vid namn Fabian Edlund som arbetar på Awapatent AB (Awapatent) i Göteborg. Vid detta tillfälle använde vi de argument som vi tidigare erhållit från intervjun med FSF. Förutom motargument gavs även förespråkarnas syn på mjukvarupatent och varför dessa är bra för svenska utvecklingsföretag.

I den tredje och sista intervjun återvände vi till FSF med de argument som erhållits under intervjun med Edlund. Under denna intervju närvarade endast Jonas Öberg, som då gavs chansen att bemöta de påståenden som förespråkarna hade gjort. Efter denna tredje intervju ansåg vi att ytterligare intervjuer inte hade tillfört några nya argument. Det var vår bestämda uppfattning att vidare intervjuer bara skulle resultera i att samma argument upprepades.

Samtliga intervjuer spelades in digitalt med hjälp utav en MP3-spelare. Dessa ljudfiler användes efter intervjuerna, för att sammanställa det som vi uppfattades sades i dokumentform. Dessa dokument, som återfinns i Bilaga A, är inte transkriberingar utan de utgörs av våra tolkningar av vad som sades under intervjuerna. Dokumenten har godkänts av respektive intervjuperson för godkännande för att minimera risken för feltolkningar.

2.5 Åsiktsundersökning

Vi genomförde en e-postenkät bland de svenska europaparlamentarikerna mellan 2005-03-02 och 2005-03-15. Detta för att ta reda på var de står i frågan om EU-kommissionens förslag till harmoniserad patentlagstiftning inom EU, samt för att utröna deras engagemang i frågan. Det första e-postmeddelandet skickades till samtliga svenska europaparlamentariker 2005-03-02. Påminnelse skickades ut 2005-03-11 till de som ännu ej svarat. Dessa e-postmeddelanden samt europaparlamentarikernas fullständiga svar återfinns i Bilaga B.

2.6 Enkätundersökning

Vi genomförde en enkätundersökning bland svenska mjukvaruutvecklingsföretag för att utröna deras inställning och kunskap i frågan om mjukvarupatent. Företagen valdes slumpmässigt ut ur Gula Sidornas register på Internet. Vi sökte på ordet "systemutveckling" och därefter valde vi rubriken "Data-, IT-konsulter", vilket gav 141 träffar. Vi tog ingen hänsyn till geografisk placering, antal anställda, omsättning eller andra tänkbara faktorer. Antalet företag som valdes sattes till 50 stycken, eftersom detta ansågs vara en hanterbar mängd om vi skulle behöva ringa runt och ställa frågorna via telefon.

Ett utkast till enkätundersökningen arbetades fram med teorin och de genomförda intervjuerna som underlag, samt med frågeställningen i fokus. Därefter förtydligades och spetsades frågorna, dels för att undvika misstolkningar, men även för att svaren skulle vara så lättanalyserade som möjligt. Enkäten återfinns i Bilaga C.

Enkäten skickades ut till företagen via e-post 2005-03-22. Påminnelser skickades ut under 2005-03-31 till de företag som ännu ej besvarat enkäten. I de fall vi fann e-postadress till någon kontaktperson inom företaget användes denna. Företrädesvis valdes då utvecklingsansvarig, VD eller liknande. I övriga fall användes företagets allmänna kontaktdress. De båda e-postmeddelandena till företagen återfinns i Bilaga D.

Enkäten fylldes i elektroniskt av de tillfrågade företagen via ett webbaserat formulär. För att obehöriga inte skulle kunna svara på enkäten tilldelades företagen en slumpmässigt vald 10-siffrig nummerkombination, som användes vid inloggning. Svaren lagrades i en databas för att senare kunna undersökas och behandlas. Företagens fullständiga svar återfinns i Bilaga E.

Företag som ej svarat ringdes upp under perioden 2005-04-06 till 2005-04-14. Vi bad att få tala med utvecklingsansvarig, VD eller motsvarande person och ställde då exakt samma frågor som i den webbaserade enkäten. Några hade varken tid eller lust att svara, vilket vi accepterade. Det framkom under fyra utav samtalen att företaget inte alls var verksamma inom utvecklingsbranschen, utan istället ägnade sig åt exempelvis utbildning, och var därför inte heller mål för vår undersökning. Det framkom även att två av de tillfrågade företagen hade gått samman. Detta fick till följd att antalet tillfrågade företag minskade till 45.

Sammanlagt svarade 18 stycken direkt via den webbaserade enkäten, medan resterande 16 via telefon. Det är tänkbart att de företag vi ringde upp gav annorlunda svar än de som besvarade enkäten via Internet. Vi har dock inte kunnat urskilja att svarstendenser mellan de olika grupperna skilt sig väsentligt.

Validiteten i vår undersökning är svår att säkerställa. Vi kan inte vara helt säkra att vi ställt rätt frågor med avseende på det vi ämnat undersöka, men vi kan vara säkra på att vi frågat rätt typ av företag. För att minimera risken att vi frågade fel sorts företag, hade vi med en fråga som säkerställde att det verkligen var mjukvaruutvecklingsföretag som svarade på enkäten. Som Figur 6 visar på sidan 40, svarade 85 % att de hade egen mjukvaruutveckling. Eftersom alla som svarade nej på frågan kommenterade att de alternativt utvecklade som konsulter eller hade dotterbolag med mjukvaruutveckling, anser vi oss ha fått relevanta respondenter.

Undersökningens reliabilitet och tillförlitlighet är lättare, om än inte trivial, att påvisa. För att undersöka reliabilitet tittade vi på den första hälften av svaren som kom in. Vad vi kan se, om vi jämför dessa svar med de totala svaren, är att klara trender redan utkristalliserat sig. Således drar vi slutsatsen att, även om en större enkät hade gett ett mer exakt svar, visar ändå vår enkät i grova drag hur svaren kommer att fördela sig.

2.7 Metodkritik

Eftersom ämnet mjukvarupatent är relativt nytt, har det varit väldigt svårt att tillgå källor andra än intervjuer, artiklar och Internetkällor. Det har därför varit mycket svårt att hitta objektiva källor och sakliga argument från de olika åsiktsförespråkarna. Samtidigt är problemet inte svart eller vitt, de olika sidorna talar olika språk och ser problemet ur olika perspektiv. Då majoriteten av de källor vi funnit främst bestått av patentmotståndare, skulle kritik kunna riktas mot uppsatsens objektivitet. Vi har dock försökt balansera parternas utrymme i uppsatsen.

Enligt Öberg har FSF Europe hållit sig någorlunda lugna i debatten kring mjukvarupatent. Anledning till detta är att de inte vill att alla skall få uppfattningen att de är emot mjukvarupatent enbart för att det missgynnar öppen källkods rörelsen. De är emot mjukvarupatent för att de är övertygade om att det även missgynnar små företag och hämmar mjukvaruutvecklingen i allmänhet.²⁸ Detta uttalande stärks av att de flesta frågorna och svaren har berört hur företag påverkas och mindre hur FSF som organisation påverkas. Oftast var det vi som intervjuare som bad om att få deras synpunkter på hur öppen källkods rörelsen kan komma att påverkas.

Awapatent är en patentbyrå vars affärsverksamhet grundar sig på immaterialrätt, där patent är en stor del. Awapatent och dess företrädare Fabian Edlund har därför naturligtvis mycket att vinna på att mjukvarupatent får lagligt stöd inom EU och därmed också i Sverige.

Intervjupersonerna är inte representativa för mjukvaruutvecklare i allmänhet, just på grund av deras partiskhet när det gäller mjukvarupatent. Detta är på inget sätt ovanligt eller ens ovälkommet så länge en medvetenhet om faktumet finns, eftersom det ger en mer engagerad debatt. Det medför dock att vi inte har kunnat använda enbart dessa personer som källor. Det är ändå vår uppfattning att de flesta av de argument som intervjupersonerna har framfört har varit sakliga och snarare har färgats av vilket perspektiv de har än av vilka ekonomiska eller personliga intressen de har. Dock anser vi att intervjuerna i samband med litteraturen har gett ett så pass allmängiltigt resultat att vi kan dra generella slutsatser utifrån dem. Dessutom exemplifierar och berikar de litteraturen på ett sätt som vi hoppas skall göra uppsatsen mera intressant.

Då det gäller enkäten, kan det anses att vi borde ha haft med en fråga som handlade om de tillfrågade företagen är för eller emot mjukvarupatent. Frågan om företagen är för eller mot mjukvarupatent fångades istället upp i analysen av enkätsvaren. Det kan även tyckas att vi borde ha frågat om de använder öppen källkod i sin utveckling, för att kunna avgöra om svaren från dessa företag skiljer sig från övrigas svar.

Vår uppfattning när vi ringde runt till företagen var att fråga 11, "Arbetar ni aktivt med att undvika att använda patenterade lösningar i er mjukvara?", var svårtolkad. Vi menade om företaget använder redan patenterade lösningar, medan vissa företag uppfattade frågan som att det handlade om utvecklingsverktyg. Observera att detta endast är vår

²⁸ Öberg, *Intervju med FSF Europe* nr 2.

uppfattning, vi har dock inga belägg för detta. Kommentarer till samma fråga lagrades aldrig i databasen på grund av ett programmeringsfel. Kombinationen av att frågan kan ha misstolkats samt att kommentarerna inte lagrats kan ha fått konsekvensen att frågan blivit mindre användbar i analysen.

Över hälften av de svarande företagen hade mindre än 20 anställda. Eftersom få stora företag medverkade i undersökningen måste vi beakta möjligheten att reliabilitet för denna grupp är lägre än för gruppen små företag. Vi har heller inte undersökt hur företagsstorleken i undersökningen, med avseende på antalet anställda, avspeglar verkligheten. Effekterna av detta kan i värsta tänkbara fall vara att vi drar slutsatser, baserade på en minoritetsgrupp, som inte är representativa för utvecklingsföretag i Sverige.

2.8 Metodsammanfattning

Vi har under hela uppsatsen gång försökt arbeta på ett så objekt sätt som möjligt. Eftersom vi tagit lika stor hänsyn till både förespråkare som motståndare, anser vi att vi lyckats bra med att hålla ett neutralt förhållningssätt.

Vår insamlingsmetod kan, bortsett från litteraturstudier, sammanfattas i följande tre moment:

- Intervjuer av förespråkare och motståndare till mjukvarupatent
- Åsiktsundersökning av svenska europaparlamentariker
- Enkätundersökning bland svenska utvecklingsföretag.

Intervjuerna har, förutom att bekräfta och berika litteraturen, även gett oss som författare större inblick i både motståndares och förespråkares argument. Dessa har haft väldigt stor betydelse för uppsatsen i sin helhet, eftersom mycket av analys och slutsats kretsar kring det material intervjuerna frambringat.

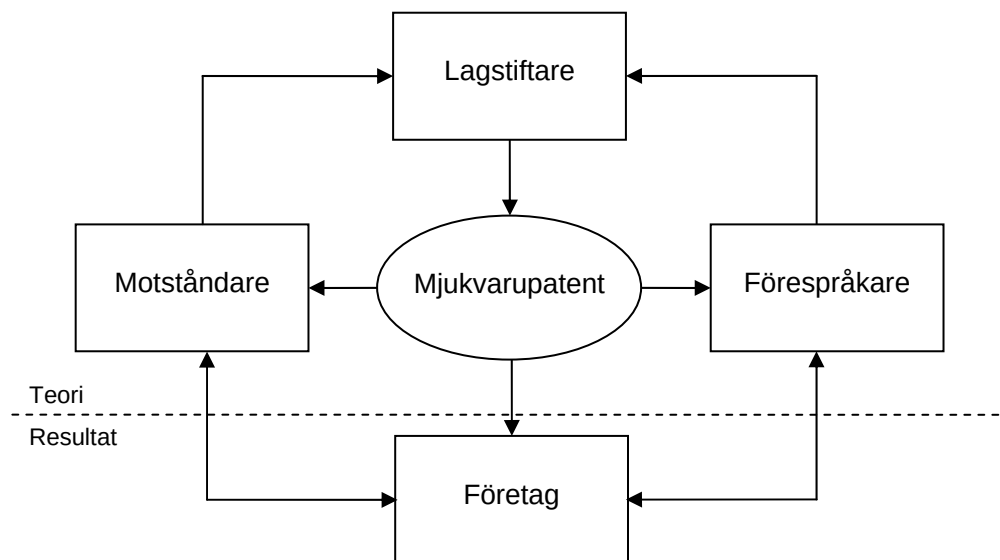
Enkätundersökningen är det moment som gett upphov till den information som ligger till grund för resultatavsnittet. Då vi i uppsatsen fokuserar just på svenska utvecklingsföretag, är resultatet av undersökningen en central del, som mycket av vår analys och slutsats grundar sig på.

Åsiktsundersökningen har spelat en mindre roll i uppsatsen. Vi ansåg det ändå vara intressant att undersöka de svenska europaparlamentarikernas inställning, eftersom de representerar Sverige och svenska utvecklingsföretag i frågan om mjukvarupatent.

3 Teori

Inledningsvis i teoriavsnittet kommer vi att skildra de aktörer som genomgående behandlas i uppsatsen. Här behandlas även mer ingående de representanter vi har valt att företräda motståndare och förespråkare till mjukvarupatent. Därefter skildras de filosofier och faktorer som vi identifierat ligga till grund för förespråkares och motståndares åsikter. Efter dessa avsnitt går vi igenom hur mjukvara skyddas med fokus på upphovsrätt och patent. Detta följs av en beskrivning av vad som gäller för mjukvarupatent i dagsläget vad gäller EU och Sverige. Därefter följer en genomgång av det förslag på harmonisering av EU:s patentlagar som just nu behandlas av EU:s beslutande organ. I detta avsnitt kommer vi även att redogöra för vad de svenska europaparlamentarikerna har för inställning till mjukvarupatent. Som avslutning på teoridelen återger vi de vanligaste argumenten för och emot mjukvarupatent, med utgångspunkt från de intervjuer vi genomfört.

3.1 Aktörer

Figur 2: Aktörer och deras samverkan kring mjukvarupatent.

Rektanglarna i Figur 2 representerar olika grupper, som på ett eller annat sätt påverkar eller påverkas av mjukvarupatent. På samma sätt påverkar eller påverkas de enskilda grupperna av varandra och deras agerande. Pilarna kan alltså sägas vara påverkanspilars, som ska läsas i pilens riktning. I verkligheten är gränserna mellan flera av grupperna flytande, vilket innebär att det finns enskilda individer och organisationer som tillhör flera grupper samtidigt. I mitten står mjukvarupatent, vilket är det centrala begreppet genom hela uppsatsen, och är den i figuren som inte direkt representeras av en fysisk grupp.

Gruppen lagstiftare ses av oss som beslutsfattare i frågan vad gäller mjukvarupatentens vara eller icke vara. De ses av oss som den grupp som i slutändan kommer att fatta det

faktiska beslutet om mjukvarupatent skall få lagligt stöd eller ej. I denna grupp ingår alla beslutsfattare i EU som har med mjukvarupatentfrågan att göra. I uppsatsen har vi främst valt ut de svenska europaparlamentarikerna och de politiska partier de företräder.

Grupperna motståndare och förespråkare har en ambivalent roll. Dels agerar de som lobbyister och talar för eller emot mjukvarupatents vara eller icke vara och försöker påverka såväl gruppen lagstiftare som gruppen företag. Dels påverkas de själva av mjukvarupatent eftersom deras verksamheter kommer att påverkas av beslutet som fattas om mjukvarupatent. Dessa grupper har ingen direkt påverkan på mjukvarupatent, utan de påverkar detta indirekt genom gruppen lagstiftare. I denna grupp ingår alla som har en åsikt om mjukvarupatent.

Gruppen företag representerar i uppsatsen alla svenska mjukvaruutvecklingsföretag i Sverige. Denna grups dagliga verksamhet påverkas av mjukvarupatent och är därför den grupp som vi har fokuserat vårt empiriska arbete på. De dubbelriktade pilarna mellan gruppen företag och grupperna motståndare och förespråkare, representerar det faktum att grupperna påverkar varandra. Motståndare och förespråkare propagerar sina åsikter för företag, som i sin tur hjälper motståndare och förespråkare att påverka lagstiftarna. I och med detta symbiosförhållande finns det naturligtvis många företag som agerar både inom gruppen företag samtidigt som de verkar inom en av grupperna motståndare eller förespråkare.

Som representanter i uppsatsen för förespråkarna och motståndarna har vi valt patentbyrån Awapatent AB respektive organisationen FSF Europe. Awapatent ses i uppsatsen som motpol till FSF Europe, och båda kommer att presenteras närmare i följande avsnitt.

3.1.1 Förespråkare - Awapatent AB

Att företag lägger ner stora pengar på goodwill och förvaltning av sitt intellektuella kapital ses idag av de flesta som en självklarhet. Detta ses som ett naturligt steg för att försäkra sig om att företaget växer och tjänar pengar. I och med att det intellektuella kapitalet blir allt viktigare för ett företags överlevnad är det också naturligt att företaget vill skydda detta från konkurrenter. En del av sitt intellektuella kapital går att skydda med olika immaterialskydd såsom patent. Idag används inte bara patent som skydd utan även för att blockera och utmanövrera rivaliserande företag.²⁹

Enligt Awapatent, som har cirka 130 konsulter i Sverige och Danmark³⁰, är patent främst till för att tillvarata en bra idé, eftersom detta ger ensamrätten till något unikt. Patent är ett konkurrensmedel som kan användas även på den internationella marknaden. För att försvara denna ensamrätt patent ger, krävs arbete som fordrar mycket kunskap. Det är just denna expertis som patentbyrån besitter i form av strategisk, teknisk och juridisk rådgivning. Juristerna skriver även varningsbrev till patentinkräftare och företräder företag i domstol om det skulle bli aktuellt med tvister och processer.³¹

²⁹ Petrusson, *Intellectual Property & Entrepreneurship*, 2-4.

³⁰ Awapatent AB, *Vi är Awapatent*.

³¹ Awapatent AB, *Patent*.

Då det numera ses till ett företags samlade kunskaper, talar Awapatent om samlingsbegreppet Intellectual Property Rights (IPR). Awapatent tillhandahåller strategisk rådgivning inom IPR för att göra produkter lönsamma under en längre period. Detta innefattar bland annat hur konkurrenter bör hanteras, samt hur intrång och plagiat undviks. Awapatents kunder är främst de företag som ser patent-, design- och varumärkesskydd som strategiska tillgångar.³²

För att uppnå en framgångsrik IPR-strategi, är första steget enligt Awapatent att skydda sin idé eller sitt varumärke. De kommersiella fördelarna som ensamrätten ger, uppkommer först då dessa används i syftet att skapa konkurrensfördelar gentemot andra. I sådana sammanhang krävs oftast flera olika typer av juridiska tjänster inom bland annat förebyggande juridik. Detta syftar till att reglera vem som tillåts använda ensamrätten, hur de skall agera då någon gör intrång och i så fall hur en sådan process skall behandlas.

Många företag, som traditionellt har producerat varor, har idag skiftat fokus mot att även bygga upp ett större intellektuellt kapital. Mycket av detta beror på att mer och mer produktion flyttas till låglöneländer och således försvinner mycket av konkurrensfördelarna med en effektiv produktionskedja. Istället är det numera det intellektuella kapitalet företagen tävlar med.³³ Analysföretaget IDC ser tendenser till att även nordiska mjukvaruutvecklingsföretag flyttar produktion till låglöneländer.³⁴

3.1.2 Motståndare - Free Software Foundation Europe

FSF Europe är en systerorganisation till FSF som i sin tur är en världsomspännande organisation utan vinstintresse som förespråkar fri mjukvara.³⁵ FSF grundades 1985 av Richard Stallman, med målet att stödja utvecklingen av fri programvara.³⁶ Anledningen till detta var att han såg en allt större kommersiell marknad för mjukvara. Fler och fler företag började arbeta med sluten källkod och ville inte dela med sig av nya idéer, utan valde istället att tjäna pengar på detta. Detta var ett fenomen som inte fanns i någon större utsträckning tidigare, utan då delade programmerare med sig av sin kunskap.³⁷ FSF:s motto bygger på idéer om frihet och de sprider även budskapet om fri mjukvara, både vad gäller de etiska och politiska aspekterna.³⁸ För att mjukvara skall få kallas fri enligt FSF:s definition ställs fyra krav:³⁹

³² Awapatent AB, *Vi är Awapatent*.

³³ Petrusson, *Intellectual Property & Entrepreneurship*, 2-4.

³⁴ IDC, *Offshore Services Set to Impact Delivery of IT Services in Nordics*, Says IDC.

³⁵ FSF Europe, *About Free Software Foundation Europe*.

³⁶ FSF, *The Free Software Foundation*.

³⁷ Walter, *Öppen-källkods rörelsen: Personkult eller folkrörelse?*, 11.

³⁸ FSF, *The Free Software Foundation*.

³⁹ GNU, *The GNU Operating System*.

- Frihet att köra programmet i vilket syfte som helst
- Frihet att studera hur programmet fungerar och anpassa efter användarens behov, vilket kräver tillgång till programmets källkod.
- Frihet att kopiera och sprida programmet för att hjälpa andra.
- Frihet att förbättra programmet och göra dessa förbättringar offentliga för allmänheten att kunna nyttja.

Med fri menas i detta sammanhanget inte gratis, utan begreppet skall istället jämföras med yttrandefrihet. Fri mjukvara ger således användarens rätten att köra, kopiera, sprida, studera, ändra och förbättra mjukvaran.⁴⁰ Enligt FSF lämpar sig rättsligt skydd dåligt för mjukvara i och med att det med lätthet går att kopiera och sprida, med tanke på dess digitala format.⁴¹

3.2 Egendom

Awapatents verksamhet grundar sig på teorin att privat ägande är bra samhället, eftersom den bygger på skydd av immateriella tillgångar. Detta synsätt delas av de flesta företag i västvärlden, och ses som det normala av allmänheten. I motsats till detta står FSF som bygger en stor del av sin verksamhet på tankarna kring allmän egendom och att detta gagnar samhället i stort. Vi anser därför att frågan om mjukvarupatent till stor del egentligen handlar om huruvida mjukvarulösningar skall vara allmänt eller privat ägda. I kommande avsnitt behandlas de teorier som ligger till grund för privat kontra allmän egendom. Vi har valt att lyfta upp det allmänna synsättet om ägande, eftersom vi anser detta område vara mindre vedertaget och därmed mindre allmänt känt.

Enligt författarna till boken *Global Public Goods*, hävdas det att stater och nationer måste avgöra i vilken utsträckning som privatiserad produktion skall uppmuntras i form av ökat idéskydd, samtidigt som det måste upprätthållas en balansgång med vad som inte skall vara idéskyddat. Detta eftersom forskning ofta bygger på redan tidigare känd kunskap. Om då priset höjs för denna tidigare kunskap kommer efterföljande forskning att avta, vilket leder till minskad innovation. På samma gång måste forskning och innovationer belönas, samtidigt som denna nya kunskap måste spridas vidare.⁴²

3.2.1 Privat egendom

Garrett Hardin publicerade 1968 en artikel i tidningen *Science* med titeln *Tragedy of the Commons*. Kärnan i Hardins artikel är att egendom som ägs kollektivt, eller som inte ägs alls, oundvikligen kommer att förstöras på grund av överutnyttjande. Som exempel beskriver han en stor bit betesmark som brukas av många bönder samtidigt. Han berättar vidare att så länge krig, sjukdomar och social instabilitet håller befolkningensmängden under betesmarkens maximala kapacitet kommer systemet att fungera bra. Men, säger han, när social stabilitet uppnås och befolkningensmängden ökar kommer detta oundvikligen leda till att betesmarken överutnyttjas och därigenom förstörs. Detta beror på att varje bonde naturligtvis försöker att öka sin vinst genom att föda upp fler djur.

⁴⁰ FSF, *The Free Software Foundation*.

⁴¹ GNU, *Why Software Should Not Have Owners*.

⁴² Kaul, Grunberg och Stern, *Global public goods*, 306-307.

Varje extra djur som en bonde har på betesmarken innebär en ökning av hans vinster samtidigt som de negativa effekterna delas av alla bönder. Detta innebär att, för bonden personligen, att nettovinsten ökar eftersom förlusterna delas av alla bönder. Eftersom alla har detta synsätt, förstörs till slut betesmarken.⁴³

Onsrud hävdar att enligt Hardins teori innebär överutnyttjande inte bara är att någonting tas från den allmänna egendomen, utan kan även vara att någonting tillförs i form av nedsmutsning. På detta sätt kan informationshantering ses. Om en mängd information existerar, till vilken ytterliggare information tillförs, blir det tillslut så mycket information att det inte längre går att få ut vad som verkligen behövs.⁴⁴ Hardin menar att det bästa sättet att förhindra överutnyttjande och förorening av resurserna är att inskränka rättigheterna att nyttja dem.⁴⁵ Idén bakom patent och andra sorters idéskydd är att främja utvecklingen samt premiera uppfinnaren samtidigt som de som en följd av detta inskränker andra människors rättigheter att nyttja dem.⁴⁶

3.2.2 Allmän egendom

Kritiker menar att Hardins teori, Tragedy of the Commons, inte stämmer överens med verkligheten. Enligt kritikerna gör Hardin antagandet att allmän egendom i grund och botten är ett okontrollerat öppet system utan ägandeskap. Vidare hävdar kritikerna att Hardin ser avsaknandet av privat egendom som ett recept på laglöshet. Shiva hävdar att, trots sin popularitet, har Hardins teori flera brister. Hans antagande om att allmän egendom skulle vara ett öppet system utan styrning är fel. Även om det saknas privat ägande, sker det styrning inom grupper av människor.⁴⁷

Förespråkare för allmän egendom hävdar att extremen av den ekonomi vi lever i idag kan liknas vid ett medeltida samhälle. Detta eftersom alla transaktioner styrs av marknaden och allting ägs privat samt är strikt kontrollerat. I ett sådant samhälle skall alla ha betalt för allting och en person kan inte ens korsa en väg utan att betala avgift. Som följd av detta tror kritikerna till privat ägande att flödet av varor och idéer kommer minska, vilket i slutändan skadar demokrati och hämmar innovation.⁴⁸

Den för västvärlden traditionella ekonomin drivs av byteshandel och pengar. Ett alternativ till detta är en så kallad gåvoekonomi, eller gåvokultur. En gåvokultur drivs av att människor ger av sig själva utan att förvänta sig att få något tillbaka. Inom en gåvokultur finns det ofta mycket allmän egendom som förvaltas och utvecklas genom frivilliga insatser. Dessa allmänna egendomar får också vem som helst använda, även de som inte har bidragit med något.⁴⁹

⁴³ Hardin, *Tragedy of the Commons*.

⁴⁴ Onsrud, *Tragedy of the Information Commons*, 2-4.

⁴⁵ Hardin, *Tragedy of the Commons*.

⁴⁶ Gehring, *Software Development, Intellectual Property Rights, and IT Security*, 3.

⁴⁷ Shiva, *Water Wars*, 25-27.

⁴⁸ Bollier, *Silent Theft*, 2-3.

⁴⁹ Ibid, 30-31.

Weber förklarar hur öppen källkod som alternativ utvecklingsmodell kan fungera och verka i en ekonomiskt driven värld genom att hänvisa till gåvokulturen och gåvoekonomin. Detta innebär att status, makt och tillfredsställelse uppnås genom att ge bort saker, inte genom att kontrollera dem. Gåvor för folk närmare varandra, och genom att ge bort saker skapas en vilja hos mottagaren att ge någonting tillbaka.⁵⁰ Bollier tar som exempel på allmän egendom i dagens samhälle operativsystemet GNU/Linux och webservern Apache. Framgången för bland annat dessa två program visar på kraften hos en större gåvokultur som samverkar via Internet.⁵¹

Öppen källkod som alternativ utvecklingsmetod

Som aktiva brukare av den gåvokultur som ingår i teorierna om allmän egendom finns öppen källkods rörelsen (engelskans open source movement). Det vanligaste sättet att framställa mjukvara inom denna rörelse är genom öppen källkod. Till skillnad från traditionella utvecklingsmetoder, som ofta grundar sig i det industriella tänkandet, har öppen källkod uppstått som alternativ metod. Denna metod kan anses basera sig på tanken om allmännyttan som beskrivits innan. Nedan belyser vi två faktorer som Weber anser beskriva hur och varför öppen källkod kan existera med tanke på det politiska läget och den ekonomiskt drivna värld vi lever i.⁵²

Ledarrollen

Weber skriver att ledarskapet blir det samma som ägandeskapet för små projekt, och att ledarna (skaparna av projekt) är mer beroende av projektets medlemmar än tvärtom som annars är vanligt. Ledarskapet för öppen källkodsprojekt består främst i att ta fram mål, påbörja själva programmering, framställa grundregler för hur saker skall hanteras och bjuda in utvecklare att vara med. Öppen källkod bygger på en frivillighet, som innebär att en person kan hoppa på eller av ett projekt när som helst. Därför är ledarens förmåga att motivera andra av stor vikt.⁵³

Weber beskriver några av de problem som kan uppstå när någon vill skapa en egen version av ett redan existerande program eller system. Ledaren för en ny version besitter till en början inte någon stark position, eftersom denne är beroende och måste övertyga och motivera andra om den nya versionens förträfflighet.⁵⁴

Grundfunktionen när det gäller industrin är att människor måste samarbeta för att åstadkomma något. Vanliga incitament i industrin för att få någon att göra något innebär oftast att det finns chefer eller förmän och någon form av ekonomisk morot. När det gäller öppen källkod är inte pengar en del av ekvationen, samt det att varje individ gör precis det den vill eller känner för. Detta leder till problem i form av att olika personer utvecklar olika versioner av samma grundprogram som kan vara inkompatibla med varandra.⁵⁵

⁵⁰ Weber, *The success of open source*, 149.

⁵¹ Bollier, *Silent Theft*, 27-30.

⁵² Ibid, 133-134.

⁵³ Ibid, 166-167.

⁵⁴ Ibid, 160.

⁵⁵ Ibid, 11-13.

Individens motivation

Grundfundamentet för att öppen källkod skall vara möjligt ligger på den enskilde individen. Allmän egendomsteori hävdar att allmänna tillgångar som kan nyttjas av alla, ofta tenderar till att istället utnyttjas eller missbrukas. Denna teori motverkar då alltså människor att samverka. Som alternativ till monetär kompensation upplever individer inom öppen källkodsprojekt bland annat följande som drivkrafter:⁵⁶

- Behovet av att lösa egna problem.
- Tillfredsställelsen i att skapa bra mjukvara, både vad gäller själva lösningen och källkodens disposition.
- Viljan att bli erkänd av andra, genom att bidra och hjälpa till i utvecklingen.
- Tron på att samarbete leder till större nytta för alla.

Dessa drivkrafter bidrar till att förklara varför duktiga programmerare investerar tid och energi i projekt som de inte blir monetärt kompenserade för.⁵⁷

Enligt grundaren till Linux, Linus Torvalds berättar, var syftet med Linux att underlätta för sig själv och för andra som behövde en grund för att utveckla ett operativsystem. Precis som för de många personer som är med och utvecklar Linux är det alltså den tekniska utvecklingen och den gemenskap denna ger upphov till som är det mest vitala, inte det politiska spelet runt omkring. Dock anser Torvalds att monetär ersättning fungerar som en bra drivkraft för folk, och säger att den får människor att åstadkomma något de annars kanske inte skulle ha gjort.⁵⁸

Weber hävdar dock att det i alla grupper finns personer som utnyttjar situationen för egen vinnings skull. Om en person på ett företag bryter mot företagets regler kan detta leda till avsked. Weber beskriver två vapen, inom öppen källkods rörelsen mot normbrytande personer, som kallas flaming och shunning. Flaming innebär att dessa personer och dess brott offentliggörs, medan shunning är en grövre form och innebär att personen blir helt utfryst.⁵⁹

3.3 Mjukvaruskydd

För att förstå och kunna diskutera frågan om mjukvarupatent, är det viktigt att först känna till de rättsliga skydd för mjukvara som finns idag. Vi kommer därför i detta avsnitt att beskriva dessa skydd.

⁵⁶ Weber, *The success of open source*, 135-145.

⁵⁷ Ibid, 135-145.

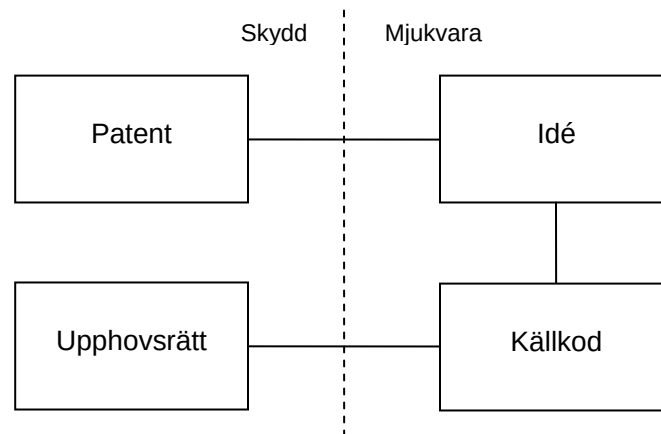
⁵⁸ *Linux*, SVT1

⁵⁹ Weber, *The success of open source*, 175-177.

Mjukvara skyddas generellt av upphovsrätten, men ytterliggare skydd finns att tillgå:⁶⁰

- Kretsmönsterskydd gäller då det handlar om kretsmönster i halvledarprodukter.
- Civilrättsligt avtal kan användas då upphovsmannen licensierar vidare ett datorprogram. Beroende på avtalets utformning styrs rätten vad gäller användande samt vem som besitter ägandet.
- Skydd av företagshemligheter innebär att sekretes kan tillämpas, exempelvis i de fall då utomstående konsulter kopplas in.
- Upphovsrätten gäller då ett verk offentliggjorts av upphovsmannen. Upphovsrätten skyddar bland annat källkod, objektкод, dokumentation och annat som uppkommit då verket framställts.
- Patent går att erhålla på vissa typer av mjukvara. Då är det alltså inte mjukvaran i sig utan den bakomliggande idéen, funktionen, metoden eller processen som skyddas.

Vi kommer inte att i någon större utsträckning beskriva kretsmönsterskydd, civilrättsliga avtal eller skydd av företagshemligheter, då dessa inte kommer att påverkas oavsett om mjukvarupatent befasts i lag eller ej. De är ej heller aktuella i debatten på samma sätt som upphovsrätt är i förhållande till patent. Vi anser ändå att det är viktigt att nämna dem då mjukvara kan falla under dessa skydd.

Figur 3: Hur patent och upphovsrätt förhåller sig till mjukvara

Figur 3, som är extrapolerad ur intervjun med Awapatents representant, Fabian Edlund, visar på förhållandet mellan mjukvara och dess skydd. Patent fungerar som komplement till upphovsrätten, där patent skyddar den bakomliggande idéen medan upphovsrätt skyddar den faktiska källkoden.⁶¹

⁶⁰ Patent- och registreringsverket. *Datorprogram och patent*.

⁶¹ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

3.3.1 Kretsmönsterskydd

När det handlar om kretsmönsterskydd, gäller detta för halvledarprodukter i kretsmönster. Skyddet, som gäller automatiskt då produkten offentliggörs, ger upphovsmannen rätten att tillverka, importera, sälja, hyra eller låna ut produkten.⁶²

3.3.2 Civilrättsligt avtal

Enligt Ahlstedt rör civilrätten främst avtal mellan enskilda personer. Men även myndigheter kan verka som enskild person i särskilda fall, då till exempel då försäljning sker från myndighet till privatperson.⁶³

3.3.3 Skydd av företagshemligheter

Lagen om skydd av företagshemlighet infördes 1990, och ersatte den då existerande lagen om illojal konkurrens. Med företagshemlighet menas i lagens betydelse det som rör information om affärs- eller driftsförhållanden i näringsidkarens intresse som skulle skada dennes rörelse vid offentliggörande.⁶⁴

3.3.4 Upphovsrätt

Idag skyddas mjukvara primärt av upphovsrättslagen. Anledningen till detta är att mjukvara likställs med litterära verk. Vad upphovsrättslagen skyddar är själva texten i det litterära verket, i detta fallet koden, och inte själva idén bakom mjukvaran. Idag är det alltså fritt fram att plagiera idén bakom mjukvaran så länge inte själva koden kopieras.⁶⁵ I och med att mjukvara skyddas av upphovsrättslagen är koden skyddad i 70 år från och med upphovsmannens död. Det upphovsrättsliga skyddet är indelat i två delar. Dels finns den ideella rätten som bland annat säger att upphovsmannen skall bli namngiven när hans eller hennes verk brukas. Förutom den ideella rätten finns det också den ekonomiska rätten. Denna rättighet ger bland annat upphovsmannen ensamrätt att sprida och duplicera sitt verk.⁶⁶ Det finns dock ett antal inskränkningar vad gäller upphovsmannen rättigheter när det gäller datorprogram. I upphovsrättslagen står det bland annat att användaren av ett datorprogram får lov att säkerhetskopiera programmet. Användaren får även ändra i programmet för att rätta till fel samt undersöka programmet för att förstå de bakomliggande idéerna. Alla dessa undantag kräver att användaren verkligen har rätt att nyttja programmet. Om tiden för nyttjande har upphört, upphör även användarens rättigheter.⁶⁷

När det gäller upphovsrätt för datorprogram, gäller det rättsliga skyddet precis som för litterära verk, det vill säga att det börjar gälla även vid ritbordet då tankar och idéer skissas ner på papper. Liksom för övriga upphovsrättsliga ting krävs att programvaran uppfyller kravet på originalitet, vilket innebär att det skall vara skapat av upphovsmannen själv och dennes individuella insats. Upphovsrättslagen i sig definierar inte vad ett datorprogram är, utan det faller på rättspraxis att avgöra i det specifika fallet. Detta med

⁶² Patent- och registreringsverket, *Datorprogram och affärsmetoder*, 1.

⁶³ Ahlstedt, *Datarättens ABC*, 18.

⁶⁴ Ibid, 166.

⁶⁵ Patent- och registreringsverket. *Vad skyddas av upphovsrätten?*.

⁶⁶ Patent- och registreringsverket. *Vad innebär upphovsrättsligt skydd?*.

⁶⁷ Upphovsrättslagen (1960:729) 26 g § och 26 h §.

anledning att tekniken fortskrider i snabbare takt än lagen.⁶⁸ Det finns dock en vägledande definition som står att läsa i upphovsrättsutredningens betänkande:

*”som ett datorprogram anses utformningen av en serie av instruktioner eller anvisningar, oberoende av den uttrycksform eller den anordning vari den är nedlagd, avsedd att förmå en dator att direkt eller indirekt ange eller utföra en speciell funktion eller uppgift eller uppnå resultat”*⁶⁹

Levin hävdar i sin bok att enligt den praxis som arbetats fram, bör olika typer av program särskiljas, och ger som två exempel datorspel och bruksprogram såsom processtyrnings- och bokföringsprogram. Snäva gränser bör sättas för bruksprogrammen för att ge bättre konkurrens och stimulera framställandet av bättre och bättre program. Vad gäller datorspel och liknande programvaror bör hänsyn tas till verket som sådant och rådande marknadsföringsförhållanden.⁷⁰

Upphovsrätten, när det gäller datorprogram, är alltid relaterad till den verkliga programvaran. Upphovsrätten skyddar alltså inte bakomliggande tankar, idéer eller principer. Fördelen med detta är att bra och allmännyttiga idéer och principer kan spridas och komma många till nytta, utan lagöverträdelse. Nackdelen är den omvända, att programmets egentliga byggstenar, algoritmer och idéer inte skyddas av upphovsrätten, vilket är just vad som enligt Levin väckt frågan om mjukvarupatent. Problemet som Levin ser är dock att patent skulle ge ett alltför omfattande skydd.⁷¹

3.3.5 Patent

Patent ger, till skillnad från upphovsrätten, skydd för den bakomliggande idén till en teknisk lösning. Detta innebär att skyddet inte bara gäller produkter utan även användning och metoder.

Det ställs dock vissa grundläggande krav för att idén skall godtas och erkännas som patenterbar. Uppfinningen skall:

- **Kunna tillgodogöras industriellt**

Detta innebär att uppfinningen skall vara utav *teknisk karaktär*, ha *teknisk effekt* samt vara *reproducerbar*. Med teknisk karaktär menas att uppfinningen skall vara påtaglig i form av att vara ett föremål eller en metod för att tillverka någonting. Rent teoretiska idéer godkänns alltså ej. Teknisk effekt syftar till att uppfinningen fungerar tekniskt eller löser något på ett tekniskt sätt. Effekten i sig behöver ej vara ny, utan denna kan mycket väl redan vara känd. Reproducerbarheten innebär att uppfinningen skall ge samma resultat varje gång den används eller appliceras.⁷²

⁶⁸ Levin, *Immaterialrätten – En introduktion*, 74.

⁶⁹ Statens offentliga utredningar (1985:51), *Upphovsrätt och datorteknik : delbetänkande*, 87.

⁷⁰ Levin, *Immaterialrätten – En introduktion*, 74

⁷¹ Ibid, 75-76

⁷² Patent- och registreringsverket, *Vad är patent? (A)*, 3-4.

- **Vara ny**
Med ny menas att uppfinningen inte redan får vara känd innan patentansökan inlämnas. Detta oavsett vem som har offentliggjort den, på vilket sätt eller var i världen detta har skett. Är uppfinning redan känd ges ej patent.⁷³
- **Ha uppfinningshöjd**
Uppfinningshöjd innebär att uppfinningen markant skall skilja sig från redan tidigare kända eller patentsökta uppfinningar. Inte heller uppfinningar som är såpass uppenbara att en fackman hade kunnat genomföra dem godtas. Detta innebär att kombinationer av redan kända idéer eller metoder kan vara svåra att få patent på.⁷⁴

Syftet med patent är att stimulera och främja den industriella utvecklingen genom att ge uppfinnaren ensamrätt på sin uppfinning under en begränsad tid.⁷⁵ Skyddstiden för patent är idag satt till 20 år.⁷⁶ Som motprestation för ensamrätten till sin uppfinning, måste uppfinnaren offentliggöra en beskrivning av sin uppfinning för allmänheten. På detta sätt finns en försäkran om att nya uppfinningar, efter att ensamrätten slutat gälla, kommer hela industrin till godo.⁷⁷

Historik och harmonisering

1668 infördes det första skyddet för uppfinningar i Sverige. Stadgarna från 1668 innebar att en person kunde få privilegium exclusivum, ensamrätt, på en sådant som uppfinnaren själv uppfunnit eller på sådana ting som inte tidigare hade använts i Sverige. År 1884 reformerades patentreglerna grundligt. I och med detta börjar de likna de regler som används idag.⁷⁸

Första steget mot ett globalt patentsystem togs 1883 då Pariskonventionen skapades. De viktigaste delarna i Pariskonventionen är att inget land får diskriminera en patentsökare från ett annat land. Detta innebär att en patentsökare från ett annat land skall behandlas exakt likadant som en patentsökare från det egna landet. Pariskonventionen medför också förenklingar för den som vill söka patent i flera länder eftersom konventionen säger att det datum patentsökaren lämnade in sin ansökan i det första landet skall gälla som ansökningsdag i alla andra anslutna länder, förutsatt naturligtvis att personen söker i flera länder.⁷⁹

De senaste 60 åren har multinationella företag kommit med allt fler krav på att patentreglerna skall harmoniseras över hela världen. Ett steg närmare detta kom i och med Patent Co-operation Treaty (PCT), 1970. PCT tillhandahåller en internationell sökmöjlighet samt en preliminär undersökningsmetodik. Denna preliminära

⁷³ Patent- och registreringsverket, *Vad är patent? (A)*, 3-4.

⁷⁴ Ibid, 3-4.

⁷⁵ *Nationalencyklopedin*, band 15, 10.

⁷⁶ Patent- och registreringsverket. *Vad är patent? (B)*.

⁷⁷ *Nationalencyklopedin*, band 15, 10.

⁷⁸ Ibid, 10

⁷⁹ Leith, *Harmonisation of Intellectual Property in Europe*, vi-viii.

undersökningsmetodik grundar sig inte på några internationella överenskommelser vad gäller patentets giltighet eller ej, men likväl blir effekten av det att det fungerar som en mall för förundersökningen av en patentansökan vad gäller uppfinningshöjd och nytänkande.⁸⁰

Mellan 1986 och 1994 förhandlades Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS) fram. TRIPS innehåller bland annat att regler för vad som är patenterbart och vilka minimiskydd som en patentinnehavare skall ha.⁸¹ Samtliga World Trade Organization (WTO)-anslutna länder är förbundna att följa TRIPS-avtalet.⁸²

Att söka patent

I och med ett internationellt samarbete finns det idag tre olika sätt söka patent i Sverige. Detta kan ske antingen genom att göra svensk patentansökan (enligt patentlagen), internationell patentansökan (enligt PCT) eller europeisk patentansökan (enligt European Patent Convention, EPC). Vilket utav de tre sätten som bör väljas beror helt på hur omfattande geografiskt skydd som önskas. De internationella systemen syftar bland annat till att förenkla ansökningsformaliteter samt göra det billigare att söka patent i flera länder samtidigt.⁸³

Eftersom Sverige sedan 1978 är med i det europeiska patentsamarbetet, har landet åtagit sig att av Europeiska patentverket (European Patent Office, EPO) godkända patent även skall vara giltiga i Sverige. EPO är alltså den europeiska motsvarigheten till patent- och registreringsverket (PRV) i Sverige, och alltså de som tar ställning till om en uppfinning uppfyller kraven på teknisk effekt, nyhet, och uppfinningshöjd. EPO godkända patent gäller för alla EU-anslutna länder. Till PCT är ca 100 länder anslutna, och främsta syftet med PCT är att underlätta ansökningsformaliteter.⁸⁴

Ansökningskostnader

Patentansökningar medför vissa kostnader, beroende på hur pass omfattande skydd som eftersöks. Vanligtvis söker ett företag patent i de länder där företaget avser att marknadsföra sin uppfinning. Denna kostnad kan enligt Levin uppgå till flera hundratusen kronor. De avgifter som uppkommer vid patentansökningar är dels ansökningsavgiften, årsavgifter, meddelandeavgifter samt tryckningsavgifter. Årsavgiften är till en början låg men ökar för varje år som går. Som prisexempel skriver Levin att erhålla ett nationellt svenskt patent ligger kostnaderna för detta i genomsnitt runt 25 000, men summor på upp till 50 000 kronor för ett patent är ingen ovanlighet. De officiella avgifterna för ett EPO-patent som skall gälla i sju länder kostar ca 60 000 kronor, där tillkommer 75- 100 000 kronor går till patentombudens avgifter och ytterligare cirka 110 000 kronor till översättningar. Dessa kostnader kan enligt Levin riskera att förstöra

⁸⁰ Leith, *Harmonisation of Intellectual Property in Europe*, vi-viii.

⁸¹ World Trade Organization, *Intellectual property: protection and enforcement*.

⁸² Leith, *Harmonisation of Intellectual Property in Europe*, viii.

⁸³ Ibid, 83-87.

⁸⁴ Levin, *Immaterialrätten – En introduktion*, 83-87.

patentsystemet. EPO arbetar därför med att sänka sina kostnader och översättningsavgifter.⁸⁵

Att ogiltigförklara patent

Om ett patent beviljats har utomstående möjlighet att överklaga detta beslut. Ett exempel på anledning till att överklagan inkommer kan vara att uppfinningen har blivit publicerad i en tidskrift innan ansökan lämnades in om patent. Om så är fallet, anses uppfinningen vara känd och patentet kan således komma att upphävas.⁸⁶ Skulle någon anse ett patent vara felaktigt, kan detta prövas inför domstol, där domstolen får avgöra huruvida patentet skall ogiltigförklaras eller ej.⁸⁷ Enligt en artikeln i Computer Sweden har endast 6 av 51 patenttvister i Sverige avgjorts inför domstol sedan 2002, vilket medför allvarliga problem, då företag ofta inte har råd att vänta flera år på domstolens beslut.⁸⁸ Även patentmotståndaren Jonas Öberg, ordförande i FSF Europe, hävdar särskilt att små företag varken har den tid eller de resurser som krävs för att bestrida patentstämningar.⁸⁹

3.4 Mjukvarupatent i dagsläget

Enligt rådande svensk lagstiftning är mjukvara som sådan inte patenterbar i nuläget, vilket står att läsa i 1 § andra stycket i patentlagen. I Europeiska patentkonventionen, artikel 52 punkt 2, finns motsvarande bestämmelser angivna.⁹⁰ Trots detta har EPO godkänt omkring 30 000 mjukvarurelaterade patent.⁹¹ Detta beroende på att EPO:s praxis successivt luckrat upp lagstiftningen. I dagsläget innebär EPO:s praxis att artikel 52 punkt 2 tillämpas restriktivt, vilket leder till att en stor mängd mjukvara är patenterbar.⁹² Eftersom mjukvara kan ingå som del i en teknisk uppfinning för att styra hårdvara, är det svårt att dra tydliga gränser för var hård- och mjukvara går. Så länge det finns en input och en output är det alltså inte längre helt klart om det skall råda patentförbud för detta eller ej.⁹³

Som konkret patenterbart exempel skriver Patent- och registreringsverket:

*”Vi tänker oss en dator. Den har ett minne som arbetar långsamt, hårddisken, och ett ramminne som arbetar fort. I denna dator sätter man in ett program som har en funktion av ett virtuellt minne, som gör att datorn verkar snabbare och starkare än vad den är. Detta virtuella minne är en typ av datorprogram som kan patenteras.”*⁹⁴

⁸⁵ Levin, *Immaterialrätten – En introduktion*, 83-87.

⁸⁶ *Nationalencyklopedin*, band 15, 10.

⁸⁷ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

⁸⁸ Dahmén, *Domstolen hinner inte med patenttvister*, Computer Sweden, 24.

⁸⁹ Öberg och Sandklef, *Intervju med FSF Europe*.

⁹⁰ Lindberg och Westman, *Praktisk IT-rätt*, 298-299.

⁹¹ FFII, *Software Patents in Europe: A Short Overview*.

⁹² Lindberg och Westman, *Praktisk IT-rätt*, 302-303.

⁹³ Levin, *Immaterialrätten – En introduktion*, 93-94.

⁹⁴ Patent- och registreringsverket, *Datorprogram och affärsmetoder*, 1.

Levin anser att all mjukvara inte bör dras över samma kam, mjukvara bör alltså inte ses som en homogen mängd, utan differenser kan utkristalliseras.⁹⁵ Enligt Awapatent kan mjukvara delas in i följande tre kategorier:

- **Styrsystem till robotar eller kemiska processer**
Denna kategori anser de flesta, enligt Awapatent, skall vara patenterbar. Om det skulle förbjudas anser han att det skulle lamslå en stor del av industrin.⁹⁶ Även enligt EPOs praxis är sådana system patenterbara.⁹⁷
- **Protokoll, operativsystem och drivrutiner**
Detta anser Awapatent skall gå att patentskyddas, eftersom de kringliggande komponenterna i sig inte förändras och förbättras så mycket. Finns tydlig praxis sedan tidigt 80-tal att patentskydda användargränssnitt, virtuellt minne och drivrutiner.⁹⁸ Enligt EPO:s praxis kan mjukvara som förbättrar existerande hårdvara, exempelvis att få en befintlig processor att arbeta snabbare, patenteras.⁹⁹
- **Applikationer**
Mjukvaran i denna kategori är oberoende av hårdvaran. Detta innebär enligt Awapatent att patentansökan måste utformas på sådant sätt att det tydligt framgår vad som är den specifika uppfinningen för applikationen. Sådan är dagens praxis enligt EPO hävdar Awapatent. Koden som sådan är alltså inte patenterbar, utan det är idén bakom koden som skyddas. Till exempel hur något skall presenteras för användaren, såsom rullgardinsmenyer.¹⁰⁰ Enligt EPO:s praxis ställs krav på uppfinningshöjd i mjukvaran. Om kraven uppfylls finns möjlighet tills patentering.¹⁰¹

Jonas Öberg, från FSF Europe, ser kategorisering av mjukvara som en intressant tanke, och spekulerar i att delar av mjukvara som tagit lång tid och krävt mycket resurser att utveckla eventuellt skulle kunna patenteras.¹⁰²

3.5 Harmoniseringsförslag av patentreglerna inom EU

Som nämnts tidigare är mjukvarupatent långt ifrån ett nationellt fenomen hänvisat till enbart Sverige. Eftersom de beslut som fattas inom EU har direkt påverkan på svensk lagstiftning, kommer vi i detta avsnitt att i korthet beskriva förslaget om ny patentlagstiftning som nu pågår inom EU, samt även beslutsgången.

När beslut fattas inom EU sker det oftast genom samverkan mellan EU-kommissionen (kommissionen), Ministerrådet (rådet) och Europaparlamentet (parlamentet).

⁹⁵ Levin, *Immaterialrätten – En introduktion*, 74.

⁹⁶ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

⁹⁷ Agne Lindberg och Daniel Westman, *Praktisk IT-rätt*, 299.

⁹⁸ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

⁹⁹ Agne Lindberg och Daniel Westman, *Praktisk IT-rätt*, 299.

¹⁰⁰ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

¹⁰¹ Lindberg och Westman, *Praktisk IT-rätt*, 301-304.

¹⁰² Öberg, *Intervju med FSF Europe nr 2*.

Beslutsgången initieras med att kommissionen tar fram och lägger ett förslag. Detta förslag behandlas sedan av parlamentet och rådet. Tillsist fattar rådet beslut, och som nämnts innan sker detta ibland tillsammans med parlamentet. Kommissionen har dock möjlighet att under hela ärendets gång, ändra förslaget beroende på vad parlamentet och rådet kommer fram till.¹⁰³

Kommissionen, som har sitt säte i Bryssel, har till uppgift att lägga fram nya regelförslag samt att bevaka att reglerna efterlevs. Denna består utav 25 ledamöter, en från varje medlemsland. Varje ledamot har ett specifikt ansvarsområde inom EU:s politik. Respektive medlemslands regering får inte inverka på kommissionens eller ledamöternas arbete, utan de representerar hela EU.¹⁰⁴

20 februari, 2002

EU-kommissionen presenterar sitt ursprungliga förslag om harmonisering av de europeiska patentlagarna. Förslagets syfte är enligt kommissionen bland annat att kodifiera EPO:s praxis vad gäller godkännande av datorrelaterade uppfinningar.¹⁰⁵ Enligt motståndarna innebär förslaget att det i praktiken skulle vara möjligt att patentera mjukvara som sådan. Anledningen till detta var, enligt motståndarna, bland annat att uttryck såsom "teknisk effekt" inte hade definierats.¹⁰⁶

I dagsläget godkänner EPO i praktiken mjukvarupatent då kravet teknisk effekt är väldigt lätt att uppfylla.¹⁰⁷ Så länge ett program som givet en input producerar en output finns teknisk effekt.¹⁰⁸ De som granskar patentansökningar ser då istället till uppfinningshöjden, och bedömer efter detta om ett patent skall godkännas eller ej. Därefter är det upp till respektive lands domstol att tolka patentet vid eventuell tvist. I och med de skilda patentlagstiftningarna i olika länder sker det olika tolkningar.¹⁰⁹

Parlamentet, som har sitt säte i Strasbourg, består av 732 ledamöter som väljs vart femte år utav folket i respektive medlemsland. Parlamentets uppgifter består främst i att delta när ministerrådet antar regler samt att godkänna och kontrollera kommissionen och dess arbete. Parlamentet godkänner även EU:s budget i samråd med ministerrådet, samt utser EU-ombudsmannen som tar emot klagomål från medborgare.¹¹⁰

24 september, 2003

EU-parlamentet röstar igenom en lång lista med tillägg till kommissionens förslag. Bland tilläggen finns en definition av vad som skall räknas som teknisk effekt:

¹⁰³ EU-upplysningen, *Hur fungerar EU?*.

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ FFII, *Software Patents in Europe: A Short Overview*.

¹⁰⁶ Nosoftwarepatents.com, *Direktivförslagen*.

¹⁰⁷ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

¹⁰⁸ Danielson, *Upphovsrätten inte tillräcklig*, Computer Sweden, 13.

¹⁰⁹ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

¹¹⁰ EU-upplysningen, *Hur fungerar EU?*.

“The use of natural forces to control physical effects beyond the digital representation of information...”¹¹¹

Enligt parlamentet skall denna definition sätta stopp för rena mjukvarupatent, men fortfarande skall det gå att patentera till exempel styrprogrammet till låsningsfria bromsar eftersom programmet kontrollerar något fysiskt. Däremot skulle det bli omöjligt att få ett patent på mjukvara bara med hänvisning till att det är datorer inblandat i lösningen. Förslaget har även tolkats som så, att det skulle bli omöjligt att få patent på förloppsindikatorn på skärmen bara för att det är effektivt utnyttjande av utrymmet på skärmen.¹¹²

Det finns dock de som hävdar att denna definition inte alls hindrar till exempel patent på förloppsindikatorer. Kritikerna till parlamentets tillägg påstår att en datorskärm är lika mycket en fysisk sak som ett par bromsar. Alltså kan ett program som sänder signaler till en skärm mycket väl patenteras likväl som styrsystemet till låsningsfria bromsar.¹¹³

Enligt Awapatent innebär delar av parlamentets förslag att redan beviljade patent skulle kunna komma att upphävas.¹¹⁴ Levin anser att en sådan utveckling inte skulle främja utvecklingen, utan snarare hämma den.¹¹⁵ I en artikel i tidningen Ny Teknik hävdar Ericssonchefen Carl-Henric Svenberg att ett försvagat patentskydd skulle kunna medföra ett ekonomiskt bakslag för den europeiska teknikindustrin. Svenberg påstår att 90 procent av Ericssons patent blir verkningslösa, vilket skulle medföra att företaget inte längre kan investera en knapp femtedel av sina intäkter i forskning och utveckling, vilket de gör idag.¹¹⁶

Ministerrådet, som har sitt säte i Bryssel, är EU:s högsta beslutsfattande organ och representeras av en minister från varje medlemslands regering. Beroende på vilka frågor som behandlas varierar dessa ministrar under sammanträdena. Ministerrådet beslutar om de förslag kommissionen lägger skall gälla eller ej. För många frågor krävs dock att deras åsikt är samstämmigt med parlamentet, ibland krävs endast att parlamentet får yttra sin mening innan beslut tas. Ministrarnas röster viktas efter representationslandets befolkningsstorlek i många frågor, vilket ger länder med många invånare fler röster än länder med liten befolkning.¹¹⁷

18 maj, 2004

Ministerrådet röstar med knapp majoritet igenom ett omarbetat förslag. I detta förslag har alla parlamentets tillägg tagits bort och istället har ministerrådet, enligt motståndarna, gjort det ännu lättare att patentera ren mjukvara. Detta beroende på att det enligt det nya förslaget är tillåtet med så kallade program-patentkrav.

¹¹¹ The European Parliament, *Patentability of computer-implemented inventions*.

¹¹² Nosoftwarepatents.com, *Direktivförslagen*.

¹¹³ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ Danielson, *Upphovsrätten inte tillräcklig*, Computer Sweden, 13.

¹¹⁶ Ny Teknik, *Ericssonchefen lobbar i patentfrågan*.

¹¹⁷ EU-upplysningen, *Hur fungerar EU?*.

Denna sorts krav var inte tillåtna enligt kommissionens ursprungliga förslag. Program-patentkrav innebär att det direkt i patentansökan kan hänvisas till att ett datorprogram gör något. Utan denna möjlighet måste den tekniska miljön runtomkring programmet också vara specificerad i ansökan.¹¹⁸

Enligt Centerpartiets EU-parlamentariker, Lena Ek, är förslaget från ministerrådet angående datorrelaterade uppfinningar både opraktiskt och oklart. Förslaget skulle enligt Ek försvåra för småföretagen samt verka hämmande för den tekniska utvecklingen. Mjukvara utvecklas fortlöpande, och bygger till stor del på gamla redan existerande idéer, vilket patent då skulle förhindra, och därmed bromsa utvecklingen.¹¹⁹

25 februari, 2005

Europaparlamentet röstar för en omstart av hela processen. Kommissionen avvisar denna begäran.

5 mars, 2005

Ministerrådet godkänner förslaget från den 18e maj, 2004.¹²⁰

Vad händer nu?

Förslaget gick den 14e april vidare till en andra läsning i parlamentet. De har nu fram till den 15e juli på sig att avsluta läsningen. Om parlamentet röstar nej, för vilket det krävs två tredjedelars majoritet, till förslaget riskerar hela processen att hamna i dödläge, vilket antagligen innebär att hela processen måste göras om från början.¹²¹ I de fall en parlamentariker är frånvarande räknas dennes röst till kommissionens favör, vilket är till fördel för förespråkarna till kommissionens förslag.¹²² FSF Europe tror att mjukvarupatent förr eller senare kommer att befästas i lag.¹²³

3.5.2 Svenska europaparlamentarikers ståndpunkt

För att avgöra var svenska beslutsfattare står i frågan om mjukvarupatent redogör vi här vad de svenska europaparlamentarikerna tycker om kommissionens ursprungliga förslag. Utifrån deras åsikter går det inte att uttala sig om hur det kommer att gå med förslaget, men det visar ändå vad de svenska politikerna tycker.

¹¹⁸ FFII, *Software Patents in Europe: A Short Overview*.

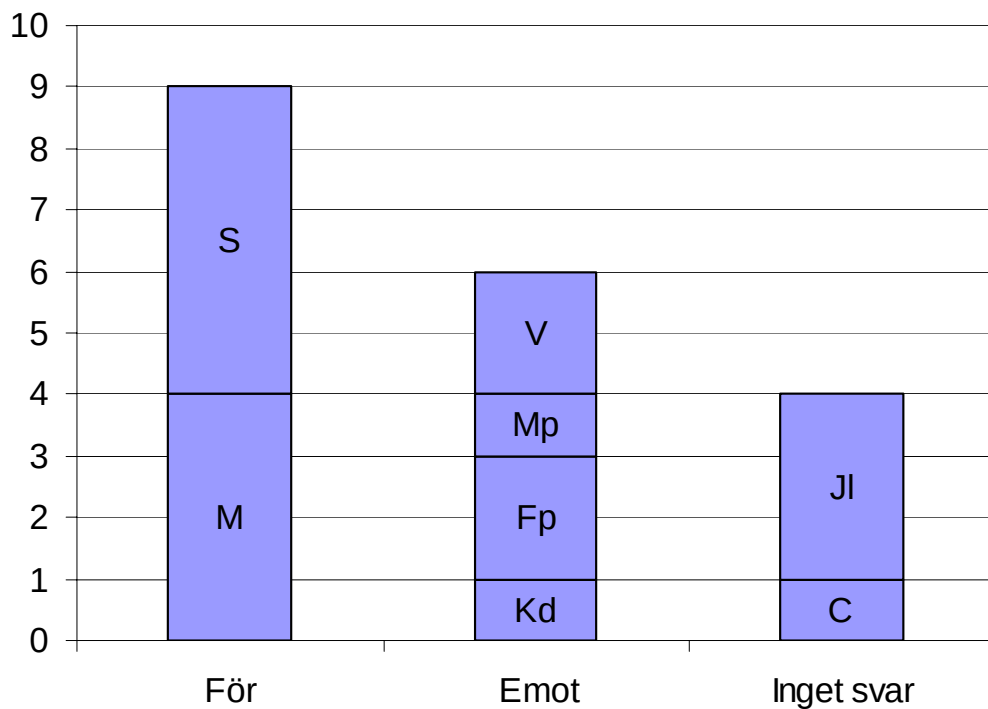
¹¹⁹ Svidén, *Mjukvarupatent åter i hetluften*, Computer Sweden, 6.

¹²⁰ Affärsdata, *Ministerrådet godkänner mjukvarupatent*.

¹²¹ Ibid.

¹²² FFII, *Software Patents vs Parliamentary Democracy*.

¹²³ Öberg, *Intervju med FSF Europe nr 2*.

Figur 4: Sammanställning av svenska europaparlamentarikers inställning till kommissionens förslag.

Av totalt 19 stycken parlamentariker fick vi svar av 15 stycken. Som vi har tolkat svaren är nio för kommissionens förslag och sex emot. Det skall dock påpekas att ett par av de som vi har tolkat som att de är emot, har kommenterat sina svar och sagt att de är för en tydlig lagstiftning på området, men att de inte tycker att kommissionens förslag lyckas utesluta patent på ren mjukvara tillräckligt bra. Varken Junilistans eller Centerns parlamentariker svarade på e-postenkäten. De utav parlamentarikerna som är positivt inställda, hävdar precis som de flesta förespråkare att mjukvarupatent syftar till att skydda idén bakom en specifik mjukvara, och att det inom EU inte kommer att bli som i USA. De parlamentariker som är emot, anger liknande argument som motståndare i allmänhet ger, och hänvisar till hemsidor med antipatentkampanjer.¹²⁴

3.6 Diskussion om mjukvarupatent

I följande avsnitt återger vi de vanligaste argumenten för och emot mjukvarupatent, med utgångspunkt från de intervjuer vi genomfört. Vi har valt att dela upp diskussionen utifrån några kritiska aspekter kring mjukvarupatent, och avslutar med ett patentexempel som uppmärksammas av motståndare till mjukvarupatent.

3.6.1 Patent på mjukvara

Källkod kan liknas vid matrecept, båda är instruktioner om hur någonting som skall göras och i vilken ordning. Ett bra recept som en person kommit på, delar gärna med sig av detta till vänner och bekanta. De kan i sin tur ändra i receptet för att göra maträtten

¹²⁴ Svenska Europaparlamentariker, *Åsiktsundersökning*.

godare, och dela med sig av detta på nytt. Om en person ändrar i receptet skulle detta vara olagligt och därmed beivras.¹²⁵

Enligt FSF Europe räcker upphovsrätten gott och väl för att skydda mjukvara¹²⁶, medan Awapatent är av en annan uppfattning¹²⁷. FSF Europe hävdar vidare att en stor del av mjukvaruindustrin lever på varken upphovsrätt eller patent, utan på att de hemlighåller saker.¹²⁸ Enligt Awapatent är det inte implementationen i sig som är viktig, utan den bakomliggande idén, varför just den behöver skyddas. Om en idé skall skyddas behövs patent.¹²⁹ Awapatent anser inte att mjukvara bör särbehandlas, utan att mjukvara är en uppfinning likt uppfinningar inom vilken bransch som helst. Han menar vidare att mjukvara skall vara patenterbart så länge uppfinningen uppfyller kraven så som det står beskrivet i patentlagstiftningen.¹³⁰

När det handlar om patent på mjukvara anser FSF Europe att kraven på nyskapade inte är särskilt höga. De påstår vidare att patent ges till uppfinningar som är alltför uppenbara. Problemet som de ser det är att alltför många patent som har beviljats är patent på självklara lösningar. När då en person sitter och utvecklar kan han omöjligt veta vilka av alla patent som han inkräktar på.¹³¹

Tord Jansson utvecklade i egenskap av privatperson ett program för att komprimera ljudfiler på sin dator. Han släppte programmet fritt för andra att ladda ner via Internet och intresset för programmet bland allmänheten blev stort, trots att Jansson inte gjort någon reklam. Efter ett tag fick han meddelande från ett företag om att han inkräktade på deras patent. Efter att ha läst igenom det brev han erhållit, besvarade han detta och hävdade att han inte alls inkräktade på deras patent. Efter ungefär en månads tid kom svar från företaget att han förmodligen inte inkräktade på just det patentet, men de skrev vidare att de hade tjugo andra patent som de misstänkte att Jansson inkräktade på. Jansson insåg då att företaget inte tänkte ge sig, utan komma med nya argument tills han gav upp.¹³²

Jansson hävdar att om någon utvecklar en programvara, kan denne inte förens om flera år efter "offentliggörandet" veta om han inkräktat på någon annans patent eller inte. Inom de flesta områden finns det förhållandevis få aktörer. Som exempel tar Jansson upp hur många personer som utvecklar växellådor till bilar. Om det är några hundra, är det miljoner människor som arbetar med utvecklandet av mjukvara, därmed är det väldigt sannolikt att samma idé uppkommer flera ställen ungefär samtidigt, och då är det enligt Jansson bara ett lotteri om vem som får ensamrätt till idén och kan stänga ute alla andra.¹³³

¹²⁵ Linux, SVT1.

¹²⁶ Öberg och Sandklef, *Intervju med FSF Europe*.

¹²⁷ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

¹²⁸ Öberg, *Intervju med FSF Europe nr 2*.

¹²⁹ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

¹³⁰ Ibid.

¹³¹ Öberg, *Intervju med FSF Europe nr 2*.

¹³² *Mediemagasinet, Makten över Internet*, SVT1.

¹³³ Ibid.

Enligt Awapatent är problemet med teknisk karaktär att det är ganska lätt att uppnå, och detta kan ses som ett problem. På senaste praxis kan det ses att tröskeln för uppnå teknisk karaktär är låg. Det som patentverket nu istället tittar på är uppfinningshöjden, istället för att bry sig så mycket om teknisk karaktär.¹³⁴

FSF Europe anser att patenttiden är alldeles för lång för mjukvara. De tycker inte att det är omöjligt att man kan tänka sig en kortare skyddstid för viss sorts mjukvara som kräver stora resurser att utveckla. Enligt FSF Europe är en skyddstid på mellan ett och fem år rimligt, men absolut inte längre.¹³⁵ Även Awapatent anser att skyddstiden för mjukvara är för lång. Enligt dem skulle kanske en skyddstid på 5 år vara mer rimlig med tanke på ansökningstid och liknande, även om 5 år också är lång tid i mjukvarusammanhang. De anser dock att en kortare tid är orimligt ur en praktisk synvinkel.¹³⁶

FSF Europe ser mjukvarupatent som ett hot mot den allmänna mjukvaruutvecklingen. Detta eftersom det skulle innebära att storföretag med sina omfattande patentportföljer håller på nyckelpatent som försvårar nyutvecklingen av mjukvara. Detta skulle exempelvis innebära en fördyrning att utveckla en webbshop, då flertalet av de ingående komponenterna i en sådan lösning redan är patenterade i Europa. Detta skulle då ske om patentinnehavaren väljer att ta licensavgift för nyttjande.¹³⁷

Hunt anser att patent inte nödvändigtvis behöver leda till det bättre. Rent teoretiskt hävdas det att fler patent leder till ökad forskning och utveckling. Om kraven för att bevilja patent skärps, finns enligt Hunt risken att företag minskar sina investeringar eftersom sannolikheten att erhålla patentskydd avtar. Om motsatsen sker, att kraven inte vore särskilt strikta, skulle detta leda till fler patent, som mellan företag inom samma bransch skulle leda till flertalet likartade patent. Detta skulle då leda till att dessa patent tappar sitt värde, då de egentligen inte skyddar någonting, vilket i sig skulle leda till minskad forskning och utveckling.¹³⁸

3.6.2 Generella mjukvarupatent

FSF Europe ser det som ett problem att många patent som beviljats varit alltför breda och generella.¹³⁹ Enligt Awapatent kan breda patent oftast endast ges till uppfinnare som är tidigt inne på ett helt nytt område. Ju längre tiden går och ju mer allmänt känt området blir, desto svårare är det att erhålla generella eller breda patent. Det går inte heller att patentera ett koncept, utan patentansökan måste även innehålla detaljerade beskrivningar av hur problemet skall lösas eller hur uppfinningen fungerar. Men det en balansgång, ju mer detaljer som beskrivs desto snävare blir själva patentskyddet, samtidigt som sannolikheten ökar för att patentet verkligen går igenom.¹⁴⁰

¹³⁴ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

¹³⁵ Öberg, *Intervju med FSF Europe nr 2*.

¹³⁶ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

¹³⁷ Öberg, *Intervju med FSF Europe nr 2*.

¹³⁸ Hunt, *You Can Patent That?*, 11-12.

¹³⁹ Öberg, *Intervju med FSF Europe nr 2*.

¹⁴⁰ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

Awapatent tycker det är olyckligt att patentverket släpper igenom patent som anses alltför generella och vida, på grund av att lösningen inte är beskriven tydligt nog. Men Awapatent hävdar att det inte är specifikt för mjukvarubranschen, utan att detta problem återfinns i inledningsfasen inom de flesta nya teknikområden. Awapatent påpekar dock att problemet löser sig självt efter en tidsperiod om ungefär 20 år, eftersom patenttiden då löpt ut.¹⁴¹

3.6.3 Mjukvarupatents påverkan på företag

Enlig Awapatent är patent ett sätt för företag att överleva och växa. Med hjälp patent kan de ingå avtal med större företag och på så sätt få in kapital som kan användas för vidare investeringar.¹⁴² FSF däremot hävdar att patent skulle vara förödande för de små företagen eftersom de inte har resurserna att driva processer mot större företag.¹⁴³

Enligt Öberg, från FSF Europe, skulle ett troligt scenario vara följande:

Ett mindre företag har ett patent som ett stort företag inkräktar på. När det lilla företaget påpekar detta för det stora, kan det stora företaget ta fram mängder av patent som det lilla, i sin tur, själva inkräktar på. På detta sätt är inte det lilla företags enda patent värt någonting. Enligt Öberg krävs det en ”kritisk massa” i patentportföljen innan ett företag kan börja dra nytta av sina patent, och ett litet företag har inte de ekonomiska resurserna att skaffa sig en sådan stor portfölj.¹⁴⁴ Även Petrusson framhåller att flera närliggande patent kan vara nödvändiga för att skydda det mest vitala patentet. Dessa närliggande patent har till uppgift att försvåra för andra företag att kringgå huvudpatentet.¹⁴⁵

Awapatent säger att små företag ofta har svårt att hävda sig mot stora företag, men påstår att detta inte är något unikt med just patentsystemet, utan att det är likadant när det gäller marknadsföring etcetera, vilket är en konsekvens av den rådande marknadsekonomin. Vidare menar Awapatent att mycket små företag som inte har ambitionen att växa eller anställa, inte heller har något att tjäna på mjukvarupatent, eftersom de inte utnyttjar patent till att skaffa kapital.¹⁴⁶

Awapatent ser småföretagen som de verkliga förlorarna om mjukvarupatent helt skulle slopas. Storföretag överlever alltid, men Awapatent menar att flera av deras mindre kunder som patenterar sin teknik och sedan ingår avtal med större företag, i så fall inte ha någonting att sätta emot eller förhandla med. Om dessa patent blir värdelösa kommer de stora företagen att vilja omförhandla avtal med de mindre.¹⁴⁷

Awapatent påstår att vinnarna med ett slopat mjukvarupatentsystem är de som inte har några patent. I princip tjänar de på att andras patent blir värdelösa. När alla andra blir svagare blir de starkare.¹⁴⁸

¹⁴¹ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

¹⁴² Ibid.

¹⁴³ Öberg, *Intervju med FSF Europe nr 2*.

¹⁴⁴ Ibid.

¹⁴⁵ Petrusson, *Intellectual Property & Entrepreneurship*, 111-114.

¹⁴⁶ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Ibid.

3.6.4 De ekonomiska aspekterna

Både Awapatent och FSF Europe anser att det är önskvärt att tjäna pengar på sin mjukvara. FSF Europe hävdar att merparten av inkomsten när det gäller mjukvara sker genom support och dokumentation. Detta gäller exempelvis för mjukvaruföretaget Red Hat, som erbjuder sin mjukvara genom gratis nedladdningar, men tar betalt för support. Men FSF Europe uppmanar även mindre utvecklare att ta betalt för sin mjukvara, eftersom support och dokumentation i de fallen kanske inte ens existerar. Fast i de fallen skulle mikrobetalningar vara ett bra sätt eftersom mindre utvecklare inte kan ta så mycket betalt. Som systemen för mikrobetalningar ser ut idag, får upphovsmannen behålla mycket liten del av intäkten.¹⁴⁹

Enligt Awapatent är patent till fördel för små företag som behöver kapital och vill expandera sin verksamhet. Mindre företag kan lyckas med patenttvister om de angriper andra små företag. Men de kan också angripa stora företag eftersom de räknar på vad som kostar minst. Om exempelvis ett litet företag kräver ett stort företag på hundratusen, och det stora företaget uppskattar rättegångskostnader till en miljon. Då kan de mycket väl betala det mindre beloppet eftersom de då sparar niohundratusen.¹⁵⁰

3.6.5 Uppmärksammat mjukvarupatent

Eftersom åsikterna hos förespråkare och motståndare till mjukvarupatent går så vitt isär, är det troligt att dessa tolkar samma fenomen på olika sätt. För att exemplifiera och belysa har vi valt att ta upp ett exempel på mjukvarupatent, som fått stort utrymme i debatten.

En hemsida vid namn Fight The Patent har skapats av patentmotståndare för att uppmärksamma Internet-relaterade patent, där särskilt företaget Acacia Technologies (Acacia) fått stor plats.¹⁵¹ Acacia, som är verksam i USA¹⁵², har enligt Fight The Patent erhållit väldigt breda patent på att sända ljud och video via Internet. De beskriver att patentet skyddar en process som innebär sändning av digitaliserat och komprimerat ljud och video, som lagras på en server för att sedan hämtas av en mottagare via satellit eller telenätet för att i slutändan spelas upp på en dator. Det första patentet godtogs i USA 1991, men det var först 2002 som Acacia började informera företag som drev hemsidor med sexuellt innehåll, att de var tvungna att betala antingen licensavgift eller viss procent av omsättningen, annars skulle de bli stämda.¹⁵³ Även företag med hemsidor i bland annat Danmark har fått liknande meddelanden från Acacia, där de hävdar att företagen inkräktar på Acacias europeiska patent.¹⁵⁴ FFII hävdar att Acacias strategi är att ge sig på just företag som inför en amerikansk jury skulle anses som omoraliska, vilket företag med hemsidor med sexuellt innehåll kan anses vara. Detta syftade till att bygga upp

¹⁴⁹ Öberg, *Intervju med FSF Europe nr 2*.

¹⁵⁰ Edlund, *Intervju med Awapatent*.

¹⁵¹ Fight The Patent, *About*.

¹⁵² Acacia Technologies, *Acacia Technologies*.

¹⁵³ Fight The Patent, *Acacia*.

¹⁵⁴ Softwarepatenter.dk, *Acacia – streaming*.

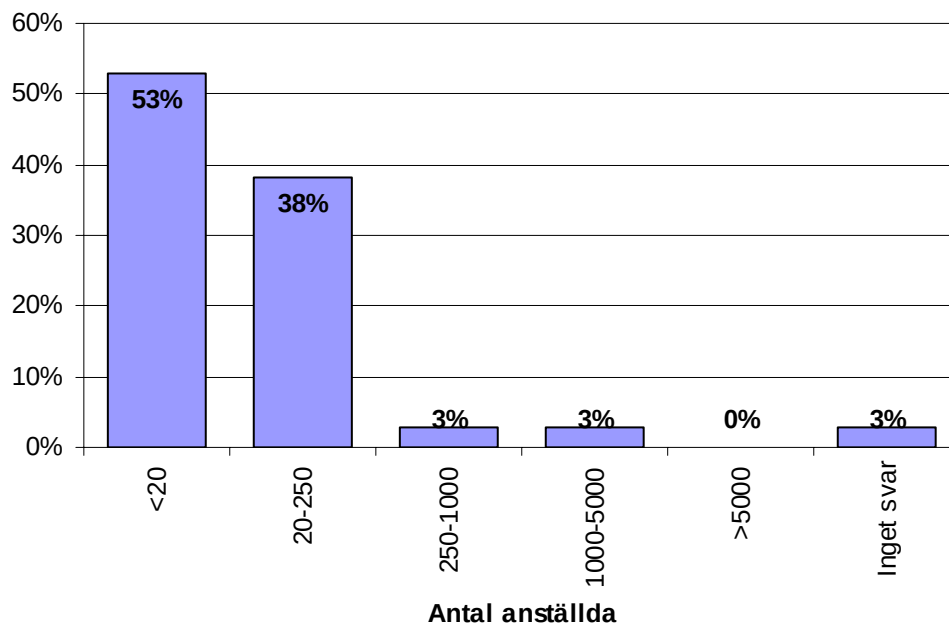
Acacias ekonomi för att kunna driva juridiska processer mot andra företag med hemsidor som sänder ljud och video via Internet.¹⁵⁵

Vi bad patentjuristen Fabian Edlund på Awapatent AB att tolka Acacias patentkrav, vilket återfinns i Bilaga F. Edlund skriver att de europeiska patentkraven har sitt ursprung i ett amerikanskt patent från 1991, men att det innehas av företaget Greenwich Technologies. Eftersom dessa ansökningar skedde före Internet, så som allmänheten känner till det idag, är det mycket tveksamt om deras patent kan täcka video- och ljudöverföring över detta medium. Edlund skriver dock att uppfinningen är beskriven i så pass generella termer, att den kan tolkas till att även innefatta detta. I sådana fall har företaget haft turen att tekniken utvecklats till deras fördel, och att de därmed sitter på ett mycket värdefullt patent. Trots detta anser Edlund att företag som blir anklagade av Acacia bör ta strid, eftersom han tror att Acacia tar en risk med sina anklagelser. Han hävdar att Acacia förmodligen är medvetna om risken att förlora en patenttvist, och att det anklagade företaget har mycket att vinna, medan Acacia skulle ha mycket att förlora.

¹⁵⁵ FFII, *Acacia - mjukvarupatent i praktiken*.

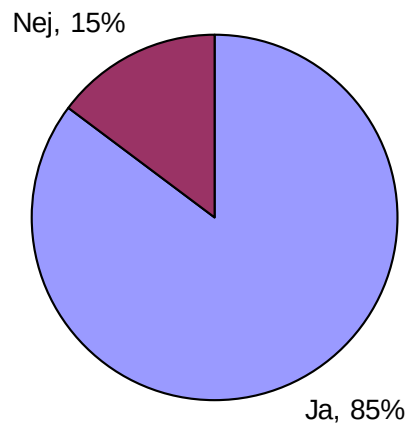
4 Resultat

Vi genomförde en enkätundersökning bland svenska mjukvaruutvecklingsföretag för att utröna deras inställning och kunskap i frågan om mjukvarupatent. Enkäten fylldes i elektroniskt av de tillfrågade företagen via ett webbaserat formulär. Antalet tillfrågade företag som från början var 50 har reviderats till 45 på grund av anledningar som beskrivits i metodavsnittet. Av dessa 45 företag har svar inkommit från 34, vilket motsvarar 76 %. Antalet anställda bland de svarande företagen spände från 2 till 4000 stycken. Medelantalet anställda var 173,8 och medianen 15.

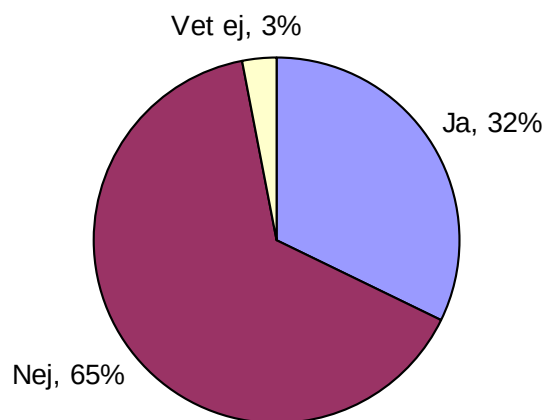
Figur 5: Antal anställda hos respondentföretagen.

Figur 5 visar antalet anställda hos respondentföretagen. Som ses i figuren ovan svarade 53 % att de var mindre än 20 stycken anställda och 38 % angav att de var mellan 20 och 250 anställda.

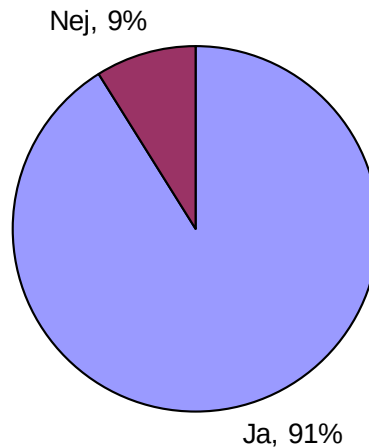
Figur 6: Svarsfördelningen på frågan "Har ni egen mjukvaruutveckling?"

Figur 6 visar svarsfördelningen på frågan "Har ni egen mjukvaruutveckling". Denna fråga var med i undersökningen för att kontrollera samt säkerställa att vi var säkra på att det säkert var utvecklingsföretag som svarade på enkäten. Som syns i Figur 6 svarade 85 % att de hade egen mjukvaruutveckling. Av de 15 % som svarade nej på frågan kommenterade 100 % att de utvecklade som konsulter åt kunder eller hade dotterbolag som utvecklade.

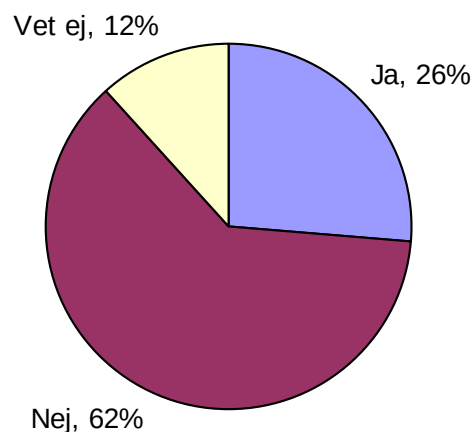
Figur 7: Svarsfördelningen på frågan "Har ni någon funktion inom företaget som hanterar juridiska frågor?"

Som ses i Figur 7 svarade 32 % av att de hade en funktion inom företaget som hanterar juridiska frågor. Av de 65 % som svarade nekande på frågan var det 18 % som angav att de anlätade extern juristhjälp vid behov.

Figur 8: Svarsfördelningen på frågan "Känner ni till begreppet mjukvarupatent?".

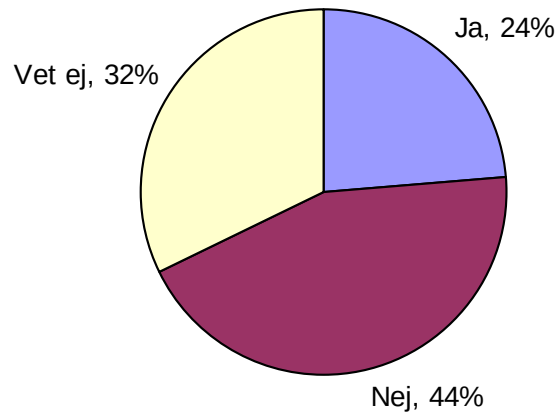
Som Figur 8 visar känner 91 % av de svarande till begreppet mjukvarupatent. 6 % av de som svarade ja på frågan kommenterade att de visste väldigt lite om ämnet.

Figur 9: Svarsfördelningen på frågan "Har ert företag undersökt effekterna av mjukvarupatent?".

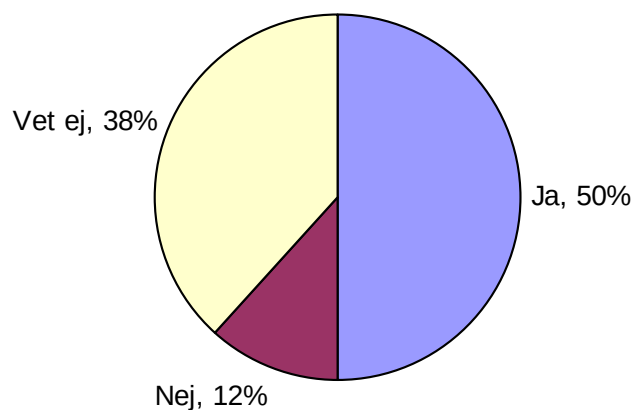
Som ses i diagrammet ovan är det en övervägande majoritet av de svarande företagen som inte har undersökt effekterna av mjukvarupatent. Av dem som svarade att de hade undersökt kommenterade 18 % att de enbart hållit sig uppdaterade genom att läsa

tidningar och lyssnat på vad medier berättat. Om vi väljer att tolka dessa svar som ett nej på frågan om de har undersökt effekterna ökar andelen som svarat nej till 68 %.

Figur 10: Svarsfördelningen på frågan "Ser ert företag några möjligheter med mjukvarupatent?".

På frågan om företagen ser några möjligheter med mjukvarupatent svarade 44 % att det inte gjorde det och endast 24 % att de såg fördelar. Vidare visar diagrammet ovan att hela 32 % svarade att de inte visste. En respondent kommenterade att de inte hade de ekonomiska resurserna att skaffa patent.

Figur 11: Svarsfördelningen på frågan "Ser ert företag några risker med mjukvarupatent?".

Figur 12 visar att 50 % av de svarande ser risker med mjukvarupatent. Endast 12 % svarade att de inte såg några risker. Att hela 38 % svarade att de inte visste bör också

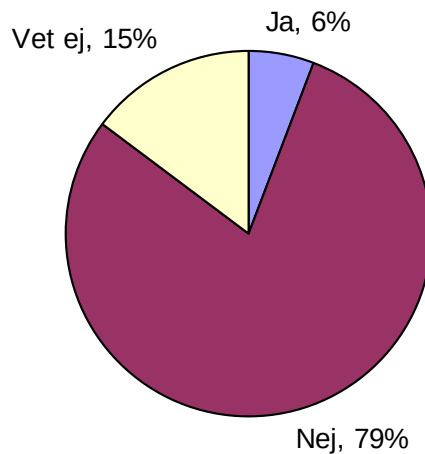
uppmärksammas. Bland de frivilliga kommentarerna återfinns följande intressanta uttalanden:

”Oklart bevisläge gynnar företag med stora resurser (kan skrämma andra genom att hota med process)”

”Betydanade då de patent som har och kommer tillämpas är allt för generella. Det finns en risk att vi av misstag ”uppfinner” ett program eller tillämpning som någon annan ”uppfunnit” tidigare.”

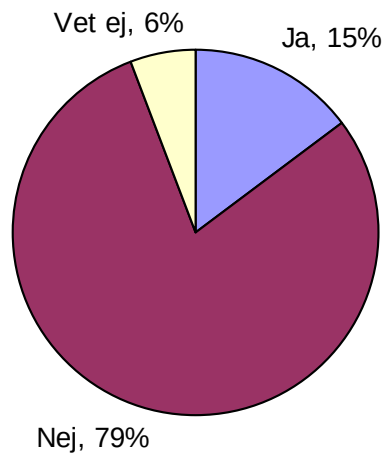
”För dyrt och krångligt, för mycket gråzon om vad som är särskilt patent...”

”Att det är svårt att avgränsa vad patenten gäller.”

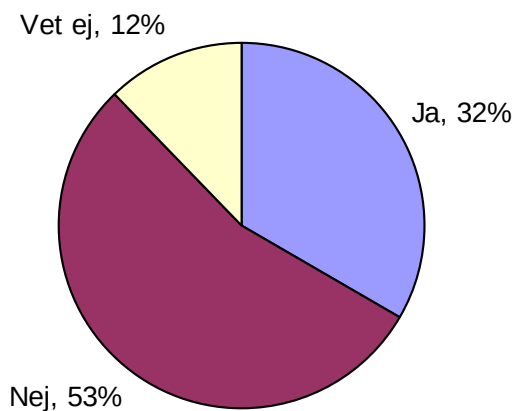
Figur 12: Svarsfördelningen på frågan ”Har ert företag någon gång ansökt om mjukvarupatent?”.

Som diagrammet ovan visar, har merparten, eller 79 %, inte ansökt om mjukvarupatent någon gång. En av de som svarade ja på frågan kommenterade att de var tvungna att formulera ansökan som en metod för att få den godkänd.

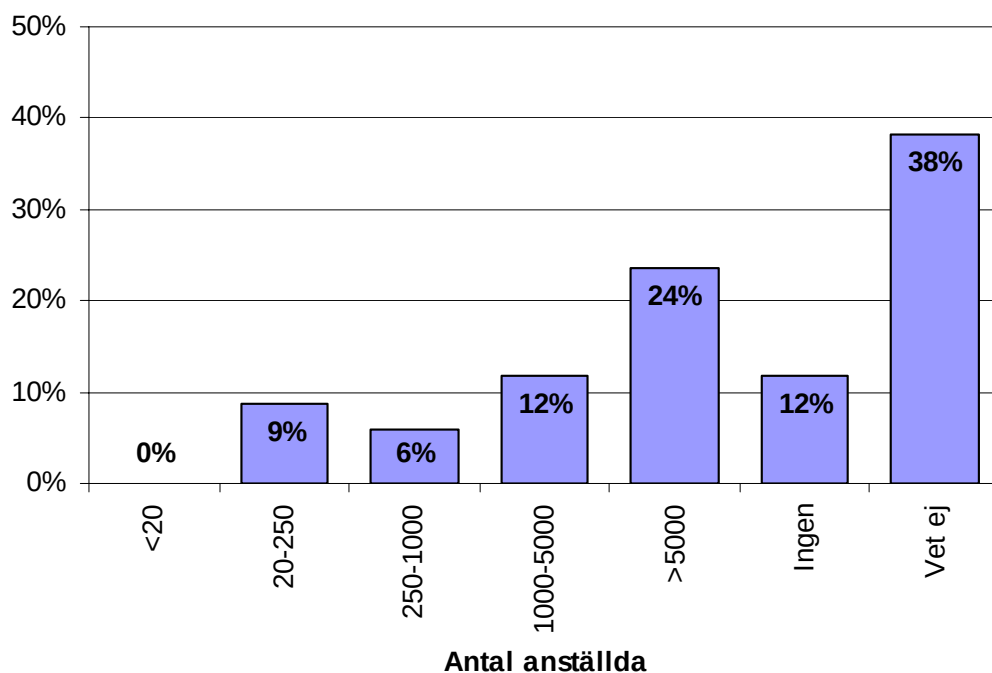
Figur 13: Svarsfördelningen på frågan "Har ni någon handlingsplan för om ni blir anklagade för patentintrång?".

En överväldigande majoritet, hela 79 %, angav att de inte hade någon handlingsplan för om de blev anklagade för patentintrång. Som diagrammet ovan också visar, svarade 15 % att de hade en handlingsplan och 6 % angav att de inte visste.

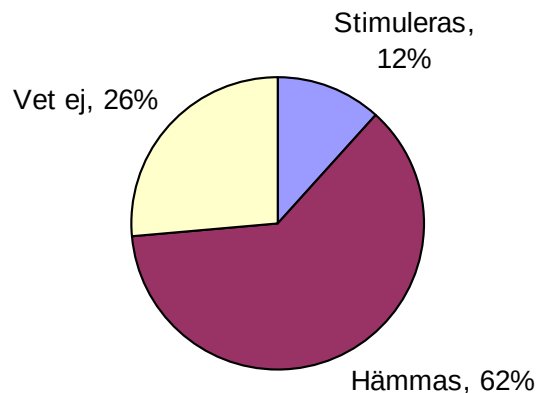
Figur 14: Svarsfördelningen på frågan "Arbetar ni aktivt med att undvika att använda patenterade lösningar i er mjukvara?".

På frågan om de aktivt arbetar med att undvika att använda patenterade lösningar i sin mjukvara svarade 32 % ja och 53 % nej. 12 % angav som svar att de inte visste.

Figur 15: Svarsfördelningen på frågan "Vilken storlek av företag tror ni har mest att vinna på mjukvarupatent?".

Figur 15 visar svarsfördelningen på frågan om vilken storlek av företag som de tillfrågade tror har mest att vinna på mjukvarupatent. Som syns i diagrammet ovan svarade 24 % att det främst är företag med fler än 5000 anställda som har mest att vinna på mjukvarupatent. Vardera 12 % angav antingen svaret ingen eller att företaget skall vara mellan 1000 och 5000 anställda. 38 % svarade att de inte visste. Bland de frivilliga kommentarerna angav två av de svarande att alla vinner på patent. En av dessa skrev dock att det är för dyrt för små företag. De finns också kommentarer som säger att det är de stora som har mest att vinna.

Figur 16: Svarsfördelningen på frågan "Hur tror ni konkurrensen påverkas av mjukvarupatent?".

På frågan om de svarande trodde att konkurrensen hämmas eller stimuleras av mjukvarupatent svarade 62 % att de tror att den hämmas medan endast 12 % svarade att de trodde att den stimuleras. 26 % av de svarande företagen angav att de inte visste. Ett företag kommenterade med att de tror att vissa företag skulle utnyttja mjukvarupatent för att skaffa sig konkurrensfördelar genom att bygga upp omfattande patentportföljer som försvårar för mindre företag att överhuvudtaget utveckla. Ett antal företag har kommenterat att det är svårt att säga.

4.1 Övriga synpunkter

I slutet av enkäten hade de svarande möjlighet att lämna övriga synpunkter. Nedan följer de tre kommentarer vi fann mest relevanta:

"...Det tar nog död på en helk del goda ideer. Vi är dessutom osäkra på om patenten egentligen har något värde..."

"Det bästa som hänt mjukvaruutvecklingen är bildandet av alla "Open source"-forum som utvecklar och sprider ideer och färdiga komponenter, "fria" att användas. Jag tror att mjukvarupatent allvarligt skulle hämma denna utveckling och att vi kunder/utvecklare skulle få betala dyrt för tvivelaktiga patent."

"En patentregleringen är inga problem, men beslutsfattare måste vara såpass tekniskt kunniga att det inte uppstår några gråzoner. I mjukvarubranschen är detta ett stort problem, svårt att dra tydliga gränser. Skyddstiden är alltför lång, 1 år är max..."

5 Analys

Frågan om mjukvarupatent handlar i grund och botten till stor del om mjukvarulösningar skall vara allmän egendom eller om de skall kunna ägas. Förespråkarna för mjukvarupatent hävdar att mjukvarupatent skall skydda uppfinnaren och stimulera vidare utveckling. Motståndarna däremot hävdar att mjukvarupatent hämmar utvecklingen genom att ett fåtal stora företag skaffar sig monopol på självklara lösningar.

Förespråkarna ser också mjukvarupatent som en garanti för att uppfinningen skall generera avkastning till uppfinnaren som därigenom får kompensation för resurser denne har investerat under arbete med uppfinningen. Motståndarna bemöter detta argument med att mjukvaruutveckling mer handlar om evolution. Framsteg inom mjukvaruutveckling ses då som upptäckter, inte som uppfinningar, och skall därför inte kunna patenteras. Argumentet för detta är att motståndarna hävdar att om en person inte upptäcker en lösning, kommer någon annan att upptäcka den istället.

Förespråkarna till mjukvarupatent hävdar att ett system utan idéskydd aldrig skulle fungera i verkligheten, då de anser att ingen skulle lägga ner tid och resurser på något om de inte kan förvänta sig någon reell kompensation. Den gemensamma drivkraften för motståndare och förespråkare är att det är den personliga vinningen som driver utvecklingen framåt. I förespråkarnas värld handlar det om monetära medel, medan det inom motståndarnas värld handlar om att förbättra de verktyg som utvecklarna själva nyttjar.

5.1 Patentkostnad

Enligt Awapatent gynnar patent småföretagen genom att det ger företagen chans att ingå avtal med större företag för att på så sätt in kapital. Vad vi ställer oss tveksamma till är om patent verkligen är den tillgång Awapatent vill få det att framstå. Som redovisas i teoriavsnittet kostar ett europeiskt patent mellan 245 000 och 275 000 kronor. Om ett företag bara nöjer sig med ett svenskt patent kostar detta mellan 25 000 och 50 000 kronor. Frågan som måste ställas är då om detta är en rimlig kostnad för ett mindre företag. 35 % av företagen som deltog i vår enkätundersökning hade färre än 10 anställda. Om de vill skydda sina mjukvarulösningar med hjälp av patent kan de alltså tvingas lägga ner stora pengar på avgifter till patentverk och patentombud. Dessa resurser skulle istället kunna användas för att utveckla mjukvara.

Därtill kommer frågan om det är nog med endast ett patent. I teoriavsnittet talar Petrusson om patentportföljsstrategier, där företag använder närliggande patent för att skydda sin egentliga uppfinning. Öberg hävdar att det krävs en kritisk massa i sin patentportfölj för att den skall vara någonting värd. Både Petrusson och Öberg verkar vara överens om att det krävs flera patent för att skydda sina uppfinningar. Hur många patent detta rör sig om kan vi omöjligen spekulera i. Faktum kvarstår dock, att om detta är sant, springer patentkostnaderna snabbt iväg och det kan snart handla om miljonbelopp för att skydda sina uppfinningar eller för att ha kraft nog att förhandla med de stora företagen. Dock vill vi inte omedelbart förkasta idén att små företag kan tjäna på patent. Onekligen finns det, som vi talat om i teoriavsnittet, mindre företag som med hjälp av patent lyckats skaffa sig

kapital som möjliggjort tillväxt. Om denna möjlighet kommunicerades ut bättre är det inte orimligt att anta att fler företag skulle vara positivt inställda till möjligheten att söka mjukvarupatent.

5.2 Forskning och utveckling

Som nämns i teoriavsnittet finns det tendenser inom mjukvaruutvecklingsbranschen i Sverige att själva programmeringen flyttas till låglöneländer såsom Indien. Om mjukvarupatent införs inom EU, bör företag som flyttar sin utveckling utomlands även ta hänsyn till vilka internationella avtal dessa länder har. Detta för att minimera riskerna med att idéerna plagieras och konkurrerande produkter uppstår. Indien exempelvis, som är TRIPS-anslutet, har åtagit sig att respektera godkända patent i andra TRIPS-anslutna länder.

För att hindra utvecklare i sådana länder att plagiera idéer och utveckla konkurrerande produkter, behövs idéskydd. Som beskrivs i teoriavsnittet är upphovsrätten inte tillräcklig i detta fall, eftersom den inte skyddar själva idén. Patentens roll blir då att skydda och bibehålla kreativitet och säkerställa fortsatta investeringar i forskning och utveckling. Men eftersom det oftast är de stora företagen som har råd med de investeringsrisker detta innebär, måste det även finnas en garanti för avkastning på lyckade forskningsprojekt. Denna förklaring kan vara en utav anledningarna till varför större företag är positivt inställda till ett starkare patentskydd. Det är förmodligen även därför som de flesta respondenter i vår undersökning anser att det är de stora företagen som tjänar på patent..

Med ovanstående som utgångspunkt är det inte särskilt märkligt att företag som investerat stora resurser i att ta fram nya lösningar, även vill skydda dessa för att ta igen investerat kapital. Precis som Ericssonchefen hävdar i teoriavsnittet, skulle 90 procent av Ericssons patent bli verkningslösa vid ett försvagat patentskydd. De skulle heller inte våga investera i forskning när det inte längre går att garantera avkastning. Det är ju även rimligt att anta en del forskningsprojekt som krävt resurser inte lett någonvart, vilket i princip innebär bortkastade pengar. Därför måste lyckade projekt även bidra till att täcka sådana förluster.

5.3 Företags kunskap och inställning

Som nämns i teoriavsnittet är både förespråkare och motståndare övertygade om att mjukvarupatent kommer att befästas i lag. Vår undersökning visade att hela 9 % av de tillfrågade företagen inte ens kände till begreppet mjukvarupatent. Detta kan tyckas lite, men vi anser att det är en alldeles för stor andel i och med att mjukvarupatent med största sannolikhet kommer att införas. Av de som svarade att de kände till begreppet kommenterade 6 % att de visste väldigt lite om det. Detta är också oroväckande. Att det är många som inte vet mycket om mjukvarupatent och dess effekter ser vi också eftersom bara 26 % av de tillfrågade har undersökt effekterna av mjukvarupatent. Vi tycker att detta tyder på dålig förberedelse inför ett fenomen som kan innebära både problem och möjligheter.

Vad gäller inställningen till mjukvarupatent, visar vår undersökning att flertalet är negativt inställda alternativt tveksamma. Endast 24 % av de svarande angav att de såg

några fördelar med mjukvarupatent medan 50 % angav att de såg risker. Detta skall dock ses i ljuset av att endast 26 % hade undersökt effekterna. Också det faktum att hela 62 % trodde att mjukvarupatent skulle hämma konkurrensen talar för att de flesta faktiskt är negativa. Vi har inte kunnat se någon skillnad vad gäller inställningen till mjukvarupatent mellan företag som undersökt och de som ej undersökt effekterna av mjukvarupatent. Vad den däremot visar är att båda dessa grupper är lika negativa. De flesta av de tillfrågade företagen anser att det är stora företag som har mest att vinna på mjukvarupatent. Även om det råder stor osäkerhet bland företagen angav ändå 24 % att företag med mer än 5000 anställda har mest att vinna. Eftersom hela 81 % av de svarande företagen hade mindre än 250 anställda kan detta bara tolkas som att små företag inte tror på idén om mjukvarupatent.

Som vi redogjorde i teoriavsnittet har motståndarna en hel del argument till varför mjukvarupatent skulle vara dåligt för småföretag, medan förespråkarna hävdar att mjukvarupatent tvärtom innebär extra affärsmöjligheter för dem. Som nämnts tidigare var majoriteten av de undersökta företagen negativt inställda till mjukvarupatent. Vi tolkar detta resultat som att företagen stödjer synen om att mjukvarulösningar skall vara allmänna tillgångar som inte skall kunna ägas av ett enda företag. Stöd för denna teori finner vi bland annat i en av de kommentarer som lämnades i slutet av enkäten som skrev att det bästa som hänt mjukvaruutvecklingen var bildandet av alla "Open Source"-forum som utvecklar och sprider idéer. Dock måste vi påpeka att företag naturligtvis är pragmatiska i sina åsikter, eftersom de har som mål att generera vinst. Samtidigt som företag har synsättet om privat ägande när det gäller deras egna intressen, har de det allmänna synsättet när det gäller att ta del av mjukvarulösningar. Utan att ha undersökt detta, är det vår uppfattning att många utvecklingsföretag hämtar lösningar från öppen-källkodsforum för att sedan implementera i egna produkter. För att sammanfatta detta anser vi att många företag vill äta kakan och samtidigt ha den kvar.

5.4 Systemutveckling

Huruvida mjukvarupatent är positivt eller negativt för systemutvecklingen i stort beror till stor del, enligt oss, på om det gynnar utvecklingsföretagen eller ej. De medverkande företagen i vår enkät var till största delen negativa till mjukvarupatent. Till exempel ansåg 44 % att de inte ser några fördelar med mjukvarupatent och hela 50 % svarade att det finns risker. Dessa siffror skall naturligtvis betraktas med kunskapen om att endast 26 % av de tillfrågade angav att de hade undersökt effekterna av mjukvarupatent. Vad som däremot både förespråkare, motståndare och företag verkar vara ense om är att en skyddstid på 20 år är för mycket i mjukvarubranschen och att detta i sig kan hindra den tekniska utvecklingen. Med en kortare skyddstid är det troligt att en större acceptans för mjukvarupatent skulle kunna uppnås, samtidigt som företag kan försäkra sig om att de kan få tillbaka investerat kapital från mjukvaruprojekt.

Flera av företagen i vår undersökning uttryckte också farhågor om att det är för dyrt och krångligt att patentera mjukvara. Om det skulle bli mer accepterat att patentera sin mjukvara, är det inte orimligt att dra slutsatsen att företag tvingas lägga energi och resurser på patentansökningar och patentbevakning som idag används för utveckling. Om detta resonemang fullföljs, skulle det alltså bli dyrare för slutkunden att köpa sina system,

vilket eventuellt skulle kunna leda till att mindre system säljs. Detta skulle i sin tur kunna leda till att flera utvecklare slås ut från marknaden. Det är inte orimligt att anta att det med färre aktörer på marknaden skulle leda till minskad differentiering av mjukvara.

Vad gäller själva utvecklingsarbetet måste det naturligtvis ändras för att ta hänsyn till de giltiga patent som finns. Ett företag som utvecklar mjukvara måste på ett tidigt stadium bestämma sig för om de skall undersöka vilka eventuella patent ens programvara kan tänkas inkräkta på eller om de skall "ta smällen" när den kommer. Båda angreppssätt medför både fördelar och nackdelar. Om företagen i ett tidigt skede försöker eliminera lösningar i sin design som är patenterade kan detta göra att företagen slipper oförutsedda licenskostnader senare i systemets livscykel. Att undersöka vilka patent företaget inkräktar på är dock en dyr process som inte heller eliminerar risken att drabbas av oförutsedda licenskostnader helt och hållet. Detta beroende på att ingen möjligtvis kan finna alla patent och exakt tolka vad de skyddar.

Om företag däremot inte aktivt försöker undvika patenterade lösningar i sina system utan istället löser eventuella problem om och när de uppstår, finns möjligheten att de slipper kostnaderna för patentintrång och licenser helt och hållet. Detta beroende på att inget företag kan eller vill lägga så pass mycket resurser på licensbevakning att de kan upptäcka alla eventuella intrång. Risken med detta är naturligtvis att om ett patentintrång upptäcks när systemet redan är sålt, kan det bli dyrare än om företaget hade licenserat tekniken från början.

5.5 Handlingsplan

Vi har med utgångspunkt från vår analys, tagit fram en handlingsplan för både lagstiftare och utvecklingsföretag, om hur de enligt oss bör förhålla sig till mjukvarupatent.

Lagstiftare måste inom det snaraste fatta beslut om mjukvarupatent skall beäkras i lag eller ej. Det viktiga är alltså inte vad beslutet blir, utan just att beslut tas. Detta eftersom osäkerheten bland utvecklingsföretag kan leda till förklammning och passivitet i väntan på mjukvarupatent.

När det gäller konsultverksamhet har vi inte undersökt om det är konsultföretaget eller beställaren som bär ansvaret vid ett eventuellt patentintrång. Hur det än ligger till, är det viktigt att båda parter i sådana sammanhang känner till den rådande lagstiftningen vid utformning av avtal. Vi anser att utvecklingsföretag i allmänhet bör genomföra följande tre steg:

1. Kunskapsbildning

Eftersom vår undersökning har visat att utvecklingsföretag är väldigt dåligt insatta i frågan om mjukvarupatent, anser vi att första steget är att skaffa sig förståelse för och sätta sig in i innebörden av mjukvarupatent.

2. Verksamhetsanalys

Identifiera hot och möjligheter för den egna verksamheten. Tänkbara aktiviteter är bland annat att undersöka om egenutvecklad mjukvara är patenterbar, samt

kontrollera om den egna mjukvaran inkräktar på några patent. Verksamhetsanalysen bör även inkludera framtagandet av en handlingsplan, som förberedelse för eventuella anklagelser om patentintrång. Olika typer av utvecklingsföretag kan komma att påverkas olika mycket av mjukvarupatent. Sannolikt löper företag med många kunder större risk att bli utsatta för anklagelser om patentintrång än företag med få kunder.

3. Verksamhetsstrategi

När det gäller framtida utveckling, har vi funnit följande tänkbara verksamhetsstrategier för mjukvaruutvecklingsföretag:

- **Ignorera patent**

Fortsätta att utveckla som vanligt, och ta eventuella tvister när de uppstår. Om företaget väljer denna strategi, bör det finnas en klar medvetenhet om den potentiella risk som finns att bli anklagad för patentintrång

- **Undvika patenterade lösningar**

Att redan vid designstadiet av mjukvara undersöka vilka patent som lösningen kan komma att inkräkta på och undvika att använda dessa i implementationen.

- **Licensiera patenterade lösningar**

Att redan vid designstadiet av mjukvara undersöka vilka patent som lösningen kan komma att inkräkta på och undersöka möjligheten att licensiera dessa.

För utvecklingsföretag som redan har färdigutvecklade produkter med mjukvara, finner vi två utav alternativen i ovanstående möjliga: att ignorera patent eller att licensiera patenterade lösningar. Att undvika redan patenterade lösningar ser vi inte som en möjlighet, eftersom detta uppenbarligen redan är för sent.

6 Slutsats

Både förespråkare och motståndare finner det högst troligt att mjukvarupatent kommer att befastas i lag. Som vår åsiktsundersökning av svenska europaparlamentariker visar är majoriteten av svenska beslutsfattare positiva till införandet av mjukvarupatent. Även det faktum att det i europaparlamentet krävs att två tredjedelar av parlamentarikerna röstar emot förslaget, talar för ett bestående. Med dessa argument drar vi således slutsatsen att mjukvarupatent kommer att bli en realitet.

Precis som nämns i inledning anser vi att faktorer som påverkar svenska utvecklingsföretagen även har påverkan på systemutvecklingen, eftersom stor del av utvecklingen sker inom företag. De fördelar vi ser för utvecklingsföretag med mjukvarupatent är att kapital som investerats i forskning och utveckling kan återfås i och med den ensamrätt patent ger. Även idéer som annars kanske skulle ha hemlighållits offentliggörs i och med patentansökan. I det långa loppet kommer dessa idéer komma allmänheten till nytta, även om vi anser att skyddstiden för just mjukvarupatent är för lång. Nackdelar är att systemutvecklingen riskerar att hämmas just på grund av att patentskydd hindrar företag från att bygga vidare på redan existerande idéer. När mjukvarupatent befasts i lag, är vi av den uppfattningen att detta inte skulle gynna små företag. Vi ser det som mycket troligt att klimatet för små företag kommer att hårdna. Detta beroende på att det finns indikationer på att företag med få eller inga mjukvarupatent inte kommer att kunna konkurrera med större företag.

Vi har kommit fram till att utvecklingsföretag i Sverige är väldigt dåligt insatta i frågan om mjukvarupatent, samt är negativt inställda. Som nämns i analysen såg vi ingen korrelation mellan företagens kunskap och inställning. Det är vår uppfattning att utvecklingsföretag är nöjda med hur mjukvara skyddas i dagsläget, och att de varken ser någon nytta eller har behov av ändrad lagstiftning kring mjukvaruskydd. Denna dåliga kunskap och negativa inställning anser vi mycket väl i förlängningen skulle kunna leda till negativa effekter för systemutvecklingen i Sverige, eftersom mjukvarupatent kommer att befastas i lag.

Syftet med uppsatsen var att utreda hur väl förberedda svenska utvecklingsföretag är inför ett eventuellt införande av mjukvarupatent. Eftersom vi kommit fram till att mjukvarupatent kommer bli en realitet, kan frågan således omformuleras till att istället besvara hur väl förberedda svenska utvecklingsföretag är när mjukvarupatent väl blir en realitet. Trots att de flesta företagen i vår undersökning hade någon form av juridisk kompetens, är förberedelsen mycket låg. Endast en fjärdedel av företagen har undersökt effekterna av mjukvarupatent, vilket enligt oss är en mycket låg siffra med tanke på att mjukvarupatent kommer att befastas i lag och därmed bli en verklig faktor som kommer att påverka deras verksamhet. Med tanke på att befintlig kod kanske redan inkräktar på godkända mjukvarupatent, kan företag som inte är förberedda drabbas av oväntade problem och kostnader i form av anklagelser om patentintrång. Vi anser att det är av yttersta vikt att dessa företag omgående tar frågan på allvar, eftersom vi kommit fram till att ett bestående av mjukvarupatent i lag kommer att ske.

6.1 Vidare forskning

Under arbetet med uppsatsen har vi uppmärksammat ett antal frågor som med avseende på vårt uppsatsfokus vore intressanta att besvara. Vi har dock i vår studie ej haft tid att närmare undersöka dessa. De frågor vi identifierat är följande:

- **Patentansvar**

Om ett företag väljer att ta hänsyn till mjukvarupatent, är det i dagsläget oklart vem som skulle ha ansvaret för att kontrollera att lösningar inte redan är patenterade. Vi anser att det är svårt att bestämma vilken person inom företaget som är bäst lämpad för denna uppgift. Är det den som besitter programmeringskunskaper eller den med juridiska kunskaper? Kanske måste en ny roll införas som besitter båda dessa färdigheter.

- **Jämförande studie**

För att ytterliggare sia om hur mjukvaruutvecklingsbranschen kommer att påverkas av införandet av mjukvarupatent, skulle det vara intressant att undersöka vilka effekter patent haft på andra branscher. Beroende på hur dessa påverkats skulle paralleller kunna dras till mjukvaruutvecklingsbranschen.

- **Företagsstorlek**

Som nämnts redan i inledningen är det främst stora företag som är förespråkare till mjukvarupatent i Sverige. Frågan som är intressant att ställa är om det totalt sett finns flest anställda i stora företag jämfört med antalet anställda i små företag, som rent generellt är negativt inställda till mjukvarupatent. Om så är fallet är det tänkbart att flest människor och därmed samhället i stort skulle gynnas av mjukvarupatent.

- **Patent**

Slutligen kan frågan ställas om patent i allmänhet är bra eller dåligt ur ett samhällsperspektiv. Under vårt uppsatsarbete har vi kommit i kontakt med texter som ifrågasätter patentsystemet som sådant. Som vi kommit fram till i vår undersökning gagnar inte mjukvarupatent alla företag inom utvecklingsbranschen. Det vi anser vara intressant att undersöka är om majoriteten av företagen i Sverige gynnas av patentsystemet. Om så är fallet kan troligtvis slutsatsen dras att patentsystemet gagnar samhället i stort, även om det kan finnas branscher där patent inte gynnar företagen.

7 Referenser

Samtliga elektroniska dokument finns lagrade hos författarna.

Affärsdata. *Ministerrådet godkänner mjukvarupatent*. <http://www.ad.se.ezproxy.ub.gu.se>. 2005-04-06.

Acacia Technologies. *Acacia Technologies*. <http://www.acaciatechnologies.com>. 2005-05-17.

Ahlstedt, Hans. *Datarättens ABC*. Uppsala: Iustus, 1997.

Awapatent AB. *Vi är Awapatent*. <http://www.awapatent.se/?id=266>. 2005-04-14.

Awapatent AB. *Patent*. <http://www.awapatent.se/?id=272>. 2005-04-14.

Awapatent AB. *Juridik*. <http://www.awapatent.se/?id=281>. 2005-04-14.

Bollier, David. *Silent Theft – The Private Plunder of our Common Wealth*. New York: Routledge, 2003.

Dahmén, Lars. *Domstolen hinner inte med patenttvister*. Computer Sweden. 2005-04-11.

Dahmström, Karin. *Från datainsamling till rapport – att göra en statistisk undersökning*. Lund: Studentlitteratur, 1996.

Danielson, Per. *Upphovsrätten inte tillräcklig*. Computer Sweden. 2005-04-01.

Danielsson, Lars. *Förödande för småföretag*. Computer Sweden. 2005-02-02.

EU-upplysningen. *Hur fungerar EU?*. http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardTemplate____1925.aspx. 2005-02-21.

FFII. *Acacia - mjukvarupatent i praktiken*. <http://www.ffii.se/acacia/index.html>. 2005-05-17.

FFII. *Software Patents in Europe: A Short Overview*. <http://swpat.ffii.org/log/intro/index.en.html>. 2005-04-06.

FFII. *Software Patents vs Parliamentary Democracy*. <http://swpat.ffii.org>. 2005-04-06.

Fight The Patent. *About*. <http://www.fightthepatent.com/v2/About.html>. 2005-05-17.

Fight The Patent. *Acacia*. <http://www.fightthepatent.com/v2/Acacia.html>. 2005-05-17.

FSF. *The Free Software Foundation*. <http://www.fsf.org>. 2005-02-24.

- FSF Europe, *About Free Software Foundation Europe*.
<http://www.sweden.fsfeurope.org/about/about.en.html>. 2005-05-23.
- FSF Europe. *The Free Software Foundation*. <http://www.fsf.org>. 2005-02-24.
- Gehring, Robert A. *Software Development, Intellectual Property Rights, and IT Security*,
<http://www.sims.berkeley.edu/resources/affiliates/workshops/econsecurity/econws/44.pdf>. 2005-04-18.
- GNU. *The GNU Operating System*. <http://www.gnu.org>. 2005-02-24.
- GNU. *What is Copyleft?*. <http://www.gnu.org/copyleft/copyleft.html>. 2005-02-25.
- GNU, *Why Software Should Not Have Owners*, <http://www.gnu.org/philosophy/why-free.html>. 2005-05-23.
- Hardin, Garrett. *Tragedy of the Commons*,
<http://www.sciencemag.org/cgi/content/full/162/3859/1243>. 2005-04-14.
- Hunt, Robert M. *You Can Patent That? - Are Patents on Computer Programs and Business Methods Good for the New Economy?*,
<http://www.phil.frb.org/files/br/brq101bh.pdf>. 2005-04-18.
- Höj, Magnus. *Ja-sidan vill se tydliga regler*. Computer Sweden. 2005-02-02.
- IDC. *Offshore Services Set to Impact Delivery of IT Services in Nordics, Says IDC*.
http://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=pr2004_11_16_143737, 2005-05-07.
- Josefsson, Erik. *Ja till innovation – nej till patent på datorprogram!.* Computer Sweden. 2005-04-04.
- Kaul, Inge, Isabelle Grunberg och Marc A. Stern. *Global public goods : international cooperation in the 21st century*. New York: Oxford University Press, 1999.
- Leith, Philip. *Harmonisation of Intellectual Property in Europe: A Case Study of Patent Procedure*. London: Sweet & Maxwell Limited, 1998.
- Levin, Marianne. *Immaterialrätten – En introduktion*. Stockholm: Norstedts juridik AB, 1999.
- Lindberg, Agne och Daniel Westman. *Praktisk IT-rätt*. Stockholm: Norstedts juridik AB, 2002.
- Lundahl, Ulf och Per-Hugo Skärvad. *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. Lund: Studentlitteratur, 1992.

- Nosoftwarepatents.com. *Direktivförslagen*.
<http://www.nosoftwarepatents.com/se/m/politics/legislative.html>. 2005-04-06.
- Ny Teknik. *Ericssonschefen lobbar i patentfrågan*. <http://www.nyteknik.se/art/39505>.
2005-04-01.
- Nyberg, Rainer. *Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar med stöd av IT och Internet*. Lund: Studentlitteratur, 2000.
- Onsrud, Harlan J. *Tragedy of the Information Commons*.
<http://www.spatial.maine.edu/~onsrud/pubs/tragedy42.pdf>. 2005-04-15.
- Open Source Initiative. *Open Source*. <http://www.opensource.org>. 2005-02-24.
- Open Source Initiative. *The Open Source Defenition*.
<http://www.opensource.org/docs/definition.php>. 2005-02-25.
- Patel, Runa och Bo Davidson. *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur, 2003.
- Patent- och registreringsverket. *Datorprogram och affärsmetoder*.
http://www.prv.se/patent/pdf/dator_affar.pdf. 2005-04-05.
- Patent- och registreringsverket. *Datorprogram och patent*
http://www.prv.se/patent/datorprogram_patent.html. 2005-04-05.
- Patent- och registreringsverket. *Vad skyddas av upphovsrätten?*.
http://www.prv.se/om_prv/upphovsratt/vad_skyddar.html. 2005-02-23.
- Patent- och registreringsverket. *Vad är patent? (A)*.
http://www.prv.se/patent/pdf/vad_ar_patent_040413.pdf. 2005-02-23.
- Patent- och registreringsverket. *Vad är patent? (B)*. <http://www.prv.se/patent/vad.html>.
2005-04-26.
- Petrusson, Ulf. *Intellectual Property & Entrepreneurship – Creating Wealth in an Intellectual Value Chain*. Göteborg: CIP Working Paper Series, 2004.
- Shiva, Vandana. *Water Wars*. Cambridge: South End Press, 2002.
- Softwarepatenter.dk. *Acacia – streaming*.
<http://www.softwarepatenter.dk/baggrund/retssager/case-acacia/view>. 2005-05-17.
- Svidén, Henrik. (2005-04-01) Mjukvarupatent åter i hetluften. *Computer Sweden*.

The European Parliament. *Patentability of computer-implemented inventions*.
<http://www2.europarl.eu.int/omk/sipade2?PUBREF=-//EP//TEXT+TA+P5-TA-2003-0402+0+DOC+XML+V0//EN&L=EN&LEVEL=2&NAV=S&LSTDOC=Y>. 2005-04-06.

Wallén, Göran. *Vetenskapsteori och forskningsmetodik* Lund: Studentlitteratur, 1996.

Walter, Max. *Öppen-källkods rörelsen: Personkult eller folkrörelse?*.
<http://www.informatik.gu.se/~jonas/osfs-vt2004/Walter-3.pdf>. 2005-02-25.

Weber, Steven. *The success of open source*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2004.

Wiedersheim-Paul, Finn och Lars Torsten Eriksson. *Att utreda, forska och rapportera* Malmö: Liber-Hermods AB, 1991.

World Trade Organization. *Intellectual property: protection and enforcement*.
http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm7_e.htm. 2005-04-20.

7.1 Intervjuer och undersökningar

Edlund, Fabian. *Intervju med Awapatent*, intervju av Erik Pettersson och Johan Sandblom, Awapatent AB:s lokaler i Göteborg, 2005-02-22.

Öberg, Jonas och Henrik Sandklef, *Intervju med FSF Europe*, intervju av Erik Pettersson och Johan Sandblom, Göteborgs universitet, Institutionen för Informatik, 2005-02-02.

Öberg, Jonas. *Intervju med FSF Europe nr 2*, intervju av Erik Pettersson och Johan Sandblom, Göteborgs universitet, Institutionen för Informatik, 2005-04-05.

Svenska Europaparlamentariker, *Åsiktsundersökning*, e-postenkät av Erik Pettersson och Johan Sandblom, 2005-03-02.

7.2 Television

Mediemagasinet, Makten över Internet. Göteborg: SVT1, 2005-03-03.

Linux. SVT1, 2002-03-02.

7.3 Övriga källor

Nationalencyklopedin, band 15. (1994) Höganäs: Bokförlaget Bra Böcker AB.

Upphovsrättslagen. (1960:729) 26 g § och 26 h §.

Statens offentliga utredningar. (1985:51) Upphovsrätt och datorteknik.

8 Bilageförteckning

- A INTERVJUER**
- B ÅSIKTSUNDERSÖKNING**
- C ENKÄTFRÅGOR**
- D ENKÄTFÖRFRÅGNINGAR**
- E ENKÄTSVAR**
- F E-POST FRÅN FABIAN EDLUND**

Bilaga A Intervjuer

Intervju med företrädare från FSF, 2004-02-02

Närvarande: Jon Kristensen, Niclas Larsson, Erik Pettersson, Johan Sandblom, Henrik Sandklef, Jonas Öberg

Vilka länder har uttalat mjukvarupatent?

Vet inget förutom Japan och USA - talar om att alla länder söker hos varandra

Erik frågar om att EUs mjukvarupatentlag inte kommer att påverka.

Jonas svarar att det kommer att ske en explosion om det blir ett ja. Om det blir ett nej blir det en dämpning, men att företagen kommer att försöka finna väg runt detta.

Henrik: Undrar hur mycket inflytande SN har över regeringen. Han hävdar att EPOs och PRVs praxis strider mot gällande lagar. Nämner att kundvagnar på webshoppas är patenterade i EU. Han ser inte var ordet harmonisering kommer in när man släpper loss 30000 patent. Det kommer kanske bli värre än i USA. Eftersom det inte finns de definition på teknisk karaktär så kan man godkänna vad som helst i Sverige. Han säger att vi skulle få ett svar från Justitiedepartementet - inga småföretag kan bestrida något patent (har inte pengar/tid)

Stora företag kommer KANSKE tjäna på detta, men små företag kommer inte att tjäna på det.

Jonas talar om att stora företag kan lösa patentfrågan genom "korsvis" utnyttjande av varandras patent.

Erik frågar om den påstådda samverkan mellan OS och mjukvarupatent

Jonas svarar att krasst sätt förstår han varifrån de har fått idén, men patentinnehavarna har inget intresse av att sprida vidare sina patent till Open source-rörelsen.

Henrik: Tar upp exempel där patent har ställt till problem: MP3 och GIF där de har tvingats ta bort delar av GNU-projektet.

--två kollegor kommer in-- (Jon Kristensen och Niclas Larsson)

Talar om Svenskt Näringsliv (Therese) och hennes uttalande om att mjukvarupatent inte kommer att påverka OS. Lösningen i GIF-fallet var att inte använda GIF.

Henrik kommer med tips: titta på SVT/SR . De har lagt upp program som man kan lyssna på i efterhand. De har valt Realplayer vilket leder till att *nix användare inte kan använda denna tjänst. Vad blir effekten på informationssamhället om vissa företag bestämmer över patent som samhället bygger på.

Talar om Acacia som har som företag som har som idé att ta patent och sedan stämma andra för att tjäna pengar.

Johan frågar om att de är för en tillbakagång i praxis

Henrik: säger att han är helt emot alla patent på mjukvara.

FSF är emot patent på mjukvara.

Frågar hur de ser på tekniska lösningar där mjukvara ingår (ABS-broms-exempel)

De säger nej för sådana patent.

Henrik talar om svårigheterna att säga var teknik slutar och mjukvara tar vid. Som exempel säger han att det i en hårddisk rör sig saker.

Erik frågar om upphovsrätten är tillräckligt skydd

Jonas: ja, absolut

Henrik: säger att bill gates 1991 gjorde ett uttalande mot mjukvarupatent

Jonas tar upp ett exempel med Ericsson och Bells patent på telefonen. Bells patent gällde inte i Sverige vilket gjorde att ericsson kunde börja sälja telefoner samma år och har på så sätt blivit så stora som de är idag.

Frågar om de bestrider rätten att skydda sina uppfinningar:

Jonas svarar att upphovsrätten är skydd nog.

Säger sedan att patent inte är ett aktivt skydd utan de är bara i efterhand som man kan få uppståndelse.

Han säger att även utan patent så har man ändå ett försprång på marknaden vilket leder till att man får ett försprång

Erik frågar då som motfråga om då inte ett stort företag med stor marknadsföringsbudget kan konkurrera ut ett litet innovativt företag (om patent inte finns)

Jonas är inte övertygad om att det är på det sättet. Vad han har sett så brukar storföretag hellre köpa upp mindre företag som har kunskap än att hellre utveckla samma sak och sedan konkurrera ut ett mindre företag.

Henrik talar om att Therese har ett sakfel i sitt svar på deras debattartikel. (angående detta att ta källkod och ändra lite i den)

Jonas flikar in att i de fallen där storföretag skulle kunna stjäla idéer från mindre företag är i sådana fall när idén i sig är så basic så att den ändå inte skulle gå att ta patent på.

Det är inget annat företag än de som utvecklat teknologin som kommer att kunna utveckla den.

Henrik tar upp exempel med "killer aps". så som ICQ (IM)

Han och Jonas säger att även utan patent (finns inga i detta fallet) så har det tagit lång tid innan andra företag kommit ikapp. Nu är MS störst sedan de integrerade MSN-messenger i windows

De tror inte att något företag, vid sidan om MySQL, har någon beredskap för frågan med mjukvarupatent.

Intervju med företrädare för FSF, 2005-04-05

Närvarande: , Erik Pettersson, Johan Sandblom och Jonas Öberg

Är patent generellt dåligt eller finns det områden där det är bra?

Det kan finnas områden där patent mycket väl kan fungera. Tror inte att mjukvara är ett av dem. Ett exempel som man brukar räkna upp är patent på mediciner. Och där finns det en klar koppling mellan utvecklingskostnad och den färdiga produkten. Samtidigt om man talar med Henrik, som var med förra gången, så är det så att patenten på mediciner hindrar tredjevärlden att ta del av de medicinerna så det är hela tiden en balansgång däremellan.

Men varför lämpar sig patent inte för mjukvara?

Det som det till stor del handlar om är att när det gäller patent på mjukvara så kräver man oftast inte att det skall vara speciellt nyskapande. Ofta så ges det patent till saker som är uppenbara. Det är också så att när du sitter och programmerar så vet du inte hur många patent du inkräktar på. Det är väldigt svårt att hitta vilka du inkräktar på. Generellt kan man säga att mycket kommer från det sättet som USA har gjort. Hade de varit mer restriktiva från början så hade den här diskussionen kanske inte kommit över huvudtaget. Men som det är nu när man kan få patent på nästan vad som helst då blir det problem.

Men kan man tänka sig en klassificering av mjukvara, där man inte kan få patent på t ex generell mjukvara?

Bra fråga, har inget riktigt bra svar på den.

Lite kan man tycka att det borde kunna finnas några delar av mjukvaran som man skulle kunna ta patent på om man lagt ner stort arbete på just den delen.

Svårt var man skall dra gränsen.

I mediemagasinet så sa du att det är inte på mjukvara i sig som man skall tjäna pengar på utan det är dokumentation och support som man skall göra det på istället.

Det finns inget fri programvarumodellen som hindra dig att tjäna pengar att sälja programvara. Tvärtom så är det så att vi från FSFs sida så brukar vi försöka att uppmana folk att försöka sälja programvara. Det är ju ytterligare ett sätt att tjäna pengar. Det som ekonomerna sätter emot det är att om fri programvara säljs så kommer man bara att sälja en kopia för den första kunden kommer sedan att sprida vidare programvaran gratis. Men tittar du på de stora som Redhat så är det inte lika uppenbart att det är så det fungerar. Utan folk vill köpa från utvecklaren, ofta också för att man får till fler grejer då.

Är det egentligen mjukvaran man betalar för eller är det tillbehören?

Aah...precis. Antagligen både och. Du betalar för kombinationen av det.

Om man utvecklar något väldigt litet och enkelt program som inte behöver någon dokumentation så blir det väl väldigt svårt att tjäna pengar på den?

Precis...vad som skulle behövas i mjukvaruindustrin är ett enkelt sätt att göra mikrobetalningar. Ett litet program som du kanske har tillverkat på din fritid, det kanske du inte skall gå och sälja för ett par tusen kronor. Du kanske nöjer dig med att personer

betalar en tia varje gång de använde programmet, men att betala en tia över nätet är väldigt kostsamt. Du kanske får ut 4 kronor eller något sådant om du använder SMS eller något sådant. Om det fanns ett effektivt sätt att göra mikrobetalningar på nätet så tror jag att den problematiken skulle försvinna. (05:40)

En sak som jag kom att tänka på när det gäller patent och upphovsrätt så är det bra om ni påpekar att källkoden idag har redan ett skydd idag genom upphovsrätten så den är inte helt oskyddad.

Erik: Patentjuristen vi talade med tyckte att patent var ett komplement till upphovsrätten. Ett sätt att skydda idén bakom.

Förra gången talade vi om ICQ och MSN och om hur MSN mer eller mindre har tagit över ICQs marknad. Om ICQs skapare hade ansökt om patent och fått detta (antagligen ett ganska brett patent). Tycker du att de borde ha fått patent på det?

Jag tror inte att det spelar någon roll för ICQ med x antal användare hade ändå varit för små. Om något stort företag som Microsoft eller Yahoo hade gjort intrång så hade de bara sagt att: "Visst vi gör intrång i det, men vi har 20 patent som ni gör intrång i så vi gör ett avtal så att vi får använda ert patent i alla fall".

Så du menar att det är de med stora patentportföljer som...?

Ja precis, man måste ha en kritisk massa i patentportföljen för att kunna utnyttja den.

Ett påstående som patentjuristen gjorde var att OS-rörelsen utnyttjar unga programmerare som själva inte tjänar något på sin egen utveckling utan det är den organiserade rörelsen som tjänar pengar på det.

Det är på sätt och vis rätt. Utnyttjar är kanske fel ord, men gåvokulturen innebär att du ger något till person X och person X ger något tillbaka till dig. I det här fallet ger du något till person X och när person X gör något så ger han något tillbaka till hela communityn. Det är så det fungerar.

Man kan säga att man gör något för det stora hela då?

Ja, precis. (09:10)

I parlamentets förslag ingår ju att man skall upphäva redan beviljade patent. Vad tycker du om sådan retroaktiv lagstiftning?

Det kommer inte att hända. Oavsett vad parlamentet säger så är ja övertygad om att vi kommer att få patent på mjukvara. För vad EPO kommer att säga är när parlamentet säger nej är: "Men se, ni kan inte komma överens med kommissionen, ni kan inte bestämma er, vi kör vidare med vår praxis." Så det enda sättet att komma runt det är att patentjuristerna och forskarna börjar diskutera för då kan man lyfta upp det på en helt annan nivå något slags konsensus bland juristerna som säger att detta är kanske inte riktigt som det skall vara.

Så du menar att politikerna och företagsledarna aldrig kommer att kunna enas?

Nä, jag tror inte det. Jag tror att patentjuristerna själva måste inse det måste göras något åt det.

Varför är ni emot mjukvarupatent? Är det för OS-rörelsens skull eller är det för samhällets skull?

En anledning till att FSF Europe inte har varit så aktiva i debatten tidigare är just för att vi har velat få fram att detta är inte bara ett problem för fri programvara utan det är ett problem för alla. Men visst det leder till en del ganska konkreta problem för fri programvara. Dels det här att patentinnehavarna är fria att licensiera sina patent hur de vill. Om man tittar på hur Microsoft förslår att man skall göra på sina protokollspecifikationer så baseras de på antal sålda produkter, eller något sådant, och denna licensform funkar inte för fri programvara för inom fri programvara så vet man inte hur många som använder programmen. Så på det sättet utesluts man på en gång.

Så en anledning till att ni är emot är för att ni inte kommer att kunna göra konkurrerande produkter?

Jo, men det handlar inte bara om konkurrerande produkter till Microsoft utan det är konkurrerande produkter i allmänhet. Det kan vara konkurrerande på flera sätt. Som praxis är nu på EPO, och framför allt i USA, så kan konkurrerande produkt vara "Ni använder XOR-funktionen på det här sättet alltså konkurrerar ni...bort med er".

Du ser ingen möjlighet att OS-rörelsen samexisterar med patent?

I förslaget som har lämnats till europeiska kommissionen så står det att visst får t ex Microsoft licensiera sina protokoll specifikationer, men då skall de vara en klumpsumma som det handlar om och sedan skall licenstagare få göra vad de vill med protokollet. Kan man komma till någon sådan kompromiss och samtidigt sänka skyddstiden på patent, men också göra det enklare att gå igenom ett patent (för nu tar det väldigt lång tid att gå igenom ett patent). Så finns det möjligheter. (14:30)

Johan förklarar att juristen på Awapatent också tyckte att 20 år var för långt patentskydd för mjukvara. Johan säger också att juristen ansåg att det var för lång tid med 5 år, men att kortare omöjligt skulle gå eftersom handläggningstiderna är så långa.

Om vi säger att handläggningstiden är en dag. Hur långt patentskydd anser du är vettigt?

Ett par år är inte omöjligt. Jag skulle vilja säga ett åt, men för riktigt nyskapande saker så är det kanske i kortaste laget. Någonstans under fem år i alla fall.

Ericsson tog patent på 3G-tekniken för 10 år sedan. ME den patenttid på 5 år så hade ju inte de kunnat tjäna några pengar på sitt patent.

Nu vet inte jag vad 3G-patentet omfattar (intervjuarna vet inte heller), men det är möjligt att det skulle ha varit annan tid i det här fallet eller så kanske de inte skulle ha ansökt om patent innan de hade en färdig produkt.

En stor del av mjukvaruindustrin lever ju, inte på att de har upphovsrätt eller patent, utan på att de hemlighåller saker. Så även om man skulle avskaffa upphovsrätt och patent så

skulle inte det hjälpa fri programvara. Det enda det skulle innebära är att folk skulle få lov att kopiera program hur de ville, men källkoden behöver fortfarande inte vara öppen.

Johan för en tanke och frågar. Skulle du kunna stödja ett förslag där man för olika sorters patent har olika långt skydd? T ex skulle läkemedel kunna ha 20 år och mjukvara 1-2 år.

Det är ett intressant tankeexperiment, men jag tror inte att det är möjligt i praktiken.

På nosoftwarepatents.com står det att patent skulle innebära slutet för Linux och OS-rörelsen. Vad tror du de syftar på?

Jag tror de syftar på kompatibilitetsproblem, men också vad som räknas som "prior art" på ett patent. Nu vet jag inte om USA skiljer sig från Europa, men tidigare var det så att med "prior art" menades det att det var publicerat i någon journalartikel. Och Linux-kerneln publiceras ju inte i en journal varje gång den släpps. Så där får man problem. Man måste sänka kravet på vad som är prior art så att t ex en release av linux-kerneln räknas dit.

Sedan handlar det väl om kostnaden att bestrida patent. Eftersom den som bestrider patentet också får stå för kostnaden så vet jag inte vem i Linux-världen som vill lägga de pengarna för att bestrida alla patent; även om de var hyfsat säkra på att vinna.

Det är ju ett argument för förespråkarna att de innovationer som görs i västvärlden snos av utvecklare i t ex Indien. (Parallell med pirattillverkning av läkemedel)

Det enda jag kan säga att jag är övertygad om att det uppfinns minst lika mycket i Indien. Men visst har de en poäng att man sprider mjukvara mycket lättare än t ex läkemedel. Läkemedel fraktas fysiskt medan mjukvara kan skickas över Internet. Och andra sidan så om du laddar ner mjukvara så gäller ju de lagarna där du befinner dig.

Enligt det patentjurister så skall kommissionens förslag ses som en garant att det inte blir som i USA.

Då skall ni egentligen tala med Erik Josefsson (FFII), men ja, det är vad man tutar i även politikerna. Enligt den analys som Erik Josefsson har gjort så kan man inte utan att definiera t ex teknisk karaktär få den bromsande effekt som man vill. Det kommer att bli motsvarande i alla fall, men de exakta argumenten vet jag inte.

Intervju med företrädare för Awapatent, 2005-02-22

Närvarande: Fabian Edlund, Erik Pettersson och Johan Sandblom

Fabian talar om patentsystemet vi har idag. Han anser att den patentlag och praxis vi har idag är hyfsat stringent.

Han delar in mjukvarupatent, eller datorrelaterade uppfinningar i tre nivåer

- 1 Styrsystem exempelvis till robot eller kemisk process. Denna nivå anser han att ganska få inte anser att man skall kunna patentera. Om det skulle förbjudas anser han att det skulle lamslå en stor del av industrin.
- 2 Protokoll, operativsystem, mjukvara för kommunikation mellan komponenter i datorn. Detta anser han att man skall kunna patentskydda eftersom de kringliggande komponenterna i sig inte förändras och förbättras så mycket. Finns tydlig praxis sedan tidigt 80-tal att patentskydda användargränssnitt, virtuellt minne och drivrutiner.
- 3 Applikationer. Hårdvaran är oförändrad (även kommunikationen mellan olika hårdvara). Enligt Fabian står det i patentlagen att uppfinningar är patentbara och då handlar det om att få fram vad som var uppfinningar, som står på egna ben, i applikationen. Detta är dagens praxis. Koden som sådan är inte patentbar, utan det är idén bakom koden som skyddas. T ex hur något skall presenteras till användaren, ex. rullgardinsmenyer. Han ser det som ett problem att det inte är kommunicerat att det går att ta patent på sådana här uppfinningar. Sedan tror han att det bidrar till motviljan att det är företag såsom Microsoft och IBM som tar patent.

Just det att det är idén bakom som skyddas gör att det inte är mjukvaran som sådan man skyddar. Detta leder till att det blir OK enligt lagen. **Patent är ett idéskydd.**

Kan man få patent på konceptet att kommunicera med en skrivare?

Ja och nej; Ju högre nivå man lägger en patentansökan desto svårare blir det att få patent. I patentansökan måste det stå hur det skall lösas. Jag kan inte få patent på något utan att beskriva hur det går till. Ju mer man beskriver desto mer begränsat blir patentskyddet. Tyvärr finns det exempel där patentverket har släppt igenom patent som blir alltför vida pga att lösningen inte är beskriven tydligt nog. Detta är inte specifikt för mjukvarupatent utan detta gäller alla sorters patent. Speciellt tydligt är detta när det kommer ett tekniksprång när patentverket inte hinner med att sätta sig in ordentligt i tekniken. Detta löser sig själv (efter 20 år). Man kan också inför en domstol ogiltigförklara ett patent (stämna någon för felaktigt patent).

Tar upp exemplet med Acacia och deras patent på realtidsöverföring av bild och ljud över nätverk.

Vi hade inte numret så diskussionen blev hypotetisk

Fabian säger att de antagligen har specat tydligt hur de skulle lösa detta, men de kan inte få patent på idén att överföra bild och ljud som sådant.

Om man frågar företaget varför de missbrukar sitt patent så kommer de att svara att de inte alls missbrukar det. De har ett godkänt patent och de har investerat pengar i det. De vill ha tillbaka de investerade pengarna. Dessutom finns det säkert en kärna i patentet som är korrekt. Det kan alltså finnas flera patentkrav i ett och samma patent. Vissa av dem kan vara irrelevanta, men andra är helt ”legala”.

Problemet är att det är ingen som hjälper dig att ogiltigförklara ett patent. Om man får ett kravbrev på att man utnyttjat ett patent olagligt och man bestrider det, kan det gå till domstol. Om man förlorar så åker man på att betala båda sidornas domstolskostnader. Om då licensavgiften är på 100 000 och företaget riskerar att betala 500 000 i domstolskostnader betalar de flesta licensavgiften. Även om man är ganska säker på att få rätt kan det bli dyrt.

Är det kört för små företag att hävda sig?

Tyvärr är det så att små företag har svårt att hävda sig mot stora företag. Detta är inget unikt med patentsystemet, utan det är likadant i marknadsrätt etc.

Så man kan säga att små företag kan lyckas om de ger sig på andra små?

Fabian: Så kan man säga. Man kan också ge sig på stora företag för stora företag räknar vad de sparar mest pengar på. Om t ex ett litet företag kräver ett stort företag på 100000 och de stora företaget uppskattar rättegångskostnader till 1000000 så kan de mycket väl betala det mindre eftersom de då sparar 900000.

Är din uppfattning att alltså att man skall kunna ta patent på mjukvara om de uppfyller kraven i patentlagstiftningen?

Fabian: Ja

Mjukvara är som vilken annan uppfinning som helst?

Fabian: Ja

Även om det inte uppfyller kravet på teknisk karaktär?

Nej, kravet på teknisk karaktär ligger fast. Med definitionen på teknisk karaktär skiljer sig åt mellan olika människor.

Parlamentet kom med ett motförslag där de försökte definiera teknisk karaktär så som att de på något sätt skulle beröra de fysiska naturlagarna

Fabian: Detta är nonsens tycker jag. Jag vet inte exakt vilket av ändringsförslagen detta var, men de flesta av dessa ändringsförslag är vaga. Syftet är ju givetvis att man tycker att europeisk patentprefix har misslyckats att definiera uttrycket teknisk karaktär. Det finns någon artikel där man talar om att bara tillverkningsindustrin har teknisk karaktär, men det har aldrig tidigare fått någon lagstiftning som begränsar patenträtten till någon enskild industri. Man skall kunna ta patent på alla uppfinningar. Med det är klart att naturlagarna styr skärmen och det jag ser på skärmen. Problemet med teknisk karaktär är att det är ganska lätt att uppnå och det kan man se som ett problem.

På senaste praxis kan man se att tröskeln för uppnå teknisk karaktär är låg. Det som patentverket nu tittar på istället är uppfinningshöjd, man bryr sig alltså inte så mycket om teknisk karaktär. I senaste praxis så är det de tekniska särdragen som skall stå för

uppfinningshöjden. Allt annat skalas bort. Därmed blir det t ex omöjligt att uppnå uppfinningshöjd med en affärsmetod. (ca 31:00, kan behövas lyssnas om)

Ser du någon grupp som förlorar om det kommer en lag som befäster praxis?

Det kommissionens förslag som försöker befästa praxis. Parlamentets förslag skulle egentligen omöjliggöra patentering av all datorimplementerad teknik.

Det mest begränsade förslaget som jag har tittat på skulle göra stora delar av Ericssons och Nokias patentportföljer värdelösa. Inte nog med att man vill förändra sättet som man beviljade patent på utan man sa också att patent som redan är beviljade; de skall inte gälla längre. Och sådan retroaktiv lagstiftning är väl allmänt tveksam.

Om detta mest begränsade förslaget går igenom skulle de skada små företag mest. De stora klara sig alltid, men jag har flera små kunder som patenterar sin teknik (enda sättet att skydda sig) och ingår sedan avtal med större företag. Om dessa patent blir värdelösa kommer de stora företagen att säga ”jo, det där avtalet skall vi nog ta och förhandla om”. I detta fallet har de inget att sätta emot.

De som inte påverkas är de som inte har några patent. I princip så tjänar de på att andras patent blir värdelösa. När alla andra blir svagare blir de starkare.

Jag kan inte tänka mig att det mest begränsade förslaget kommer att gå igenom. Jag tror inte att parlamentet förstod vilka följder som deras förslag kommer att få. Det skulle skada tillväxt och jobb alltför mycket. Nu känns det osäkert vad man kommer att komma fram till.

Det ursprungliga förslaget var att man skulle befästa praxis och då finns det fördelar med det nämligen det att man harmonisera patentlagstiftningen. Det är ju så att europeiska patentverket beviljar patent, men sedan tolkas de av de nationella domstolarna. Om man ogiltigförklarar ett patent så gör man det i ett land.

Om man då tänker på mindre företag, hur skall de hålla ordning på alla patent?

Det kan de inte.

Så då är det bara de stora företagen som har resurser att hålla ordning på alla patent som vinner på detta?

Om något företag lägger så mycket resurser på att kontrollera alla patent som beviljas så är det snarare en belastning för dem. De stora företagen lägger naturligtvis mer resurser på att bevaka patent, men det är oftast inte för att se om de gör intrång utan mer för att bevaka utvecklingen. Patent är en oerhörd källa till kunskap.

Det finns kanske en och annan som bevakar en konkurrent för att i förväg undvika att begå patentintrång, men det är nog väldigt ovanligt. Snarare är det så att den dagen någon hör av så då tar man smällen.

Den andra situationen är om man skall investera stora pengar så vill man vara säker på att denna skall gå och sälja sedan. Och då kommer man till oss och gör en sk freedom-to-operate-analys och då försöker vi göra den så bra som möjligt, men vi kan aldrig garantera att det inte kommer att ske något patentintrång (ca 37:30)

För små företag så är detta oftast inte ett alternativ. Investeringen i patent och patentundersökningar måste stå i proportion till tänkt investering. Däremot att gå in och göra lite sökningar i patentdatabasen kan man lära sig oerhört mycket på. (ca 38:30)

Erik Josefsson har lagt upp en ny databas med mjukvarurelaterade patent. Detta tycker jag är ett lysande initiativ...kanske inte av samma skäl som honom, men ändå.

Om jag t ex vill lära mig om streaming av video skulle jag använda tillgängliga patent som källa.

Erik: Men då får du ju inte använda den idén?

Nä, inte säkert. Det beror på vilket skyddsomfång de har på patentet. I den bästa av världar så kanske de har beskrivit mer än vad de fått skyddat i om patentet. Och det är så det är tänkt att fungera. Sedan finns det alltid problem med alla system, men jag har svårt att se att små företag missgynnas.

Men små företag har kanske inte resurserna att bevaka sina patent.

Samma problem har stora företag, men om säljarna som är ute inte märker intrånget så skadas man nog inte.

Innebär inte patent att man tvingas "uppfinna hjulet" flera gånger i om med att man inte kan använda de patenterade lösningarna?

Jo, men det är därför det finns en tidsbegränsning i patent.

Fabian anser att 20 år är för lång tid för mjukvaruindustrin och andra teknikområden. När utvecklingen sker i 6 månaders cykler så är 20 år för långt. Även 5 år är för långt. Kortare än så blir svårt praktiskt. (ca 43:30)

3G-tekniken som nu byggs ut är patenterad för 10 år sedan. Med kortare patenttid så hade ju inte Ericsson kunnat tjäna pengar på sina uppfinningar.

För ett alltför litet företag så är det för dyrt att söka patent, men detta är inte speciellt för patentsystemet. Det är även alltför dyrt att anlita en reklambyrå, etc.

För ett enmansföretag som inte har ambitionen att växa så är patent inte en bra idé, men om de vill växa så behövs kapital och då är patent en fördel. Jag har sådana kunder och de anställer folk. Enligt mig så är det risig propaganda att säga att små företag inte har något att vinna. Det är inte heller de som driver frågan utan det är de stora företagen som bygger sin affärsidé på upphovsrätt som driver den. Och det har jag förståelse för, men jag tycker att de har en tveksam retorik och att de ibland utnyttjar unga programmerare som aldrig kommer att ha någon nytta av det som de gör.

Men det är lätt att hitta många små företag vars hela verksamhet bygger på patent.

Men du anser att det är ok att företag är helt beroende av patent, att det är en del av affärsidén.

Anledningen till att de är beroende av patent beror på att patent fanns innan företaget så att säga. De är beroende av marknadsrätten också, men det är ingen som säger att vi skall avskaffa den. Och lika absurt är det att säga att redan beviljade patent skall ogiltigförklaras.

Vad tycker du om OS

Det är alldeles utmärkt

Kan de samverka?

Ja, det är hälsosamt att de samverkar.

Kan t ex ett stort företag ta patent på ngt som OS-rörelsen kommit på?

Nej, det kan de inte. Eftersom det är publicerat så kan ingen patentera det.

Är det din åsikt att patent på t ex kundvagnar och flikar är olyckliga nybörjarmisstag?

Nej, det är att hårdra det. Det finns många exempel på risiga patent, men kundvagnen vet jag inte om den är ett sådant. (ca 52:30)

Tänk så här. Folk sitter vid sin dator och skall handla. Det är svårt att få överblick...hur gör vi egentligen? Hur gör man i vanliga affärer? Man samlar på sig grejer och så går man till en kassa. Kan vi inte då inte visa det grafisk...sakerna som man har med sig.

Men är det då verkligen en ny idé? Idén som sådan finns ju redan och den är känd av alla. Dessutom är det ju så de flesta skulle lösa det, intuitivt.

Mmm, kanske. Det är en bedömningsfråga i och för sig, men framför allt beror detta på vilken nivå man lägger det på. Om man skriver i patentansökan att man gör på samma sätt som i snabbköpet så går inte det, men om man presenterar på vilket sätt. Om man skriver så att man presenterar varor på ett visst sätt och att man tar emot information från användaren och så kan man markera några varor så att de kopplas till en minnesarea. Man beskriver detaljerna helt enkelt. Och då är det inte längre uppenbart. Ok, vad är då känd teknik? Bl a snabbköp med kundvagn, också att man kan ha en internetsite. Om jag skall argumentera inför patentverket att detta patent skall gälla så skulle jag säga:

”Så ni menar alltså att om en programmerare sitter framför sin dator och skall lösa detta problemet så kommer han automatiskt att tänka på en kundvagn? Är ni inte kloka? Det är ju helt orimligt.” Hur man skulle fortsätta argumentet går inte att säga, men vad har de att sätta emot? De är tvungna att hålla med om att det är helt orimligt för det är helt orimligt. Det är en idé, det går inte i efterhand säga att denna idé var uppenbar. Man kan tycka att det är smart man kan tycka att det är logiskt, men det är magstarkt att säga att den är uppenbar. En kundvagn har ju fyra hjul och en stor gallerkorg; den kör man inte in i datorn. Och de har ju inte kallat det kundvagn, utan det som de har patent på är en metod där man först markerar vilka varor man vill köpa och får en återkoppling på skärmen. Sedan kommer man till en ny miljö där man sköter den ekonomiska transaktionen. De har kanske eller kanske inte haft kundvagnsanalogin i huvudet när de kom på det. Det är omöjligt att säga i efterhand, men det sättet att interagera med en Internetanvändare tror man att man var först med. Sedan kan man ifrågasätta om de verkligen var först med det och då kan man lägga energi på att undersöka det (ca 56:06), men det skall man vara medveten om att många redan försökt och misslyckats med.

Vad jag tycker är svårt är att se hur kan inte kan tycka att det är en uppenbar lösning? Jag kan iofs vara färgad av att jag har varit inne på internetbutiker med kundvagnar.

WWW skapades 1993 (johan och fabian enades om detta efter lite diskussion). Ansökan lämnades in 1994 och hur många hade handlat på nätet då?...inte många. De som ändå

hade gjort de hade antagligen då köpt en vara i taget eller så ringde de. Jag menar bara att det är svårt att i efterhand bedöma hur uppenbar en idé var för 9-10 år sedan. Och då var de var först med att skapa denna lösning; för att kunna hävda att det var fel. Då skall man kunna visa att hade inte de gjort det så är det helt uppenbart att näste man hade gjort det.

Och det är svårt att visa ja?

Det är väldigt svårt att visa. Det som man råkar ut för när man har sett en sak många gånger och då tycker är uppenbart, det är vad vi kallar "hindsight". Det här exemplet med kundvagnen är ett fall där åsikterna går isär. Det kanske var någon som hade gjort det innan, men då är det deras uppgift att träda fram och visa det. Jag tycker det är min uppgift att åtminstone väcka tanken att det kanske inte var uppenbart, det kanske var en uppfinning. Och om de var först med en uppfinning som har fått så stor spridning, är det då rätt att andra anser sig ha rätt att kopiera den hur som helst?

Så det är alltså en uppfinning även fast man tar något från den fysiska världen och för in i datorn? (ca 59:06) Även fast det i detta fallet kanske är en efterkonstruktion just det med kundvagnsnamnet? Funktionen är ju ändå den samma. Man samlar saker på ett stället och tar dem vidare till en kassa. Det fenomenet har ju funnits i den fysiska världen länge.

Det är en poäng. Om man ser på bokföring t ex så är det inte en uppfinning att ta ett befintligt bokföringssystem med papper och penna och datorisera det, för det inser vem som helst att det är lätt att göra. Det är ju själva grunden med datorer. Man uppfann datorer för att sköta administration, bokföring och liknande uppgifter. Men i exemplet med kundvagnen på en ehandelssite så är det inte lika självklart. Först måste man skapa metodiken för hur det skall gå till och sedan är det ganska lätt att komma på analogin (kundvagn). När man väl har kommit på hur man skall lösa det så kanske man kommer på att detta är ju precis som man gör i ett snabbköp.

Om man hade gjort i omvänd ordning. Om man utgått från kundvagnen (den fysiska) och sedan skapat en motsvarighet i datorn. Hade detta kunnat bli ett giltigt patent?

Helt hypotetiskt så hade det varit det ja. Det är ju fråga om en implementering som inte alls på något sätt är uppenbar och som dessutom kan varieras. De måste ju beskriva sin implementering och jag anser att det duger ju inte att skriva kundvagn utan det skall vara deras variant av kundvagn och det borde vara så att någon läser patentet och säger: "Detta var ju smart, men så får vi inte göra för det har de patent på. Vi får hitta på ett annat sätt att lösa det på." Det är ju inte alltid man kan gå runt patentet.

Då kommer vi tillbaka till hur mycket patentet skyddar?

Ja, det är ju så att ju mer "först" man är med något desto större skydd får man.

Det kan inte hända så att något företag uppfinner t ex kundvagnssystemet och använder det på sin hemsida och så kommer ngt annat företag och ser det och då patenterar det?

Nä, är det publicerat så går inte det. Något som händer ganska ofta däremot är att någon uppfinner ett kundvagnssystem och sedan kommer någon annan på en förbättring på

systemet och patenterar den förbättringen. Då är den första parten rökt eftersom alla vill ha det nya förbättrade systemet. Och det är väl det som stör folk.

Fabian uttalar sig om OS-rörelsen och om hur de genom sina avtal med användarna binder dem vid att inte sprida vidare och patentera tekniker (han påpekar också att han vet för lite om detta för att ha någon egentlig synpunkt.).

En sak som FSF tyckte var att informationsamhället kanske hotas. Som exempel hade de att man inte kunde se SVTs sändningar som ligger på webben för då måste man köpa realplayer (patentskyddad teknologi).

Har han någon TV-antenn hemma? (ca 1:06:16) Har han köpt den? Jag tycker det är skandal nämligen för jag måste köpa en antenn för att ta emot marksänd TV som jag har betalt licens för. (ironiskt)

Det är ju någon som utvecklar tekniken. Detta kanske var lite raljerande, men om man hårdrar det så är det, det handlar om. Varför skall någon kunna säga "jag har rätt till detta", han har inte rätt till det. Detta tycker jag är ett av de sämre argumenten från den sidan tycker jag, men det är också det som tilltalar många yngre programmerare, det här fria. Det finns inget fritt. Detta är marknadsekonomi. Den som har råd att hindra folk den hindrar folk. Man kan tycka att saker borde vara fria, men hur många saker borde inte vara fria då?

Ex.

Bio. Varför skall man beta något för att gå på bio?

Visst filmen kostade pengar och spela in med den visas ju där...jag skall ha rätt att planka in.

Det är ett dåligt argument.

Jag antar att det är så att han menar att sändningen är fri. Sändaren har tänkt att den skall vara fri. Exemplet med TV-antennen håller fortfarande. Det finns massor av patent som skyddar TV-antennar. För övrigt finns massor av patent som skyddar TV-apparater.

Det kan finnas en sida till och nu spekulerar jag.

Det kan vara så att SVT får pengar från Real för att de använder deras spelare. Om det är så är det ju inte helt fritt, det är bara så att Real betalar till SVT istället för mottagaren av sändningen.

Fabian tar upp dumma patentexempel (icke mjukvarurelaterade) (ca 1:13:00)

Meningen med det ursprungliga direktivet var att befästa praxis. Detta för att det inte skall kunna bli som i USA. Det är ju så att praxis böljar lite, men om man fastslog i lag så kunde man förhindra att det blir som i USA.

Kan det vara så att vilken åsikt man har är om man ser det utifrån uppfinnarens eller användarens synsätt?

Du menar då att jag har uppfinnarens synsätt ja. Det kan nog stämma. Patentsystemet är definitivt till för uppfinnaren. Det tillkom för att gynna innovationen och att uppfinnaren

skulle kunna tjäna pengar. Systemet är utvärderat många gånger och man har under sökt och kommit fram till att det är bra för samhällets utveckling. Det är ju det man ifråga sätter nu. Det kanske fortfarande är bra för uppfinnaren, men negativt för samhället. Om det är så, så tycker jag att det är rimligt att man inte har patentsystemet längre. Problemet är att det är lätt att hävda att det är så men det är svårt att visa att det är så. Tyngsta argumentet till att det inte är så är att de flesta jobben skapas inom utvecklingsindustrier som skyddar sina uppfinningar. I det fallen dr man visat på motsatsen så är det när man tittat på en liten sektor (ca 1:17:10). Om man tittar på ensamutvecklare så kanske de upplever att de hindras av patent, men de skapar och andra sidan så inga jobb.

Är det inte enligt gällande praxis tillåtet att ta patent på ren mjukvara?

Nej, men däremot har man kommit fram till en tolkning som många andra inte håller med om.

Talade vidare om varför kundvagnen gick att patentera

Bilaga B Åsiktsundersökning

E-postmeddelande 1

Hej,

Vi heter Erik Pettersson och Johan Sandblom och studerar på Göteborgs Universitet. Vi skriver just nu magisteruppsats i informatik om ämnet mjukvarupatent och dess påverkan på svenska företag. Vi hoppas att du har tid att svara på två korta frågor:

1. Är du för eller emot mjukvarupatent så som det beskrivs i EU-kommissionens förslag gällande harmonisering av EU-ländernas patentlagstiftning?
2. Motivera ditt svar på fråga 1.

Har du några frågor är du välkommen att höra av dig.

Tack på förhand
/Erik Pettersson och Johan Sandblom

Erik: <Eriks mobilnummer>
Johan: <Johans mobilnummer>

E-postmeddelande 2

Hej,

Den 2:e mars skickade vi en förfrågan till er om medverkan i en mycket kort mailenkät. Vi förstår att ni är mycket upptagna, men ber er ändå att ta er några minuter att skriva ner ett kort svar till oss.

Återigen, tack på förhand
/Erik Pettersson och Johan Sandblom

Ursprungligt brev:
Hej,

Vi heter Erik Pettersson och Johan Sandblom och studerar på Göteborgs Universitet. Vi skriver just nu magisteruppsats i informatik om ämnet mjukvarupatent och dess påverkan på svenska företag. Vi hoppas att du har tid att svara på två korta frågor:

1. Är du för eller emot mjukvarupatent så som det beskrivs i EU-kommissionens förslag gällande harmonisering av EU-ländernas patentlagstiftning?

2. Motivera ditt svar på fråga 1.

Har du några frågor är du välkommen att höra av dig.

Tack på förhand

/Erik Pettersson och Johan Sandblom

Erik: <Eriks mobilnummer>

Johan: <Johans mobilnummer>

Svar

Charlotte Cederschiöld (M), Gunnar Hökmark (M) och Anna Ibrisagic (M)

Hej

Tack för era frågor. Gunnar har bett mig att skicka över vårt ställningstagande i frågan.

Med vänliga hälsningar

Ulf Emanuelli

Vi moderater är för ett starkt patentskydd, även på uppfinningar som är datorrelaterade. Vi anser däremot inte dessa patent skall skydda dataprogram i sig utan kopplingen till den tekniska lösningen, alltså den funktion, metod eller process som blir resultatet av programmets körning i datorn.

Klara och tydliga regler utgör grunden för många små och medelstora företags möjligheter att kunna utnyttja sina uppfinningar. Små företag är ofta mer beroende av ett fåtal patent än de stora företagen som de konkurrerar med. Ett tydligt direktiv är därför positivt för små och medelstora företag.

Det är viktigt att understryka att det nu aktuella förslaget inte förändrar möjligheterna att patentera datorrelaterade uppfinningar. Direktivet skall inte utvidga nu gällande europeisk patenträtt utan syftet är att kodifiera de nu gällande reglerna vid European Patent Office (EPO) samt att harmonisera implementeringen i de olika medlemsstaterna. Det skall skapa ett klart och tydligt ramverk utifrån vilket patentansökningar skall värderas. Det skall även vilket är viktigt, ge EPO en rättslig grund att neka patent på ren mjukvara, algoritmer samt affärsmetoder.

Parlamentet inväntar för närvarande rådets text. De utkast som finns visar att rådet nått långt i sin strävan att klargöra och garantera att direktivet kommer att uppfylla de krav som ovan redovisats. Under förutsättning att man lever upp till dem i det slutliga dokumentet kommer vi att stödja rådets slutsatser.

I parlamentets första läsning antogs flera ändringsförslag som bryter mot TRIPS (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights), en del i WTO-avtalet. Vi kommer även i andra läsningen vara emot sådana ändringsförslag.

Direktivet om mjukvarupatent är viktigt för den europeiska ekonomin och konkurrenskraften. Vi anser att mycket av kritiken mot förslaget bygger på felaktigheter och missuppfattningar.

Christofer Fjellner (M)

Hej!

jag har inte jobbat med/röstat om denna fråga ännu. Har därför inte hunnit sätt mig in i den tillräckligt. Hänvisar därför till Charlotte Cederschiöld som jobbat med den mkt mer.

Mvh,
Christofer Fjellner

Anders Wijkman (Kd)

Hej,

Jag är emot det förslag som EU-kommissionen lagt. Från Parlamentets sida försökte vi också få Kommissionen att dra tillbaka sitt förslag. Men vi lyckades ej.

Ett patent på mjukvara skulle hårddraget vara detsamma som att patentera delar av det svenska språket. Ett patent kan, enl min mening, bara gälla specifika produkter och tjänster. Där ingår naturligtvis datastöd i allt större utsträckning, men då kopplat till en specifik teknisk lösning. För själva mjukvaran är copy-write det riktiga skyddet.

Vänlig hälsning
Anders Wijkman

Jan Andersson (S), Anna Hedh (S), Ewa Hedkvist Petersen (S), Inger Segelström (S) och Åsa Westlund (S)

Hej Eric och Johan,

Jag ska försöka beskriva de svenska socialdemokraterna i Europaparlamentets syn på mjukvarupatentet.

Första gången Ärendet behandlades i parlamentet tyckte vi socialdemokrater att det behövs en lagstiftning på området, därför att en gemensam europeisk patentlagstiftning på dataområdet skapar klarhet och rättssäkerhet. Det Är inte rimligt att patentansökningar behandlas olika i olika medlemsstater. Men det Är också viktigt att poängtera att vi inte ville göra det möjligt att patentera själva mjukvaran. Idag gör artikel 52 i den europeiska patentkonventionen att patent på datorprogram utesluts och detta vill vi inte Ändra på.

Kommissionen har heller aldrig avsett att göra programvara patenterbar, vilket bland annat kommissionär Bolkestein understrukt vid flera tillfällen.

Vi socialdemokrater vill grundligt sätta oss in i den tekniska problematiken och hitta en avvägning mellan ekonomiska behov, samtidigt som uppfinningsrikedom och innovationskraft inte får begränsas. Vi tror att det är möjligt att hitta en sådan balans. Detta arbetar vi för tillsammans med våra partikamrater i parlamentet och i förhandlingar med andra partigrupper, vilket är det sedvanliga sättet att bedriva parlamentsarbete.

Förslaget har omgetts av en intensiv lobbykampanj från företag, enskilda och intressegrupper. Vi socialdemokrater försöker lyssna på de olika uppfattningar som förs fram, men försöker i slutändan att bilda en självständig linje. Det är oerhört viktigt att inte låta sig uppslukas av vad intressegrupper påstår och på så sätt gå helt i lobbyisternas ledband.

Vi svenska socialdemokraternas kan se ett behov av en lagstiftning på området, men vi försöker också ta programindustrin på allvar. Vi vill inte att det ska bli möjligt att patentera mjukvara eller icke-tekniska applikationer likt den amerikanska modellen.

Mvh

Matilda Hulth

Politisk sekreterare för de svenska socialdemokraterna i Europaparlamentet

Maria Carlshamre (Fp) och Cecilia Malmström (Fp)

E-postmeddelande 1

Hej!

Ta kontakt med Maria Lindström mcarlshamre-assistant2@europarl.eu.int för besked om våra parlamentarikers syn på patentet.

Bästa hälsningar

Jenny Sonesson

E-postmeddelande 2

Hej,

Det s.k. mjukvarupatentet är en fråga som Cecilia Malmström engagerat sig i. CM anser att det behövs någon form av lagstiftning på området. Tyvärr var kommissionens ursprungliga lagförslag inte så bra enligt CM. Nu försöker parlamentet förbättra förslaget.

När frågan mjukvarupatentet för första gången behandlades i Europaparlamentet i

november 2003 var förslaget otydligt och rörigt. Folkpartiets representanter avstod i voteringen (CM var föräldraledig och ej närvarande). CM har hela tiden följt frågan noga och var en av dem som agerade för att Europaparlamentet skulle skicka tillbaka förslaget till kommissionen för omarbetning. Dessvärre valde kommissionen att inte dra tillbaka förslaget. Detta är beklagligt men helt enligt regelboken.

CM anser att det är angeläget att vi får en välbalanserad och tydlig lagstiftning på området. Det är viktigt att företag ska kunna skydda sina datorrelaterade uppfinningar. Samtidigt bör det säkras att förslaget inte innebär att ren mjukvara kan patenteras. Det känns inte 100 % klart att detta inte blir fallet med förslaget. I det nuvarande förslaget är begreppet tekniskt bidrag väldigt oklart. Vi får inte skapa ett direktiv som hindrar innovationer.

Maria Carlshamre var inte med under första läsningen av mjukvarupatentet. Hon tillträdde som bekant som parlamentariker i september. Maria Carlshamre fokuserar på frågor som rör våld mot kvinnor och trafficking och avböjer att kommentera detaljerna i detta direktiv i dagsläget.

Notera alltså att varken Cecilia Malmström eller Maria Carlshamre inte deltog under omröstningen av det sk mjukvarupatentet under den första läsningen. Ett tips till er kan vara att kontakta de parlamentariker som satt förra mandatperioden och röstade om direktivet, men som inte sitter denna mandatperiod.

JAg hoppas att detta svar kan vara till någon hjälp!

Mvh,

Folkpartiets Europaparlamentariker genom

Maria Lindström

Lena Ek (C)

Inget svar.

Carl Schlyter (Mp)

E-postmeddelande 1

Hej, och tack för ert mejl. Carl Schlyter har bett mig svara på det åt honom.

1. Vi är emot det förslag direktiv om patent på datorrelaterade uppfinningar som nu behandlas i EU:s ministerråd.

2. Både Miljöpartiet de Gröna och den gröna gruppen i EU-parlamentet har länge arbetat för att ren mjukvara inte ska vara patenterbar. Det direktiv som nu diskuteras är otydligt

och förledande skrivit, men tillåter tyvärr patent på ren mjukvara i strävan att anpassa det till dagens "praxis". Tyvärr är dagens praxis felaktig och EPO beviljar patent som inte har lagstöd. Om de patenten nu får lagstöd så kan det bli mycket svårt för mindre företag som jobbar med mjukvaruutveckling att hävda sig mot de stora företagen. Däremot kan de stora företagen skydda sina positioner genom de avtal de har som ger dem tillgång till varandras patentportföljer.

Miljöpartiet föredrar att området databehandling undantas från patenterbarhet då det inte är ett teknikområde, precis som matematik inte är ett teknikområde. Det är också en linje som fått majoritetsstöd i EU-parlamentet tidigare.

Vänligen, Johan Schiff
Assistent åt Carl Schlyter
Miljöpartiet de Gröna
Tel: 08-786 46 25

E-postmeddelande 2

Hej jag trodde jag svarat på den hade ett bestämt minne av det men såg inget i utboxen, sorry.

Vi heter Erik Pettersson och Johan Sandblom och studerar på Göteborgs Universitet. Vi skriver just nu magisteruppsats i informatik om ämnet mjukvarupatent och dess påverkan på svenska företag. Vi hoppas att du har tid att svara på två korta frågor:

1. Är du för eller emot mjukvarupatent så som det beskrivs i EU-kommissionens förslag gällande harmonisering av EU-ländernas patentlagstiftning?

Starkt Emot

2. Motivera ditt svar på fråga 1.

De använder fel metod för att försöka skydda vissa tekniska apparater. Storbolagens jurister har lurat i Kommissionen, regeringarna och företagens branschorganisationer att det är på detta sätt som ABS-bromsar och diskmaskiner skyddas.

De har helt fel detta förslag kommer leda till att storbolagen dödar parallell utveckling av programvara från små företag och frivilliga som gör saker utan profitintresse som primära mål.

Upphovsrätten är mer anpassad för att ta hand om konkurrensen i detta område än patenträtten. När det gäller avancerade tekniska lösningar (som officiellt är upphovet till lagstiftningen) så är det just den maskinens funktion som borde patenteras inte mjukvaran för styrningen som ju mer är att likna vid en manual, och dessa patenteras som bekant inte.

I USA har patenten minskat företagens utvecklingsavdelningar och ökat deras

juristavdelningar, en dålig utveckling vi borde undvika.

Mvh,

Carl Schlyter

Eva-Britt Svensson (V)

1. Jag är emot kommissionens förslag.
2. Ett argument är att små-medelstora företag/programutvecklare riskerar att slås ut om kommissionens förslag antas. Situationen i USA - med liknande av kommissionen föreslagen patentlagstiftning - visar att den föreslagna lagstiftningen inte löser problem - utan tvärtom förvärrar problemen.

Kort-kort svar men många av mina argument finns på olika hemsidor, ex vis www.nosoftwarepatents.com varför jag inte upprepar väl kända argument.

Jonas Sjöstedt (V)

Hej,

Här kommer svar från Jonas Sjöstedt;

1. Jag är emot mjukvarupatent så som det beskrivs i EU-kommissionens förslag gällande harmonisering av EU-ländernas patentlagstiftning.
2. Förslaget riskerar att leda till besvärliga monopolsituation, där de stora företagens ställning kommer att stärkas, och där den teknologiska utvecklingen kommer att hämmas.

Hälsningar,

Daniel Bladh
Assistant of MEP Jonas Sjöstedt
European Parliament
ASF 7F 263

Tel: +32 2 284 75 63
Mobil: +32 498 54 94 24
Fax: +32 2 284 95 63

Hélène Goudin (JI), Nils Lundgren (JI) och Lars Wohlin (JI)

Inget svar.

Bilaga C Enkätfrågor

Enkätundersökning om mjukvarupatent

Följande enkät ingår i vår magisteruppsats om mjukvarupatent, som just nu skrivs på Institutionen för Informatik vid Göteborgs universitet, och har skickats ut till ett antal företag.

Även om ni inte har någon egen mjukvaruutveckling är det intressant för oss att få veta era tankar och synpunkter kring mjukvarupatent. Är det någon fråga ni inte kan eller vill besvara så hoppa över den. I enkäten likställs ordet "mjukvarupatent" med uttrycket "patent på mjukvarurelaterade uppfinningar". Observera att enkäten är helt anonym, vilket innebär att svaren ej kopplas samman med den svarande.

Tack för er medverkan!
Erik Pettersson och Johan Sandblom

Kontaktuppgifter:

Erik Pettersson
s02eripe@informatik.gu.se
0707-17 75 75

Johan Sandblom
johan.sandblom@gosta.se
0739-87 60 45

FRÅGA 1

Vilken befattning har du inom företaget?

FRÅGA 2

Hur många anställda har ni?

FRÅGA 3

Har ni egen mjukvaruutveckling?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

Frivillig kommentar

FRÅGA 4

Har ni någon funktion inom företaget som hanterar juridiska frågor?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

Frivillig kommentar

FRÅGA 5

Känner ni till begreppet mjukvarupatent?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

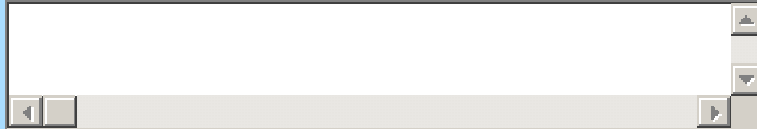
Frivillig kommentar

FRÅGA 6

Har ert företag undersökt effekterna av mjukvarupatent?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

Frivillig kommentar

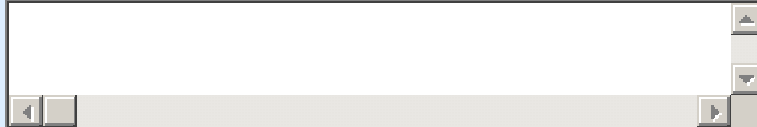

FRÅGA 7

Ser ert företag några möjligheter med mjukvarupatent?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

Frivillig kommentar

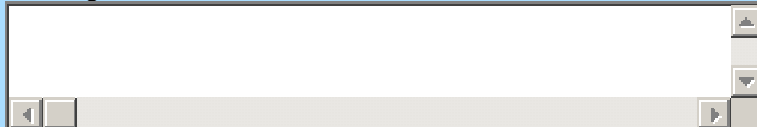

FRÅGA 8

Ser ert företag några risker med mjukvarupatent?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

Frivillig kommentar

FRÅGA 9

Har ert företag någon gång ansökt om mjukvarupatent?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

Frivillig kommentar

FRÅGA 10

Har ni någon handlingsplan för om ni blir anklagade för patentintrång?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

Frivillig kommentar

FRÅGA 11

Arbetar ni aktivt med att undvika att använda patenterade lösningar i er mjukvara?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

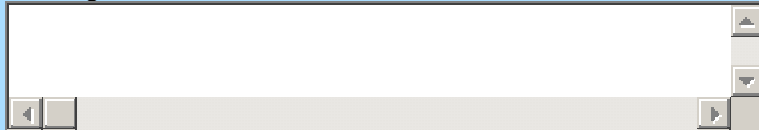
Frivillig kommentar

FRÅGA 12

Vilken storlek av företag tror ni har mest att vinna på mjukvarupatent?

- ☐ Mindre än 20 anställda
- ☐ Mellan 20 och 250 anställda
- ☐ Mellan 250 och 1000 anställda
- ☐ Mellan 1000 och 5000 anställda
- ☐ Mer än 5000 anställda
- ☐ Ingen
- ☐ Vet ej

Frivillig kommentar

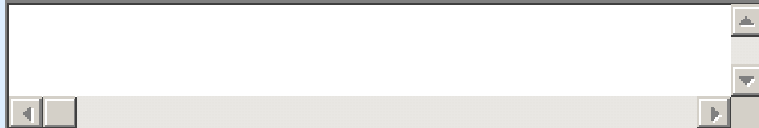
A text input field with a light gray border and a white background. It has a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom. The field is currently empty.

FRÅGA 13

Hur tror ni konkurrensen påverkas av mjukvarupatent?

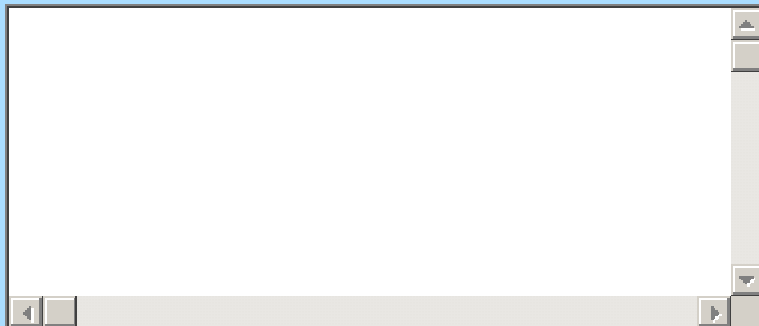
- ☐ Stimuleras
- ☐ Hämmas
- ☐ Vet ej

Frivillig kommentar

A text input field with a light gray border and a white background. It has a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom. The field is currently empty.

FRÅGA 14

Övriga synpunkter

A text input field with a light gray border and a white background. It has a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom. The field is currently empty.

FRÅGA 15

Om ni vill ha en kopia på uppsatsen när denna är klar, fyll då i e-postadress till vilken den skall skickas:

Lämna in enkät

Bilaga D Enkätförfrågningar

Enkätutskick 2005-03-22 (HTML-format)

Enkätundersökning om mjukvarupatent

Hej,

Vi är två studenter som läser sista terminen på systemvetenskapliga programmet vid Göteborgs Universitet. Just nu skriver vi vår magisteruppsats inom ämnet informatik om mjukvarupatent och dess eventuella påverkan på utvecklingsföretag.

Nu genomför vi en enkätundersökning bland utvecklingsföretag, och skulle uppskatta om någon på ert företag ville svara på denna. Enkäten består av 15 stycken frågor och tar därför inte många minuter att besvara. Era svar behandlas anonymt och helt konfidentiellt. I uppsatsen kommer era svar inte att kopplas samman med ert företag.

Er medverkan är väldigt viktig för vår studie, vi ber er därför svara även om ni inte har någon ståndpunkt vad gäller mjukvarupatent.

Om ni vill, skickar vi en kopia av uppsatsen när den är klar, vilket blir i juni 2005.

Enkäten besvaras genom att klicka här:

[Länk till enkät](#)

Om länken ovan inte fungerar, följ nedanstående länk och fyll i id-nummer:

3782193647

<http://webb.informatik.gu.se/~s02eripe/enkat/index.php>

Tack för er medverkan!

Erik Pettersson och Johan Sandblom

Kontaktuppgifter:

Erik Pettersson

s02eripe@informatik.gu.se

<Eriks mobilnummer>

Johan Sandblom

johan.sandblom@gosta.se

<Johans mobilnummer>

Påminnelse skickat 2005-03-31 (HTML-format)

Enkätpåminnelse

Hej,

För drygt en vecka sedan skickade vi ut en förfrågan till er om att svara på en enkätundersökning om mjukvarupatent. Vi förstår om ni är upptagna, men skulle vara oerhört tacksamma om ni ville ta er några minuter att besvara denna enkät för att vår undersökning skall ge en så rättvisande bild som möjligt. Det ursprungliga mailet återfinns nedan.

Enkäten besvaras genom att klicka här:

[Länk till enkät](#)

Med vänliga hälsningar,
Erik Pettersson och Johan Sandblom

Ursprungligt meddelande:

Enkätundersökning om mjukvarupatent

Hej,

Vi är två studenter som läser sista terminen på systemvetenskapliga programmet vid Göteborgs Universitet. Just nu skriver vi vår magisteruppsats inom ämnet informatik om mjukvarupatent och dess eventuella påverkan på utvecklingsföretag.

Nu genomför vi en enkätundersökning bland utvecklingsföretag, och skulle uppskatta om någon på ert företag ville svara på denna. Enkäten består av 15 stycken frågor och tar därför inte många minuter att besvara. Era svar behandlas anonymt och helt konfidentiellt. I uppsatsen kommer era svar inte att kopplas samman med ert företag.

Er medverkan är väldigt viktig för vår studie, vi ber er därför svara även om ni inte har någon ståndpunkt vad gäller mjukvarupatent.

Om ni vill, skickar vi en kopia av uppsatsen när den är klar, vilket blir i juni 2005.

Enkäten besvaras genom att klicka här:

[Länk till enkät](#)

Om länken ovan inte fungerar, följ nedanstående länk och fyll i id-nummer: 3782193647

<http://webb.informatik.gu.se/~s02eripe/enkat/index.php>

Tack för er medverkan!
Erik Pettersson och Johan Sandblom

Kontaktuppgifter:

Erik Pettersson
s02eripe@informatik.gu.se
<Eriks mobilnummer>

Johan Sandblom
johan.sandblom@gosta.se
<Johan mobilnummer>

Bilaga E Enkät svar

Företagsid	Vilken befattning har du inom företaget?	Hur många anställda har ni?	Har ni egen mjukvaruutveckling?	Kommentar
1	VD	2	Ja	
2	Marknadschef	2	Ja	
3	VD	2	Ja	
4	VD / Konsult	2	Ja	Bara åt kunder på konsultbasis
5	Systemutvecklare	3	Nej	Utvecklar bara på uppdrag av kund
6	Delägare, utvecklingsansvarig	3	Ja	
7	Delägare	4	Ja	
8	VD	5	Ja	
9	Ägare / VD	5	Nej	Konsult
10	Ägare / Personalansvarig	7	Ja	
11	Utvecklare/företagsledare	8	Ja	
12	Ägare	10	Ja	
13	Vice VD	10	Ja	
14	VD	14	Ja	
15	Systemutvecklare, konsult	14	Ja	Vi arbetar i huvudsak med nyutveckling av programvaror.
16	VD	15	Nej	Vi utvecklar åt våra kunder som konsulter.
17	Operativ chef	15	Ja	
18	Ekonomiansvarig	17	Ja	
19	VD	20	Nej	Vårt systerbolag <Namnet borttaget för att skydda anonymiteten> utvecklar mjukvara.
20	Försäljningsansvarig	20	Ja	
21	VD	21	Ja	
22	Produktansvarig	23	Ja	
23	Utvecklingschef	23	Ja	
24	Säljchef	65	Ja	
25	VD	75	Nej	Utför endast uppdrag åt kunder
26	Affärsrådeschef	95	Ja	
27	Produktchef	110	Ja	
28	konsultchef	160	Ja	
29	Affärsutveckling	170	Ja	
30	Enhetschef utveckling	205	Ja	
31	Programmeringschef	210	Ja	
32	Konsultchef	400	Ja	
33	IT architect/engineer	4000	Ja	I princip all mjukvara som företaget utvecklar används inom företagsgruppen. Några programprodukter säljs/har sålts extern.
34	Inget svar		Ja	

Företagsid	Har ni någon funktion inom företaget som hanterar juridiska frågor?	Kommentar	Känner ni till begreppet mjukvarupatent?	Kommentar
1	Nej		Ja	
2	Nej		Nej	
3	Nej		Ja	
4	Nej		Ja	
5	Nej		Ja	Kan inga detaljer
6	Nej		Ja	
7	Nej		Ja	
8	Nej	Ingen separat funktion då vi är ett så litet företag, men i den mån juridiska frågor kommer upp hanteras de av undertecknad.	Ja	
9	Nej		Ja	
10	Nej	Har en advokat vi anlitar vid behov.	Ja	
11	Nej		Ja	
12	Ja		Ja	
13	Nej		Ja	
14	Ja		Nej	
15	Nej		Ja	
16	Nej	Vi anlitar externt.	Ja	
17	Nej		Ja	
18	Nej		Ja	
19	Ja	VD	Ja	
20	Ja		Ja	
21	Nej		Ja	
22	Nej		Nej	
23	Ja	Ja, på koncernnivå	Ja	
24	Ja		Ja	
25	Nej		Ja	
26	Ja	Uppdelat på olika personer. Ekonomi och rena juridiska ärenden.	Ja	
27	Ja		Ja	
28	Nej	Vänder sig till extern advokat.	Ja	
29	Nej	Hanteras men hjälp av extern hjälp	Ja	
30	Ja		Ja	
31	Nej		Ja	
32	Ja		Ja	
33	Ja		Ja	
34	Vet ej		Ja	Ja, fast vet väldigt lite

Företagsid	Har ert företag undersökt effekterna av mjukvarupatent?	Kommentar	Ser ert företag några möjligheter med mjukvarupatent?	Kommentar
1	Nej		Nej	
2	Nej		Vet ej	
3	Nej		Vet ej	
4	Nej		Vet ej	
5	Nej		Vet ej	
6	Nej		Ja	
7	Ja		Ja	
8	Ja	Hållt oss allmänt informerade genom tidningar et c samt vid ett tillfälle i korta ordalag diskuterat det med en patentbyrå. Om detta är tillräckligt för det ni avser i svaret "Ja" vet jag inte.	Nej	
9	Nej		Ja	
10	Nej		Vet ej	
11	Ja		Nej	
12	Nej		Nej	
13	Nej		Vet ej	
14	Nej		Vet ej	
15	Ja	Inte mer än att vi har läst om och diskuterat dem. Vi har en god uppfattning av hur läget är i USA där mjukvarupatent har ställt till det en hel del.	Nej	Vi har väl egentligen inte "uppfunnit" några patenterbara program. Dessutom har vi inte de finansiella musklerna att skaffa och underhålla ett sådant patent.
16	Ja		Ja	
17	Nej		Nej	
18	Ja		Vet ej	
19	Nej		Nej	
20	Nej		Nej	
21	Nej		Vet ej	
22	Nej		Nej	
23	Ja		Ja	
24	Ja		Ja	
25	Nej		Nej	
26	Nej		Nej	
27	Nej		Nej	Inte med de produkterna vi har.
28	Nej	Förmodligen inte. Respondenten osäker.	Ja	
29	Vet ej		Ja	
30	Nej		Vet ej	
31	Ja		Nej	
32	Vet ej		Nej	
33	Vet ej	Jag tror att detta ännu inte har diskuterats.	Nej	
34	Vet ej		Vet ej	

Företagsid	Ser ert företag några risker med mjukvarupatent?	Kommentar
1	Ja	
2	Vet ej	
3	Vet ej	
4	Vet ej	
5	Ja	
6	Ja	
7	Ja	
8	Ja	
9	Ja	
10	Ja	
11	Ja	
12	Ja	Oklart bevisläge gynnar företag med stora resurser (kan skrämma andra genom att hota med process)
13	Vet ej	
14	Vet ej	
15	Ja	Betydanade då de patent som har och kommer tillämpas är allt för generella. Det finns en risk att vi av misstag "uppfinner" ett program eller tillämpning som någon annan "uppfunnit" tidigare.
16	Ja	
17	Ja	För dyrt och krångligt, för mycket gråzon om vad som är särskilt patent, ex. logaritmer.
18	Vet ej	
19	Vet ej	
20	Nej	
21	Vet ej	
22	Nej	
23	Vet ej	Har ej gjort någon djupare SWOT-analys
24	Nej	
25	Vet ej	Men är ganska skeptisk till mjukvarupatent
26	Nej	Kostar mer än det smakar och att det är svårt att se någon långsiktig vinst att få ett patent som är tidsbegränsat. Om man har en tillräckligt unik produkt tar det ändå tid för konkurrenterna att kopiera och komma ikapp.
27	Ja	Att det är svårt att avgränsa vad patenten gäller.
28	Vet ej	
29	Ja	
30	Ja	Patent generellt. Risk att någon kommer på vår idé när vi skickat in vår ansökan eftersom handlingarna är offentliga.
31	Ja	
32	Vet ej	
33	Ja	
34	Vet ej	

Företagsid	Har ert företag någon gång ansökt om mjukvarupatent?	Kommentar	Har ni någon handlingsplan för om ni blir anklagade för patentintrång?	Kommentar
1	Nej		Nej	
2	Nej		Nej	
3	Nej		Nej	
4	Nej		Nej	
5	Nej		Nej	
6	Nej		Nej	
7	Nej		Nej	
8	Nej		Nej	
9	Nej		Nej	
10	Nej		Nej	
11	Nej		Nej	
12	Ja	Fast man var tvungen att beskriva det som metod.	Nej	
13	Nej		Nej	
14	Nej		Nej	
15	Nej		Nej	
16	Ja		Nej	
17	Nej		Nej	
18	Nej		Nej	
19	Nej		Nej	
20	Nej		Nej	
21	Nej		Nej	
22	Nej		Nej	
23	Nej	Inte vad jag vet i alla fall	Ja	Ja, på koncernnivå
24	Vet ej		Ja	
25	Nej		Nej	Men har försäkring om skadeståndsskydd
26	Nej	Inte under <Respondentens namn borttaget för att skydda anonymiteten> tid.	Nej	Ringer juristen
27	Nej	Inte under de 4 år som <Namnet borttaget för att skydda anonymiteten> varit på boss media i alla fall.	Nej	Juristen kollar upp de licenser vi har och använder. Mest förebyggande arbete. Ingen direkt handlingsplan.
28	Nej		Nej	Kontaktar extern advokat
29	Vet ej		Ja	
30	Vet ej		Ja	Har generella krishanteringsplaner
31	Nej		Ja	
32	Vet ej		Vet ej	
33	Nej		Nej	
34	Vet ej		Vet ej	

Företagsid	Arbetar ni aktivt med att undvika att använda patenterade lösningar i er mjukvara?	Vilken storlek av företag tror ni har mest att vinna på mjukvarupatent? (Antal anställda)	Kommentar
1	Nej	Ingen	
2	Nej	Vet ej	
3	Nej	Mellan 20 och 250	
4	Nej	Vet ej	Små inovativa företag kan komma med bra uppfinningar och därmed vara vinnare, men dom blir i så fall uppköpta av större.
5	Ja	Ingen	
6	Ja	Mellan 250 och 1000	
7	Nej	Vet ej	
8	Nej	Mer än 5000	
9	Ja	Mellan 1000 och 5000	Vet ej exakt, men större företag har mest att vinna
10	Nej	Mer än 5000	
11	Inget svar	Vet ej	De som lyckas ta patent och kan tjäna pengar på det.
12	Ja	Ingen	
13	Ja	Mellan 1000 och 5000	
14	Nej	Vet ej	
15	Nej	Mer än 5000	Stora företag kan använda pantent för att kväva mindre konkurrenter samtidigt som de har avtal med andra stora företag om att de får använda varandras patent. Patent som en gång var tänkta att användas för att skydda små inovatörer har blivit ett verktyg för att hindra sund konkurrens.
16	Nej	Mer än 5000	
17	Ja	Mer än 5000	I Sverige ex. WM-data
18	Vet ej	Mellan 1000 och 5000	Alla som har patent kan naturligtvis vinna på det men att söka och få patent är väldigt kostsamt och för mindre företag är det svårt att finansiera detta.
19	Nej	Vet ej	
20	Ja	Vet ej	
21	Nej	Mer än 5000	
22	Nej	Vet ej	Det beror på vad man utvecklar och vilken bransch man är aktiv inom. I vår bransch effektiviserar vi beräkningsarbete, men inom andra inriktningar kan du finnas större nytta.
23	Ja	Vet ej	Beror på, de med mest kunder har mest att vinna
24	Ja	Mellan 250 och 1000	
25	Nej	Mer än 5000	
26	Nej	Mellan 1000 och 5000	Först då de ekonomiska resurserna finns
27	Ja	Mellan 20 och 250	Vår storlek och mindre. De stora har redan sin plats på marknaden.
28	Nej	Vet ej	Tor att alla tjänar på det.
29	Vet ej	Mellan 20 och 250	Alla med fler än 20 anställda
30	Vet ej	Vet ej	
31	Ja	Mer än 5000	
32	Nej	Vet ej	
33	Nej	Ingen	
34	Vet ej	Vet ej	

Företagsid	Hur tror ni konkurrensen påverkas av mjukvarupatent?	Kommentar	Svarsdatum
1	Hämmas		2005-03-23
2	Vet ej		2005-04-06
3	Vet ej		2005-04-06
4	Hämmas		2005-04-11
5	Hämmas		2005-04-04
6	Hämmas	Därför att man måste ta reda på om det finns några patent. Samtidigt stimulerar det företag att ta större risker. Svårt att säga.	2005-04-07
7	Hämmas		2005-04-06
8	Hämmas		2005-03-23
9	Hämmas		2005-04-07
10	Hämmas		2005-04-01
11	Hämmas		2005-03-30
12	Hämmas		2005-03-24
13	Stimuleras		2005-04-06
14	Vet ej		2005-03-31
15	Hämmas	Större företag kan bygga patentportföljer och använda dessa för att skydda sig mot konkurrenter och Open Source. Mindre företag får svårare att överleva då de kan bli stämnda för patentintrång, även då denna är helt oavsiktlig.	2005-03-31
16	Stimuleras		2005-03-31
17	Hämmas		2005-04-11
18	Hämmas		2005-04-04
19	Vet ej		2005-03-31
20	Hämmas		2005-04-07
21	Hämmas		2005-03-31
22	Vet ej	Både och	2005-04-07
23	Stimuleras		2005-04-08
24	Vet ej		2005-03-23
25	Hämmas		2005-04-11
26	Hämmas	Alla patent hämmar	2005-04-14
27	Hämmas	I alla fall vad gäller innovation eftersom det är så snårigt.	2005-04-12
28	Stimuleras		2005-04-07
29	Vet ej	Både och, total effekt svår att uppskatta	2005-03-22
30	Vet ej		2005-04-12
31	Hämmas		2005-04-08
32	Hämmas		2005-03-23
33	Hämmas	Se 14.	2005-03-31
34	Vet ej		2005-04-08

Bilaga F E-post från Fabian Edlund

E-post från Fabian Edlund 2005-04-05

Jag ska kolla på kundvagns-patenten och ge dig några kommentarer. Jag ska försöka vara lite snabbare än med Acacia-patenten.

Jag har dock rotat lite även i dem, och bl.a. skummat den EP-skrift du nämner. Det finns även ett annat beviljat EP-patent, som Deutsche Telecom har invänt mot, samt en rad andra EP-ansökningar (ej beviljade). Som du kanske lagt märke till innehas patenten av Greenwich Technologies. Alla ansökningar härstammar från en amerikansk patentansökan från 1991, vilket innebär att de är långt före internet såsom vi känner det idag. Det innebär att de inte beskriver något som direkt liknar dagens streaming. Ett konventionellt TCP/IP-protokoll beskrivs knappast heller. Däremot beskrivs deras uppfinning (som egentligen handlar om att distribuera video över ett kabel-TV-nät) i så generella termer att den KANSKE kan uppfattas att omfatta även IP-tillämpningar. ISDN nämns t.ex som överföringskanal. Patentkraven är också (åtminstone i senare varianter av ansökan) såpass generella att en nedladdning över Internet kan tolkas in. Det kan således vara ett exempe på att någon patenterar en idé som DÅ var annorlunda och oväntad, men som IDAG ter sig högst självklar. Att tekniken utvecklats ska inte i sig innebära att deras rätt till sin uppfinning minskar. Därmed KAN det vara så att de sitter på ett mycket värdefullt patent.

Inte desto mindre är min uppfattning att de skulle få mycket svårt att hävda detta skydd utanför "sin" miljö, dvs kabel-TV-nät. Av beskrivningen framgår att "transmission system" är ett kabel-TV-system, och jag ser inte mycket till alternativ. Jag tror vidare att deras skydd skulle finnas vara ganska hårt begränsat till deras specifika lösning på kodning och komprimering. Dock är detta ingenting som någon kommer att vilja utfästa. Ett företag som blir anklagat av Acacia bör därför inte tita, utan svara att de inte anser det är intrång. Acacia är medvetna om risken att deras patent inte bedöms omfatta Internet, och borde därför inte vara intresserade av en tvist i domstol. (De har allt att förlora, deras motpart kommer att ha allt att vinna.)

/Fabian

E-post från Fabian Edlund 2005-04-08

Jag har även tittat på de europeiska shoppingvagn-patenten ni skickade. Patenten skyddar förfarandet att i en handlessituation mellan en server och en klient skicka en fil fram och tillbaka, som servern kan uppdatera varje gång en användare skickar information som väljer en vara. Det är alltså långt ifrån något skydd för det generella konceptet att samla varor i en lista och checka ut dem samtidigt. Detta patent är ett exempel på en relativt konkret applikation. Någon som vill göra på annorlunda sätt (exempelvis ha listan lagrad på servern under hela förloppet) riskerar knappast intrång.

Dock är dessa shopping-vagnpatent bara uppföljare från Sun. Det ursprungliga patentet söktes av Open Market (US 5,715,314) redan 1994. Detta patent är bredare (därför att det är mycket äldre, inte många hade e-handlat 1994), men är fortfarande en ganska konkret metod, som jag är säker på att man kan kringgå. Att de har skydd för just sin version tycker jag är rimligt. Jag vill minnas att jag läst att det var som en reaktion mot Open Markets patent som Amazon sökte sitt oneclick-patent.

/Fabian